

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 28 juni 2017
(OR. en)

10763/17

ACP 73
FIN 424
PTOM 13

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de heer Jordi AYET PUIGARNAU, directeur, namens de secretaris-generaal van de Europese Commissie
ingekomen:	27 juni 2017
aan:	de heer Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
Nr. Comdoc.:	COM(2017) 364 final
Betreft:	MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD EN DE EUROPESE REKENKAMER - JAARREKENING VAN HET EUROPEES ONTWIKKELINGSFONDS 2016

Hierbij gaat voor de delegaties document COM(2017) 364 final.

Bijlage: COM(2017) 364 final

Brussel, 26.6.2017
COM(2017) 364 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD EN DE EUROPESE REKENKAMER**

JAARREKENING VAN HET EUROPEES ONTWIKKELINGSFONDS 2016

Jaarrekening van het
Europees
Ontwikkelingsfonds 2016

INHOUDSOPGAVE

CERTIFICERING VAN DE REKENINGEN.....	3
UITVOERING EN FINANCIËLE VERSLAGLEGGING VAN DE EOF-MIDDELEN.....	4
DOOR DE EUROPESE COMMISSIE BEHEERDE MIDDELEN.....	7
FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF	10
TOELICHTING BIJ DE FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF	20
ONTVANGSTEN	39
UITGAVEN	40
FINANCIËLE STATEN VAN IN HET EOF GECONSOLIDEERDE EU-TRUSTFONDSEN...	52
DEFINITIEVE JAARREKENING VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU	53
ACHTERGRONDINFORMATIE OVER HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU	54
DEFINITIEVE JAARREKENING VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA.....	60
ACHTERGRONDINFORMATIE OVER HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA	61
GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF EN DE EU-TRUSTFONDSEN	67
EOF-VERSLAG OVER DE TENUITVOERLEGGING VAN DE MIDDELEN	72
JAAERVERSLAG OVER DE UITVOERING - DE DOOR DE EIB BEHEERDE MIDDELEN	87

CERTIFICERING VAN DE REKENINGEN

De jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds voor het jaar 2016 is opgesteld volgens de bepalingen van titel IX van het Financieel Reglement van toepassing op het 11e Europees Ontwikkelingsfonds en overeenkomstig de in de bijlage bij de financiële staten beschreven boekhoudbeginselen, -regels en -methoden.

Ik verklaar dat ik verantwoordelijk ben om ervoor te zorgen dat de jaarrekeningen van het Europees Ontwikkelingsfonds worden opgesteld en gepresenteerd overeenkomstig artikel 20 van het Financieel Reglement van toepassing op het 11e Europees Ontwikkelingsfonds.

Ik heb van de ordonnateur en de EIB, die voor de betrouwbaarheid instaan, alle inlichtingen verkregen die nodig zijn voor het opstellen van de jaarrekeningen die een beeld van de activa en de passiva van het Europees Ontwikkelingsfonds en de uitvoering van de begroting geven.

Ik verklaar dat ik op basis van deze inlichtingen en op basis van de controles die ik noodzakelijk achtte om de jaarrekening te kunnen aftekenen, redelijke zekerheid heb dat de jaarrekening in alle materiële opzichten een getrouw beeld van de financiële positie van het Europees Ontwikkelingsfonds geeft.

[ondertekend]

Rosa ALDEA BUSQUETS

Rekenplichtige

d.d. 23 juni 2017

UITVOERING EN FINANCIËLE VERSLAGLEGGING VAN DE EOF-MIDDELEN

1. ACHTERGROND

De Europese Unie (EU) werkt met een groot aantal ontwikkelingslanden samen. De belangrijkste doelstelling is het bevorderen van de economische, sociale en ecologische ontwikkeling, waarbij de aandacht in eerste instantie wordt toegespitst op het terugdringen en bestrijden van armoede op lange termijn door aan de begunstigde landen ontwikkelingshulp en technische bijstand te verstrekken. Hiertoe stelt de EU samen met de partnerlanden ontwikkelingsstrategieën op en besteedt zij financiële middelen om die strategieën ten uitvoer te leggen. De middelen die de EU voor ontwikkeling uittrekt, zijn afkomstig van drie bronnen:

- de begroting van de Europese Unie;
- het Europees Ontwikkelingsfonds;
- de Europese Investeringsbank.

Het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) is het voornaamste instrument voor het verstrekken van steun van de EU in het kader van de ontwikkelingssamenwerking aan de staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan (de ACS-staten) en de landen en gebieden overzee (LGO).

Het EOF wordt niet gefinancierd met middelen uit de EU-begroting. Het EOF is opgericht krachtens een interne overeenkomst van de vertegenwoordigers van de lidstaten in de Raad bijeen en wordt beheerd door een eigen comité. De Europese Commissie (hierna "Commissie" genoemd) is verantwoordelijk voor de financiële uitvoering van de verrichtingen die met middelen van het EOF worden uitgevoerd. De Europese Investeringsbank (EIB) beheert de investeringsfaciliteit.

De geografische steun aan de ACS-staten en de LGO zal voor de periode 2014-2020 verder grotendeels via het EOF worden gefinancierd. Elk EOF wordt doorgaans gesloten voor een periode van ongeveer vijf jaar en op elk EOF is een eigen Financieel Reglement van toepassing dat het opmaken van financiële staten voor elk afzonderlijk EOF verplicht stelt. Financiële staten worden bijgevolg afzonderlijk opgemaakt voor elk EOF met betrekking tot het deel dat door de Commissie wordt beheerd. Door middel van de gecumuleerde voorstelling van deze financiële staten komt een totaalbeeld tot stand van de financiële situatie van de middelen waarvoor de Commissie verantwoordelijk is.

Het Intern Akkoord tot oprichting van het 11e EOF is in juni 2013 door de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, ondertekend¹. De overeenkomst is op 1 maart 2015 in werking getreden. Om de continuïteit te verzekeren tussen de afloop van het 10e EOF en de inwerkingtreding van het 11e EOF heeft de Commissie overgangsmaatregelen voorgesteld, de zogenaamde Overbruggingsfaciliteit². De Overbruggingsfaciliteit is opgenomen in het kader van het 11e EOF.

Tegelijkertijd is het Financieel Reglement van toepassing op het 10e EOF³ aangepast en is het nieuwe Financieel Reglement van toepassing op de overgangsperiode vastgesteld⁴. Deze zijn op 30 mei 2014 in

¹ PB L 210 van 6.8.2013, blz. 1.

² De oprichting van de Overbruggingsfaciliteit is eerst voorgesteld als een artikel van de uitvoeringsverordening van het 11e EOF (COM(2013) 445). Als alternatief heeft de Commissie evenwel de oprichting van de Overbruggingsfaciliteit voorgesteld op grond van een specifiek besluit van de Raad (Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende overgangsmaatregelen voor het beheer van het EOF tussen 1 januari 2014 en de inwerkingtreding van het elfde Europees Ontwikkelingsfonds, COM(2013) 663).

³ Verordening (EG) nr. 215/2008 van de Raad van 18 februari 2008 inzake het Financieel Reglement van toepassing op het 10e Europees Ontwikkelingsfonds. PB L 78 van 19.2.2008, blz. 1.

werking getreden. Op 2 maart 2015 heeft de Raad het Financieel Reglement van toepassing op het 11e EOF⁵ en de uitvoeringsbepalingen vastgesteld⁶. Deze zijn op 6 maart 2015 in werking getreden.

De investeringsfaciliteit is opgericht in het kader van de ACS-EG-partnerschapsovereenkomst. De investeringsfaciliteit wordt beheerd door de EIB en wordt gebruikt om de ontwikkeling van de particuliere sector in de ACS-staten te ondersteunen door hoofdzakelijk – maar niet uitsluitend – particuliere investeringen te financieren. De faciliteit is opgezet als een duurzaam fonds, in die zin dat terugbetalingen opnieuw in andere verrichtingen kunnen worden geïnvesteerd, waardoor de faciliteit over eigen middelen kan beschikken en financieel onafhankelijk is. Aangezien de investeringsfaciliteit niet door de Commissie wordt beheerd, wordt zij niet geconsolideerd in het eerste deel van de jaarrekening – de financiële staten van het EOF en het bijhorende financiële uitvoeringsverslag. De financiële staten van de investeringsfaciliteit zijn opgenomen als een afzonderlijk onderdeel van de jaarrekening (deel II) om een volledig beeld te geven van de ontwikkelingshulp van het EOF⁷.

2. HOE WORDT HET EOF GEFINANCIERD?

Op 2 december 2013 heeft de Europese Raad het meerjarig financieel kader 2014-2020 goedgekeurd. In dit kader is besloten dat de geografische samenwerking met de ACS-staten niet in de begroting van EU zou worden opgenomen, maar verder zou worden gefinancierd met de middelen uit het bestaande intergouvernementele EOF.

De EU-begroting wordt jaarlijks opgesteld en volgens het jaarperiodiciteitsbeginsel in begrotingszaken gelden de raming van en de machtiging voor de ontvangsten en uitgaven voor één jaar. In tegenstelling tot de EU heeft de werking van het EOF een meerjarig karakter. Voor elk EOF wordt een algemeen fonds opgericht voor de tenuitvoerlegging van de ontwikkelingssamenwerking gedurende een periode van doorgaans vijf jaar. Aangezien de middelen op meerjarige basis worden toegekend, kunnen de toegewezen middelen tijdens de looptijd van het EOF worden benut. In de begrotingsverslaggeving, waar de budgettaire tenuitvoerlegging van de EOF's wordt afgemeten aan de totale middelen, wordt gewezen op het ontbreken van de jaarperiodiciteit.

De EOF-middelen zijn ad-hoc bijdragen van de EU-lidstaten. Ongeveer elke vijf jaar komen vertegenwoordigers van de lidstaten op intergouvernementeel niveau bijeen om het totale bedrag vast te stellen dat aan het fonds zal worden toegewezen en om toezicht te houden op de besteding ervan. Vervolgens worden de middelen door de Commissie beheerd overeenkomstig het EU-ontwikkelingsbeleid. Naast het beleid dat op het niveau van de EU wordt gevoerd, hebben de lidstaten hun eigen ontwikkelingsbeleid en moeten zij met het oog op complementariteit hun eigen beleid met dat van de EU coördineren.

Naast de bovenvermelde bijdragen kunnen lidstaten ook cofinancieringsregelingen aangaan of vrijwillige financiële bijdragen aan het EOF geven.

3. JAARRAPPORTAGE

⁴ Verordening (EU) nr. 567/2014 van de Raad van 26 mei 2014 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 215/2008 inzake het Financieel Reglement van toepassing op het 10e Europees Ontwikkelingsfonds wat betreft de toepassing van de overgangperiode tussen het 10e Europees Ontwikkelingsfonds en het 11e Europees Ontwikkelingsfonds tot de inwerkingtreding van het intern akkoord betreffende het 11e Europees Ontwikkelingsfonds. PB L 157 van 27.5.2014, blz. 52.

⁵ Verordening (EU) 2015/323 van de Raad van 2 maart 2015 inzake het financieel reglement van toepassing op het 11e Europees Ontwikkelingsfonds. PB L 58 van 3.3.2015, blz. 17.

⁶ Verordening (EU) 2015/322 van de Raad van 2 maart 2015 inzake de uitvoering van het 11e Europees Ontwikkelingsfonds. PB L 58 van 3.3.2015, blz. 1.

⁷ Verordening (EU) nr. 567/2014 van de Raad van 26 mei 2014 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 215/2008 inzake het Financieel Reglement van toepassing op het 10e Europees Ontwikkelingsfonds wat betreft de toepassing van de overgangperiode tussen het 10e Europees Ontwikkelingsfonds en het 11e Europees Ontwikkelingsfonds tot de inwerkingtreding van het intern akkoord betreffende het 11e Europees Ontwikkelingsfonds. PB L 157 van 27.5.2014, blz. 43.

3.1. Jaarrekening

Overeenkomstig artikel 46 van het Financieel Reglement van het EOF heeft het EOF zijn financiële staten voorbereid op grond van boekhoudregels op transactiebasis die zelf zijn afgeleid van de internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector (IPSAS). De door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels worden toegepast in alle instellingen en organen van de EU en moeten uitgroeien tot een uniform kader voor het opstellen en presenteren van de rekeningen om tot een geharmoniseerde financiële verslaglegging en consolidatie te komen, zoals vereist door artikel 152 van het Financieel Reglement van de EU. Die boekhoudregels van de EU worden toegepast op het EOF rekening houdende met de specifieke aard van de activiteiten.

De voorbereiding van de jaarrekening van het EOF is toevertrouwd aan de rekenplichtige van de Commissie, die ook de rekenplichtige van het EOF is. Hij/zij zorgt ervoor dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de vermogenspositie van het EOF.

De jaarrekening is als volgt opgebouwd:

Deel I: de door de Commissie beheerde middelen

- (i) financiële staten en toelichtingen van het EOF
- (ii) financiële staten van in het EOF geconsolideerde EU-trustfondsen
- (iii) geconsolideerde financiële staten van het EOF en EU-trustfondsen
- (iv) Verslag over de financiële uitvoering van het EOF

Deel II: Jaarverslag over de uitvoering - de door de EIB beheerde middelen

- (i) Financiële staten van de investeringsfaciliteit

In het onderdeel "Financiële staten van in het EOF geconsolideerde EU-trustfondsen" zijn de financiële staten opgenomen van de twee in het kader van het EOF opgerichte trustfondsen: Het EU-trustfonds Bêkou (zie afdeling "Financiële staten van het EU-trustfonds Bêkou) en EU-trustfonds voor Afrika⁸ (zie afdeling "Financiële staten van het EU-trustfonds voor Afrika"). De individuele financiële staten van de trustfondsen worden opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de rekenplichtige van de Europese Commissie en worden aan een externe audit onderworpen die door een accountant uit de particuliere sector wordt uitgevoerd. De in deze jaarrekening opgenomen financiële staten van de trustfondsen zijn de definitieve financiële staten, d.w.z. na de ingevolge de audit noodzakelijke aanpassingen.

Er zij op gewezen dat de opmaak van de financiële staten en de toelichtingen in 2016 zijn gewijzigd. Deze wijzigingen hebben louter betrekking op de presentatie van de financiële informatie en hebben tot doel een nauwere afstemming met de andere EU-entiteiten tot stand te brengen. De vergelijkende bedragen voor 2015 worden overeenkomstig de nieuwe opmaak gepresenteerd.

De jaarrekening wordt uiterlijk op 31 juli van het daaropvolgend jaar door de Commissie goedgekeurd en ter kwijting aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegd.

4. CONTROLE EN KWIJTING

⁸De financiële staten van het EU-trustfonds voor Afrika zijn voor het eerst opgesteld in 2016 en dus ook voor het eerst opgenomen in de jaarrekeningen van het EOF. De verrichtingen van 2015 zijn opgenomen in de vergelijkbare cijfers.

4.1. CONTROLE

De jaarrekening en het beheer van de middelen van het EOF staan onder toezicht van de externe controleur van het fonds, zijnde de Europese Rekenkamer, die een jaarverslag opstelt voor het Europees Parlement en de Raad.

4.2. KWIJTING

De eindcontrole is de kwijting van de financiële tenuitvoerlegging van de EOF-middelen voor een bepaald begrotingsjaar. Het Europees Parlement is de met kwijting belaste autoriteit van het EOF. Dit betekent dat na de controle en de voltooiing van de jaarrekening de Raad een aanbeveling dient te doen en het Parlement daarna dient te beslissen of het kwijting verleent aan de Commissie voor de financiële tenuitvoerlegging van de EOF-middelen voor een bepaald begrotingsjaar. Deze beslissing is gebaseerd op een controle van de rekeningen, het jaarverslag van de Europese Rekenkamer (dat een officiële betrouwbaarheidsverklaring bevat) en de antwoorden van de Commissie, alsook op de antwoorden van de Commissie op aanvullende vragen en verzoeken om meer informatie.

EUROPESE ONTWIKKELINGSFONDS

BEGROTINGSJAAR 2016

DOOR DE EUROPESE COMMISSIE BEHEERDE MIDDELEN

Opgelet: doordat de cijfers afgerond zijn tot miljoen euro, kan het lijken alsof sommige financiële gegevens in de tabellen hieronder niet correct zijn opgeteld.

INHOUDSOPGAVE

UITVOERING EN FINANCIËLE VERSLAGLEGGING VAN DE EOF-MIDDELEN.....	4
DOOR DE EUROPESE COMMISSIE BEHEERDE MIDDELEN.....	7
FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF	10
EOF BALANS	11
EOF STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES	12
EOF KASSTROOMOVERZICHT	13
EOF MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA	14
BALANS — EOF	15
STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES PER EOF	16
MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA PER EOF	17
TOELICHTING BIJ DE FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF	20
ONTVANGSTEN.....	39
UITGAVEN.....	40
FINANCIËLE STATEN VAN IN HET EOF GECONSOLIDEERDE EU-TRUSTFONDSEN...	52
DEFINITIEVE JAARREKENING VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU	53
ACHTERGRONDINFORMATIE OVER HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU.....	54
BALANS VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU	56
STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU ..	57
KASSTROOMOVERZICHT VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU.....	58
MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU	59
DEFINITIEVE JAARREKENING VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA.....	60
ACHTERGRONDINFORMATIE OVER HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA	61
BALANS VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA.....	63
STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA.....	64
KASSTROOMOVERZICHT OVER HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA.....	65
MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA.....	66

GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF EN DE EU-TRUSTFONDSEN	67
GECONSOLIDEERDE BALANS	68
GECONSOLIDEERDE STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES	69
GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT	70
GECONSOLIDEERDE STAAT VAN MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA	71
EOF-VERSLAG OVER DE TENUITVOERLEGGING VAN DE MIDDELEN	72
JAARVERSLAG OVER DE UITVOERING - DE DOOR DE EIB BEHEERDE MIDDELEN	87

FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF

Opgelet: doordat de cijfers afgerond zijn tot miljoen euro, kan het lijken alsof sommige financiële gegevens in de tabellen niet correct zijn opgeteld.

EOF BALANS

in miljoen EUR

	Toelichting	31.12.2016	31.12.2015
NIET-VLOTTENDE ACTIVA			
Voorfinanciering	2.1	409	516
Bijdragen trustfonds	2.2	98	34
		507	550
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorfinanciering	2.1	1 372	1 145
Wisselvorderingen en verhaalbare niet-handelsuitgaven	2.3	132	171
Geldmiddelen en kasequivalenten	2.4	680	504
		2 184	1 820
TOTAAL ACTIVA		2 691	2 370
NIET-VLOTTENDE PASSIVA			
Voorzieningen	2.5	(4)	(4)
Financiële verplichtingen	2.6	(6)	(10)
		(10)	(14)
VLOTTENDE PASSIVA			
Schulden	2.7	(549)	(520)
Overlopende posten	2.8	(776)	(855)
		(1 324)	(1 376)
TOTAAL PASSIVA		(1 334)	(1 389)
NETTOACTIVA		1 357	980
MIDDELEN EN RESERVES			
Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's	2.9	42 323	38 873
Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's	2.9	2 252	2 252
Afgeroepen middelen van het fonds — overdrachten tussen actieve EOF's	2.9	-	-
Van vorige jaren overgedragen economisch resultaat		(40 146)	(36 994)
Economisch resultaat over het jaar		(3 073)	(3 152)
NETTOACTIVA		1 357	980

EOF STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES

in miljoen EUR

	Toelichting	2016	2015
ONTVANGSTEN			
Ontvangsten uit niet-wisseltransacties	3.1		
<i>Teruggevorderde uitgaven</i>		8	90
		8	90
Ontvangsten uit wisseltransacties	3.2		
<i>Financiële baten</i>		3	8
<i>Overige baten</i>		62	42
		66	50
Totale ontvangsten		73	140
UITGAVEN			
<i>Steuninstrumenten</i>	3.3	(2 970)	(3 059)
<i>Cofinancieringsuitgaven</i>	3.4	15	(69)
<i>Financieringskosten</i>	3.6	4	(1)
<i>Overige uitgaven</i>	3.7	(196)	(162)
Totaal uitgaven		(3 146)	(3 291)
ECONOMISCH RESULTAAT OVER HET JAAR		(3 073)	(3 152)

EOF KASSTROOMOVERZICHT

(in miljoen EUR)

	Toelichting	2016	2015
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			
		(3 073)	(3 152)
Beleidsactiviteiten			
<i>Kapitaalverhoging – bijdragen</i>			
		3 450	3 200
<i>(Toename)/afname bijdragen trustfonds</i>			
		(64)	5
<i>(Toename)/afname voorfinanciering</i>			
		(120)	214
<i>(Toename)/afname van wisselvorderingen en verhaalbare niet-handelsuitgaven</i>			
		39	(87)
<i>Toename/(afname) voorzieningen</i>			
		-	4
<i>Toename/(afname) financiële verplichtingen</i>			
		(4)	(24)
<i>Toename/(afname) crediteuren</i>			
		28	(179)
<i>Toename/(afname) overlopende posten</i>			
		(80)	131
NETTOKASSTROOM		177	113
Nettotoename/(afname) geldmiddelen en kasequivalenten		177	113
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten bij het begin van het jaar</i>			
	2.4	504	391
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van het jaar</i>			
	2.4	680	504

EOF MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA

in miljoen EUR

	Middelen van het fonds - actieve EOF's (A)	Niet- afgeroepen middelen - actieve EOF's (B)	Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's (C)=(A)-(B)	Gecumuleerd e reserves (D)	Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's (E)	Totaal nettoactiva (C)+(D)+(E)
SALDO OP 31.12.2014	45 691	10 018	35 673	(36 994)	2 252	932
<i>Kapitaalverhoging — bijdragen</i>		(4 795)	4 795	-	-	4 795
<i>Kapitaalvermindering — de in het kader van deze overbruggingsfaciliteit vastgelegde middelen</i>	(1 595)		(1 595)			(1 595)
<i>Opname van het kapitaal van het 11e EOF</i>	29 367	29 367	-			-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-	-	(3 152)	-	(3 152)
SALDO PER 31.12.2015	73 464	34 590	38 873	(40 146)	2 252	980
<i>Kapitaalverhoging — bijdragen</i>		(3 450)	3 450			3 450
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	(3 073)		(3 073)
SALDO PER 31.12.2016	73 464	31 140	42 323	(43 219)	2 252	1 357

BALANS — EOF

in miljoen
EUR

	Toelichting	31.12.2016				31.12.2015			
		8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF
NIET-VLOTTENDE ACTIVA									
Voorfinanciering	2.1	–	32	242	135	–	63	368	84
Bijdragen trustfonds	2.2	–	–	–	98	–	–	–	34
		–	32	242	232	–	63	368	118
VLOTTENDE ACTIVA									
Voorfinanciering	2.1	1	50	909	412	3	67	879	195
Wisselvorderingen en verhaalbare bedragen die geen waardering mee brengen	2.3	1	71	59	2	1	65	103	2
Verbindingsrekeningen	2.3	196	424	3 424	–	214	657	1 190	–
Geldmiddelen en kasequivalenten	2.4	–	–	–	680	–	–	–	504
		198	544	4 391	1 094	218	790	2 172	701
TOTAAL ACTIVA		198	577	4 633	1 327	218	853	2 541	819
NIET-VLOTTENDE PASSIVA									
Voorzieningen	2.5	–	–	–	(4)	–	–	–	(4)
Financiële verplichtingen	2.6	–	–	(6)	–	–	–	(10)	–
		–	–	(6)	(4)	–	–	(10)	(4)
VLOTTENDE PASSIVA									
Schulden	2.7	(0)	(12)	(438)	(99)	(0)	(14)	(492)	(14)
Verbindingsrekeningen	2.3	–	–	–	(4 043)	–	–	–	(2 062)
Overlopende posten	2.8	(1)	(93)	(567)	(115)	(3)	(114)	(682)	(57)
		(1)	(104)	(1 005)	(4 257)	(3)	(128)	(1 174)	(2 132)
TOTAAL PASSIVA		(1)	(104)	(1 011)	(4 261)	(3)	(128)	(1 184)	(2 136)
NETTOACTIVA		197	472	3 622	(2 934)	214	726	1 357	(1 317)
MIDDELEN EN RESERVES									
Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's	2.9	12 164	10 973	19 187	–	12 164	10 973	15 737	–
Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's	2.9	627	1 625	–	–	627	1 625	–	–
Afgeroepen middelen van het fonds — overdrachten tussen actieve EOF's	2.9	(2 496)	2 214	247	35	(2 476)	2 376	35	65
Van vorige jaren overgedragen economisch resultaat		(10 100)	(14 248)	(14 415)	(1 382)	(10 107)	(14 223)	(12 183)	(481)
Economisch resultaat over het jaar		2	(91)	(1 397)	(1 587)	6	(26)	(2 232)	(901)
NETTOACTIVA		197	472	3 622	(2 934)	214	726	1 357	(1 317)

STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES PER EOF

in miljoen EUR

	Toelich- ting	2016				2015			
		8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF
ONTVANGSTEN									
Ontvangsten uit niet-wisseltransacties	3.1								
<i>Teruggevorderde uitgaven</i>		1	5	(2)	4	1	10	77	2
		1	5	(2)	4	1	10	77	2
Ontvangsten uit wisseltransacties									
<i>Financiële baten</i>	3.2	(0)	2	2	(1)	(0)	6	0	2
<i>Overige baten</i>		2	17	40	3	3	15	22	2
		2	19	43	2	3	21	22	4
Totaal ontvangsten		3	23	41	7	4	30	99	6
UITGAVEN									
<i>Steuninstrumenten</i>	3.3	2	(95)	(1 411)	(1 465)	5	(47)	(2 197)	(820)
<i>Cofinancieringsuitgaven</i>	3.4	-	-	15	-	-	-	(68)	(1)
<i>Financieringskosten</i>	3.6	(0)	(0)	4	(0)	0	7	(8)	(0)
<i>Overige uitgaven</i>	3.7	(3)	(19)	(46)	(129)	(3)	(15)	(58)	(86)
Totaal uitgaven		(1)	114	1 437	1 594	2	(56)	(2 331)	(907)
ECONOMISCH RESULTAAT OVER HET JAAR		2	(91)	(1 397)	(1 587)	6	(25)	(2 232)	(901)

MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA PER EOF

8e EOF	<i>in miljoen EUR</i>						
	Middelen van het fonds - actieve EOF's (A)	Niet-afgeroepen middelen - actieve EOF's (B)	Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's (C)=(A)-(B)	Gecumuleerde reserves (D)	Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's (E)	Afgeroepen middelen van het fonds - overdrachten tussen actieve EOF's (F)	Totaal netto-activa (C)+(D)+(E) + (F)
SALDO OP 31.12.2014	12 840	-	12 840	(10 107)	627	(3 147)	214
<i>Kapitaalvermindering — de in het kader van deze overbruggingsfaciliteit vastgelegde middelen</i>	(676)		(676)				(676)
<i>Overdrachten naar en van het 10e EOF</i>			-			(6)	(6)
<i>Overdrachten naar en van het 11e EOF</i>						676	676
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	6			6
SALDO PER 31.12.2015	12 164	-	12 164	(10 100)	627	(2 476)	214
<i>Overdrachten naar en van het 10e EOF</i>			-			(20)	(20)
<i>Overdrachten naar en van het 11e EOF</i>			-			-	-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	2			2
SALDO PER 31.12.2016	12 164	-	12 164	(10 098)	627	(2 496)	197

9e EOF	<i>in miljoen EUR</i>						
	Middelen van het fonds - actieve EOF's (A)	Niet-afgeroepen middelen - actieve EOF's (B)	Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's (C)=(A)-(B)	Gecumuleerde reserves (D)	Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's (E)	Afgeroepen middelen van het fonds - overdrachten tussen actieve EOF's (F)	Totaal netto-activa (C)+(D)+(E) + (F)
SALDO OP 31.12.2014	11 699	-	11 699	(14 223)	1 625	1 758	860
<i>Kapitaalvermindering — de in het kader van deze overbruggingsfaciliteit vastgelegde middelen</i>	(727)	-	(727)				(727)
<i>Overdrachten naar en van het 10e EOF</i>			-			(109)	(109)
<i>Overdrachten naar en van het 11e EOF</i>						727	727
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	(26)			(26)

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

SALDO PER 31.12.2015	10 973	-	10 973	(14 249)	1 625	2 376	726
<i>Overdrachten naar en van het 10e EOF</i>			-			(163)	(163)
<i>Overdrachten naar en van het 11e EOF</i>			-			-	-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	(91)			(91)
SALDO PER 31.12.2016	10 973	-	10 973	(14 339)	1 625	2 214	472

10e EOF	Middelen van het fonds - actieve EOF's (A)	Niet-afgeroepen middelen - actieve EOF's (B)	Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's (C)=(A)-(B)	Gecumuleerde reserves (D)	Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's (E)	Afgeroepen middelen van het fonds - overdrachten tussen actieve EOF's (F)	Totaal netto-activa (C)+(D)+(E) + (F)
SALDO OP 31.12.2014	21 152	10 018	11 134	(12 183)	-	(209)	(1 258)
<i>Kapitaalverhoging — bijdragen</i>		(4 795)	4 795				4 795
<i>Kapitaalvermindering — de in het kader van deze overbruggingsfaciliteit vastgelegde middelen</i>	(192)		(192)				(192)
<i>Overdrachten naar en van het 8e en 9e EOF</i>			-			84	84
<i>Overdrachten naar en van het 11e EOF</i>			-			160	160
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	(2 232)			(2 232)
SALDO PER 31.12.2015	20 960	5 223	15 737	(14 415)	-	35	1 357
<i>Kapitaalverhoging — bijdragen</i>		(3 450)	3 450				3 450
<i>Overdrachten naar en van het 8e en 9e EOF</i>			-			182	182
<i>Overdrachten naar en van het 11e EOF</i>			-			30	30
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	(1 397)			(1 397)
SALDO PER 31.12.2016	20 960	1 773	19 187	(15 812)	-	247	3 622

in miljoen
EUR

11e EOF	Middelen van het fonds - actieve EOF's (A)	Niet-afgeroepen middelen - actieve EOF's (B)	Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's (C)=(A)-(B)	Gecumuleerde reserves (D)	Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's (E)	Afgeroepen middelen van het fonds - overdrachten tussen actieve EOF's (F)	Totaal netto-activa (C)+(D)+(E) + (F)
SALDO OP 31.12.2014	-	-	-	(481)	-	1 597	1 116

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Opname van het kapitaal van het 11e EOF overeenkomstig het Intern Akkoord	29 367	(29 367)	-			-
Overdrachten naar en van het 8e, 9e en 10e EOF			-			(1 532)
Economisch resultaat over het jaar			-	(901)		(901)
SALDO PER 31.12.2015	29 367	(29 367)	-	(1 382)	65	(1 317)
Overdrachten naar en van het 8e, 9e en 10e EOF			-			(30)
Economisch resultaat over het jaar			-	(1 587)		(1 587)
SALDO PER 31.12.2016	29 367	(29 367)	-	(2 969)	-	35

TOELICHTING BIJ DE FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF

Opgelet: doordat de cijfers afgerond zijn tot miljoen euro, kan het lijken alsof sommige financiële gegevens in de tabellen niet correct zijn opgeteld.

1. BELANGRIJKSTE GEHANTEERDE GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGLEGGING

1.1. BOEKHOUDBEGINSELEN

Het doel van financiële staten bestaat erin informatie te verschaffen over de financiële positie, financiële prestaties en kasstromen van een entiteit, die voor een groot aantal gebruikers nuttig is.

De algemene overwegingen (of boekhoudbeginselen) die moeten worden gevolgd bij de opstelling van de financiële staten zijn vastgesteld in EU-boekhoudregel nr. 1 "Financiële staten" en zijn dezelfde als die welke zijn beschreven in IPSAS 1, namelijk: juiste weergave, transactiebasis, continuïteit, consistentie van de presentatie, materialiteit, hergroepering, verrekening en vergelijkende informatie. De kwalitatieve aspecten van financiële verslaglegging zijn relevantie, betrouwbaarheid, begrijpelijkheid en vergelijkbaarheid.

1.2. OPSTELLINGSGRONDSLAG

1.2.1. Verslagperiode

De financiële staten worden jaarlijks opgemaakt. Het boekjaar start op 1 januari en eindigt op 31 december.

1.2.2. Munteenheid en omrekeningsbeginselen

De jaarrekeningen worden opgemaakt in miljoen euro, aangezien de euro de functionele en rapporteringsvaluta van de EOF's is. Verrichtingen in vreemde valuta worden omgerekend in euro tegen de op de transactiedatum geldende wisselkoers. Wisselkoersbaten en -verliezen die voortvloeien uit de afwikkeling van verrichtingen in vreemde valuta's en uit de omrekening aan het einde van het jaar van in vreemde valuta's luidende monetaire activa en passiva worden in de staat van de financiële resultaten opgenomen. Er worden verschillende omrekeningsmethoden toegepast voor de materiële vaste activa en de immateriële activa, die hun waarde in euro behouden tegen de bij de aankoop geldende koers.

De saldi aan het einde van het jaar van in vreemde valuta's luidende monetaire activa en passiva worden omgerekend in euro tegen de op 31 december geldende wisselkoersen van de Europese Centrale Bank (ECB)

Wisselkoersen met de euro

Valuta	31.12.2016	31.12.2015	Valuta	31.12.2016	31.12.2015
BGN	1,9558	1,9558	PLN	4,4103	4,2639
CZK	27,0210	27,0230	RON	4,5390	4,5240
DKK	7,4344	7,4626	SEK	9,5525	9,1895
GBP	0,8562	0,7340	CHF	1,0739	1,0835
HRK	7,5597	7,6380	JPY	123,4000	131,0700
HUF	309,8300	315,9800	USD	1,0541	1,0887

1.2.3. Gebruik van ramingen

Overeenkomstig de IPSAS en algemeen aanvaarde boekhoudbeginselen bevatten de financiële staten onvermijdelijk bedragen die steunen op ramingen en veronderstellingen die op basis van de meest betrouwbare beschikbare informatie door het management zijn gedaan. Belangrijke ramingen betreffen onder andere, maar niet uitsluitend: overlopende posten, voorzieningen, financiële risico's verbonden aan vorderingen, voorwaardelijke activa en passiva en waardevermindering van activa. De werkelijke bedragen kunnen van deze ramingen afwijken.

Redelijke schattingen zijn een essentieel onderdeel van het opstellen van financiële staten en ondergraven hun betrouwbaarheid niet. Een schatting moet mogelijk herzien worden als de omstandigheden waarop de schatting was gebaseerd, veranderen, of als men over nieuwe informatie of meer ervaring beschikt. Vanwege de aard van een schattingswijziging heeft een schattingswijziging geen betrekking op voorgaande perioden en houdt zij geen correctie van een fout in. Het effect van een schattingswijziging zal worden weergegeven in het overschot of tekort in de periodes waarin het bekend wordt.

1.3. BALANS

1.3.1. Immateriële activa

Aangekochte licenties voor computersoftware worden geboekt tegen kostprijs verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingverliezen. De activa worden lineair afgeschreven over hun geraamde nuttige levensduur. De geraamde nuttige levensduur van immateriële activa hangt af van hun specifieke economische levensduur of van hun juridische levensduur op grond van een overeenkomst. Intern geproduceerde immateriële activa worden in de staat van de financiële resultaten opgenomen, als ze aan de relevante criteria van de EU-boekhoudregels voldoen. De opneembare kosten omvatten alle direct toerekenbare kosten die nodig zijn om het actief te creëren, te produceren en voor te bereiden zodat het kan worden gebruikt op de manier die het management beoogt. De kosten voor onderzoeksactiviteiten en de niet-opneembare kosten voor ontwikkeling en onderhoud worden als uitgaven geboekt wanneer ze zich voordoen.

1.3.2. Materiële vaste activa

Alle vaste bedrijfsmiddelen worden geboekt tegen historische kostprijs verminderd met afschrijvingen en waardeverminderingverliezen. De historische kostprijs omvat uitgaven die direct aan de aanschaf of de bouw van het actief kunnen worden toegerekend. De daarna gemaakte kosten worden, naargelang het geval, slechts in de boekwaarde van het actief opgenomen of als afzonderlijk actief geboekt wanneer het waarschijnlijk is dat de daaruit in de toekomst voortkomende economische baten of het daaruit voortkomende dienstenpotentieel aan de entiteit zullen toevloeien en de kosten op betrouwbare wijze kunnen worden gemeten. De herstel- en onderhoudskosten worden in de staat van de financiële resultaten geboekt tijdens de begrotingsperiode waarin ze zich voordoen. Op terreinen en kunstwerken worden geen afschrijvingen toegepast, aangezien ervan wordt uitgegaan dat ze een onbeperkte levensduur hebben. Activa in aanbouw worden niet afgeschreven, aangezien deze activa nog niet beschikbaar zijn voor gebruik. De afschrijvingen op andere activa worden voor de toerekening van de kosten aan de restwaarde over hun geraamde levensduur als volgt berekend volgens de lineaire methode:

Soort activa	Lineair afschrijvingspercentage
Gebouwen	4% tot 10%

Materieel en apparatuur	10% tot 25%
Meubilair en wagenpark	10% tot 25%
Computerhardware	25% tot 33%
Overige	10% tot 33%

Baten en verliezen van vervreemdingen worden bepaald door de opbrengsten verminderd met de verkoopkosten te vergelijken met de boekwaarde van het verkochte actief. Ze worden in de staat van de financiële resultaten opgenomen.

Leaseovereenkomsten

Leasing van materiële activa waarbij de entiteit in wezen alle aan eigendom verbonden risico's en voordelen heeft, worden ingedeeld als financiële leasing. Financiële leasing wordt gekapitaliseerd bij het begin van de leaseovereenkomst tegen de reële waarde van het geleasede actief of de huidige waarde van de minimale leasebetalingen, afhankelijk van welke waarde de laagste is. Het rentebestanddeel van de betalingen voor financiële leasing komt ten laste van de staat van de financiële resultaten tijdens de looptijd van de lease tegen een constante periodieke rente in verhouding tot het uitstaande saldo. De huurverplichtingen, zonder financieringslasten, worden opgenomen onder financiële verplichtingen (vlottend en niet-vlottend). Het rentebestanddeel van de financieringslasten wordt gespreid over de leaseperiode in de staat van de financiële resultaten opgenomen, zodat voor elke periode een constante periodieke rente over het resterende saldo van de verplichting wordt verkregen. De via financiële lease verkregen activa worden afgeschreven over de levensduur van het actief of de leaseperiode, afhankelijk van welke periode het kortst is.

Leasing waarbij de leasegever een significant deel van de aan eigendom verbonden risico's en voordelen behoudt, wordt als operationele leasing ingedeeld. Betalingen in verband met operationele leasing worden lineair over de leaseperiode aan de staat van de financiële resultaten toegerekend.

1.3.3. Waardevermindering van niet-financiële activa

Op activa zonder beperkte levensduur worden geen afschrijvingen/waardeverminderingen toegepast; zij worden jaarlijks op waardevermindering beoordeeld. Activa waarop afschrijvingen/waardeverminderingen worden toegepast, worden op waardevermindering gecontroleerd telkens als er op grond van gebeurtenissen of veranderde omstandigheden aanleiding is om te veronderstellen dat de boekwaarde niet realiseerbaar is. Een waardeverminderverslies is het bedrag waarmee de boekwaarde van een actief zijn realiseerbare waarde overtreft. De realiseerbare waarde is de reële waarde van een actief minus de verkoopkosten of de gebruikswaarde ervan, afhankelijk van wat het hoogste is.

De restwaarde en de nuttige levensduur van de immateriële activa en de vaste bedrijfsmiddelen worden ten minste éénmaal per jaar beoordeeld en zo nodig aangepast. De boekwaarde van de activa wordt onmiddellijk verminderd tot de realiseerbare waarde indien de boekwaarde groter is dan de geraamde realiseerbare waarde. Indien de gronden voor waardeverminderingen waarmee tijdens de vorige jaren rekening is gehouden, niet langer gelden, worden de waardeverminderversliezen dienovereenkomstig teruggeboekt.

1.3.4. Financiële activa

De financiële activa worden geclassificeerd in de volgende categorieën: financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening; leningen en vorderingen; tot einde looptijd aangehouden beleggingen; en voor verkoop beschikbare financiële activa. De indeling van de financiële instrumenten wordt bepaald bij de eerste opname en op elke balansdatum herbekeken.

- (i) *Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening*

Financiële activa worden in deze categorie ingedeeld als zij hoofdzakelijk zijn verworven om op korte termijn te worden verkocht of als zij als zodanig door de entiteit zijn aangewezen. Derivaten worden ook in deze categorie ingedeeld. Activa in deze categorie worden ingedeeld als vlottende activa indien verwacht wordt dat ze binnen de twaalf maanden na de balansdatum zullen worden gerealiseerd. De entiteit had in dit begrotingsjaar geen beleggingen van deze categorie.

(ii) Leningen en vorderingen

Leningen en vorderingen zijn niet-afgeleide financiële activa met vaste of voorzienbare betalingen die niet op een actieve markt zijn genoteerd. Zij ontstaan wanneer de entiteit rechtstreeks aan een debiteur geld, goederen of diensten verstrekt zonder de bedoeling de vordering te verhandelen. Ze worden onder de niet-vlottende activa opgenomen, behalve die met vervaldatum binnen twaalf maanden na de balansdatum. Termijndeposito's waarvan de oorspronkelijke looptijd meer dan drie maanden bedraagt, vallen onder leningen en vorderingen.

(iii) Tot het einde van de looptijd aangehouden beleggingen

Tot einde looptijd aangehouden beleggingen zijn niet-afgeleide financiële activa met vaste of te verwachten betalingen en vaste vervaldagen, die de entiteit voornemens en bij machte is om tot het einde van de looptijd aan te houden. De entiteit had in dit begrotingsjaar geen beleggingen van deze categorie.

(iv) voor verkoop beschikbare financiële activa

Voor verkoop beschikbare financiële activa zijn niet-afgeleide instrumenten die in deze categorie zijn ingedeeld of die niet in een van de andere categorieën zijn ingedeeld. Zij worden opgenomen onder de vlottende of niet-vlottende activa, naargelang de termijn waarbinnen de entiteit verwacht om ze aan te houden, hetgeen doorgaans de vervaldatum is.

Eerste opname en waardering

Aan- en verkopen van financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, tot einde looptijd aangehouden beleggingen en voor verkoop beschikbare financiële activa worden opgenomen op de transactiedag, de dag waarop de entiteit tot de aankoop of de verkoop van het actief overgaat. Kasequivalenten, leningen en termijndeposito's worden opgenomen op de afwikkelingsdatum. Financiële instrumenten worden voor het eerst opgenomen tegen reële waarde. In het geval van financiële activa die niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, wordt de reële waarde bij de eerste opname met de transactiekosten vermeerderd.

Financiële instrumenten worden uitgeboekt wanneer de rechten op kasstromen uit de beleggingen zijn vervallen of de entiteit in wezen alle aan eigendom verbonden risico's en voordelen aan een andere partij heeft overgedragen.

Waardering na eerste opname

Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening worden vervolgens tegen reële waarde gewaardeerd met baten en verliezen als gevolg van veranderingen in hun reële waarde in de staat van de financiële resultaten van de periode waarin zij zich voordoen.

Leningen en vorderingen en tot einde looptijd aangehouden beleggingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode.

Voor verkoop beschikbare financiële activa worden vervolgens tegen reële waarde gewaardeerd. Baten en verliezen als gevolg van veranderingen in hun reële waarde worden opgenomen in de reëlewaarderreserve. Rente over voor verkoop beschikbare financiële activa die volgens de effectieverentemethode is berekend, wordt in de staat van de financiële resultaten opgenomen.

De entiteit beoordeelt bij elke balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn dat financiële activa een waardevermindering hebben ondergaan en of er een waardevermindering moet worden opgevoerd in de staat van de financiële resultaten.

1.3.5. Voorfinanciering

Voorfinanciering heeft ten doel de begunstigde te voorzien van een voorschot, dus van contante middelen. Zij kan worden opgesplitst in een aantal betalingen gedurende een periode die in het desbetreffende contract, besluit, overeenkomst of basishandeling is vastgesteld. Het voorschot wordt hetzij gebruikt voor het doel waarvoor het gedurende de in de overeenkomst vastgestelde periode is verstrekt, hetzij terugbetaald. Indien de begunstigde geen subsidiabele uitgaven doet, moet hij de voorfinanciering aan de entiteit terugbetalen. Het voorfinancieringsbedrag wordt (geheel of gedeeltelijk) verminderd naarmate subsidiabele kosten worden aanvaard (die als uitgaven worden opgenomen).

Voorfinanciering wordt op latere balansdata gewaardeerd tegen het initieel in de balans opgenomen bedrag, verminderd met tijdens de periode gedane subsidiabele uitgaven (inclusief in voorkomend geval geraamde bedragen).

1.3.6. Vorderingen en verhaalbare bedragen

Aangezien de boekhoudregels van de EU een afzonderlijke presentatie van wissel- en niet-wisseltransacties vereisen met het oog op het opstellen van de rekening, worden vorderingen omschreven als afkomstig van niet-wisseltransacties en verhaalbare bedragen als afkomstig van wisseltransacties (wanneer de entiteit waarde ontvangt van een andere entiteit zonder hiervoor rechtstreeks een min of meer gelijke waarde te verstrekken).

Vorderingen uit ruiltransacties voldoen aan de definitie van financiële instrumenten en worden dus beschouwd als leningen en vorderingen en worden dienovereenkomstig gemeten (zie 1.3.4 hierboven).

Verhaalbare bedragen uit niet-wisseltransacties worden gewaardeerd tegen het oorspronkelijke bedrag (aangepast voor rente en boetes) minus waardeverminderingen. Er wordt een waardevermindering geboekt wanneer er objectief bewijs bestaat dat de entiteit niet alle verschuldigde bedragen volgens de oorspronkelijke voorwaarden van de verhaalbare bedragen zal kunnen innen. De waardevermindering is het verschil tussen de boekwaarde van het actief en het realiseerbare bedrag. De waardevermindering wordt opgenomen in de staat van de financiële resultaten.

1.3.7. Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten zijn financiële instrumenten en omvatten liquide middelen, bij banken onmiddellijk of op korte termijn opvraagbare deposito's, andere kortlopende, zeer liquide beleggingen met een oorspronkelijke looptijd van ten hoogste drie maanden.

1.3.8. Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen wanneer de entiteit een bestaande in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting tegenover derden heeft als gevolg van gebeurtenissen in het verleden, het zeer waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen nodig zal zijn om de verbintenis af te wikkelen en het bedrag op betrouwbare wijze kan worden geraamd. Voor toekomstige exploitatieverliezen moeten geen

voorzieningen worden opgenomen. Het bedrag van de voorziening is de beste raming van de uitgaven die naar verwachting nodig zullen zijn om de huidige verbintenis op de verslagdatum af te wikkelen. Indien de te waarderen voorziening een groot aantal posten omvat, wordt de verbintenis geraamd door alle mogelijke resultaten af te wegen volgens de waarschijnlijkheid dat ze zich zullen voordoen (methode van de "verwachte waarde").

1.3.9. Schulden

Opgenomen onder schulden zijn bedragen die betrekking hebben op zowel wisseltransacties zoals de aankoop van goederen en diensten als niet-wisseltransacties die bijvoorbeeld betrekking hebben op kostendeclaraties van begunstigten, subsidies of andere vormen van EU-financiering.

Bij de verstrekking van subsidies en andere financiering aan begunstigten worden de kostendeclaraties geboekt als schulden voor het gevraagde bedrag wanneer de kostendeclaratie wordt ontvangen. Na verificatie en aanvaarding van de subsidiabele kosten, worden de crediteuren gewaardeerd tegen het aanvaarde en subsidiabele bedrag.

Te betalen posten die voortvloeien uit de aanschaf van goederen en diensten worden bij ontvangst van de factuur opgenomen voor het oorspronkelijke bedrag en de overeenkomstige uitgaven worden in de boeken opgenomen wanneer de goederen of diensten worden geleverd en door de entiteit worden aanvaard.

1.3.10. Overlopende posten

Transacties en gebeurtenissen worden in de financiële staten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. Wanneer er aan het einde van het jaar geen factuur is opgesteld en de dienst is verstrekt of de goederen zijn geleverd door de entiteit of er een contractuele overeenkomst bestaat (bv. op grond van een contract) worden de aan de periode toerekenbare inkomsten in de financiële staten opgenomen. Wanneer er bovendien aan het einde van het jaar een factuur is opgesteld, maar de dienst nog niet is verstrekt of de goederen nog niet zijn geleverd, worden de ontvangsten uitgesteld en in de volgende boekhoudkundige periode geboekt.

Ook uitgaven worden geboekt in de periode waarop zij betrekking hebben. Aan het einde van de boekhoudkundige periode worden de toegerekende uitgaven opgenomen tegen het geraamde bedrag van de voor de periode verschuldigde overdracht. De berekening van toegerekende uitgaven gebeurt volgens gedetailleerde operationele en praktische richtsnoeren die zijn uitgegeven door de rekenplichtige en die tot doel hebben te waarborgen dat de financiële staten een getrouw beeld geven van de economische en andere bijzonderheden die zij willen weergeven. Evenzo wordt de uitgave uitgesteld en in de volgende boekhoudkundige periode geboekt wanneer een vooruitbetaling plaatsvond voor diensten of goederen die nog niet zijn ontvangen.

1.4. STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES

1.4.1. Ontvangsten

Ontvangsten omvatten uitsluitend de bruto-instroom van economische voordelen of door de entiteit ontvangen of te ontvangen dienstenpotentieel, die een toename van de netto activa vertegenwoordigt, zonder de toenames die verband houden met bijdragen van de eigenaars.

Afhankelijk van de aard van de onderliggende transacties in de staat van de financiële resultaten wordt een onderscheid gemaakt tussen:

(i) Ontvangsten uit niet-wisseltransacties

Ontvangsten uit niet-wisseltransacties zijn belastingen en overdrachten omdat de overdragende partij middelen ter beschikking stelt van de ontvangende partij zonder dat de ontvangende partij in ruil hiervoor rechtstreeks een ongeveer gelijke waarde verstrekt.

Overdrachten zijn de instroom van toekomstige economische voordelen of dienstenpotentieel van niet-wisseltransacties, behalve belastingen. De entiteit neemt een actief op met betrekking tot overdrachten wanneer de entiteit de middelen controleert als gevolg van een gebeurtenis in het verleden (de overdracht) en ervan uitgaat in de toekomst van deze middelen economische voordelen of dienstenpotentieel te ontvangen en wanneer de reële waarde op een betrouwbare wijze kan worden gemeten. Een instroom van middelen uit een niet-wisseltransactie die als een actief (d.i. cash) is opgenomen, wordt ook opgenomen als ontvangsten, tenzij de entiteit een bestaande verplichting heeft met betrekking tot deze overdracht (voorwaarde), waaraan moet worden voldaan voordat de ontvangsten kunnen worden geboekt. Tot aan de voorwaarde is voldaan, worden de ontvangsten uitgesteld en geboekt als een verplichting (ontvangen voorfinanciering).

(ii) Ontvangsten uit wisseltransacties

Ontvangsten uit de verkoop van goederen en diensten worden opgenomen wanneer de beduidende risico's en voordelen verbonden aan de eigendom van de goederen op de koper zijn overgegaan. Baten uit een verrichting die de levering van diensten behelst, worden opgenomen in verhouding tot de mate van voltooiing van de verrichting op de verslagdatum.

1.4.2. Uitgaven

Uitgaven zijn afgenomen economische baten of dienstenpotentieel tijdens de verslagperiode in de vorm van de uitstroom of verbruik van activa of mutatie van passiva die resulteert in de afname van de netto activa/vermogen. Zij omvatten zowel uitgaven die voortvloeien uit wisseltransacties als uitgaven die voortvloeien uit niet-wisseltransacties.

De kosten van ruiltransacties die voortvloeien uit de aanschaf van goederen en diensten worden opgenomen wanneer de goederen zijn geleverd en door de entiteit zijn aanvaard. Zij worden gewaardeerd tegen het oorspronkelijke factuurbedrag. Voorts worden uitgaven die verband houden met de diensten die tijdens de desbetreffende periode zijn verstrekt en waarvoor nog geen factuur is ingediend of aanvaard, op de balansdatum opgenomen in de staat van de financiële resultaten.

Uitgaven die voortvloeien uit niet-handelsuitgaven maken het merendeel van de exploitatiekosten van de entiteit uit. Het gaat om overdrachten aan begunstigden, die van drieërlei aard kunnen zijn: rechten, overdrachten bij overeenkomst en discretionaire subsidies, bijdragen en giften. Overdrachten worden als uitgaven opgenomen in de periode waarin de gebeurtenissen die aanleiding geven tot de overdracht zich voordoen, mits de overdracht bij besluit is toegestaan of een overeenkomst is ondertekend waarbij de overdracht wordt toegestaan, de begunstigde heeft voldaan aan eventuele subsidiabiliteitscriteria en van het bedrag een redelijke raming kan worden gemaakt.

Betalingsverzoeken of kostendeclaraties die aan de voorwaarden voor erkenning voldoen, worden als uitgave opgenomen voor het in aanmerking komende bedrag. Aan het einde van het jaar worden in aanmerking komende bedragen die aan de begunstigden verschuldigd zijn, maar waarvoor nog geen declaratie heeft plaatsgevonden, geraamd en geboekt als toegerekende uitgaven.

1.5. VOORWAARDELIJKE ACTIVA EN PASSIVA

1.5.1. Voorwaardelijke activa

Een voorwaardelijk actief is een mogelijk actief dat voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden en waarvan het bestaan alleen wordt bevestigd door het al dan niet plaatsvinden van een of meer onzekere toekomstige gebeurtenissen waarover de entiteit niet de volledige controle heeft. Een voorwaardelijk actief wordt opgenomen wanneer een instroom van economische baten of dienstenpotentieel waarschijnlijk is.

1.5.2. Voorwaardelijke verplichtingen

Een voorwaardelijk passief is een mogelijk passief dat voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden en waarvan het bestaan alleen wordt bevestigd door het al dan niet plaatsvinden van een of meer onzekere toekomstige gebeurtenissen waarover de entiteit niet de volledige controle heeft, of een bestaande verplichting die voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden, maar die niet is opgenomen omdat: het niet waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen die economische voordelen of dienstenpotentieel in zich bergen vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen of, in zeldzame omstandigheden, omdat het bedrag van de verplichting onvoldoende betrouwbaar kan worden bepaald.

1.6. COFINANCIERING

De ontvangen cofinancieringsbijdragen worden als aan de lidstaten en niet-lidstaten en andere entiteiten te betalen bedragen geboekt, aangezien zij voldoen aan de criteria van ontvangsten uit voorwaardelijke niet-wisseltransacties. Het EOF moet de bijdragen gebruiken voor dienstverlening aan derden. Anders moet het EOF de activa (de ontvangen bijdragen) teruggeven. De openstaande schuld voor cofinancieringsovereenkomsten is de ontvangen cofinancieringsbijdrage verminderd met de uitgaven die met betrekking tot het project zijn gedaan. Dit heeft geen effect op de nettoactiva.

Uitgaven met betrekking tot cofinancieringsprojecten worden opgenomen wanneer zij zich voordoen. Het overeenkomstige bedrag van de bijdragen wordt geboekt als beleidsontvangsten. Er is geen effect op het economisch resultaat van het jaar.

2. TOELICHTINGEN BIJ DE BALANS

ACTIVA

2.1. VOORFINANCIERING

Talrijke contracten voorzien in de betaling van voorschotten voor de aanvang van werken, de levering van voorraden of de verrichting van diensten. Soms wordt in de betalingsregeling van contracten bepaald dat de betalingen op basis van voortgangsverslagen zullen plaatsvinden. Voorfinanciering wordt normaal gesproken uitbetaald in de munteenheid van het land of gebied waar het project wordt uitgevoerd.

De termijn waarbinnen de voorfinanciering kan worden teruggevorderd of gebruikt, bepaalt of zij wordt opgenomen als voorfinanciering op korte of lange termijn. Het gebruik is vastgelegd in de onderliggende overeenkomst van het project. Indien de terugbetaling of het gebruik binnen de twaalf maanden na de verslagdatum moet plaatsvinden, gaat het om een voorfinanciering op korte termijn. Omdat uit het EOF veel langetermijnprojecten worden gefinancierd, moeten de desbetreffende voorfinancieringen langer dan een jaar beschikbaar zijn. Daarom worden sommige voorfinancieringen geboekt als niet-vlottende activa.

		<i>in miljoen EUR</i>					
	Toelichting	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Niet-vlottende voorfinanciering</i>	2.1.1	-	32	242	135	409	516
<i>Vlottende voorfinanciering</i>	2.1.2	1	50	909	412	1 372	1 145
Totaal		1	82	1 151	546	1 781	1 661

2.1.1. Niet-vlottende voorfinanciering

	<i>in miljoen EUR</i>	
	31.12.2016	31.12.2015
Direct beheer	71	65
<i>Uitgevoerd door:</i>		
<i>Commissie</i>	39	43
<i>Uitvoerende agentschappen van de EU</i>	4	1
<i>EU-delegaties</i>	29	21
Indirect beheer	338	451
<i>Ten uitvoer gelegd door:</i>		
<i>EIB en EIF</i>	180	323
<i>Internationale organisaties</i>	87	90
<i>Privaatrechtelijke organen die zijn belast met een openbardienstverleningstaak</i>	25	3
<i>Publiekrechtelijke organen</i>	13	10
<i>Derde landen</i>	34	25
Totaal	409	516

2.1.2. Vlottende voorfinanciering

in miljoen EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
Voorfinanciering (bruto)	9	231	2 945	1 560	4 745	4 250
Afgewikkeld in het kader van afsluiting	(8)	(181)	(2 037)	(1 148)	(3 373)	(3 105)
Totaal	1	50	909	412	1 372	1 145

	<i>in miljoen EUR</i>	
	31.12.2016	31.12.2015
Direct beheer	246	283
<i>Uitgevoerd door:</i>		
Commissie	115	123
Uitvoerende agentschappen van de EU	10	1
EU-delegaties	122	159
Indirect beheer	1 125	861
<i>Uitgevoerd door:</i>		
EIB en EIF	372	235
Internationale organisaties	432	336
Privaatrechtelijke organen die zijn belast met een openbardienstverleningstaak	121	5
Publiekrechtelijke organen	53	56
Derde landen	148	229
Totaal	1 372	1 145

De totale voorfinanciering op 31 december 2016 (1 781 miljoen EUR) is vergelijkbaar met de totale voorfinanciering op 31 december 2015 (1 661 miljoen EUR)

De lichte toename van de vlottende voorfinanciering met 227 miljoen EUR ten opzichte van 31 december 2015 kan worden verklaard door een groot aantal nieuwe contracten waarvoor in 2016 nog geen kosten waren gemaakt. Deze stijging wordt gecompenseerd door een afname van voorfinanciering op lange termijn (zie toelichting **2.1.1.**)

2.1.3. Garanties met betrekking tot voorfinanciering

Er worden waarborgen aangehouden om de voorfinancieringen te garanderen. Deze worden vrijgegeven wanneer de laatste kostendeclaratie voor een project is betaald. Op 31 december 2016 bedroeg de waarde van de door het EOF verkregen waarborgen met betrekking tot voorfinanciering 53 miljoen EUR (83 miljoen EUR in 2015).

De meeste voorfinanciering wordt uitbetaald uitgevoerd in het kader van indirect beheer. In dit geval is de begunstigde van de waarborg niet het EOF maar wel de aanbestedende dienst.

2.2. BIJDRAGEN TRUSTFONDS

Deze rubriek omvat het bedrag als bijdrage is betaald aan het EU-trustfonds Bêkou en het EU-trustfonds voor Afrika. Van de bijdragen zijn de kosten afgetrokken die het trustfonds heeft gemaakt en die door het EOF moeten worden gedragen.

De bijdragen uit het trustfonds worden onder direct beheer door het EOF uitgevoerd.

Trustfondsen	Netto-bijdrage op 31.12.2015	In 2016 betaalde bijdragen	Toewijzing nettolasten trustfondsen 2016	<i>in miljoen EUR</i>
				Netto-bijdrage op 31.12.2016
Afrika	–	99	(27)	72
Bêkou	34	–	(8)	26
Totaal	34	99	(35)	98

2.3. VERHAALBARE BEDRAGEN DIE GEEN WAARDERUIJL MEEBRENGEN EN WISSELVORDERINGEN

in miljoen EUR

	Toelichting	31.12.2016	31.12.2015
Verhaalbare bedragen uit niet-wisseltransacties	2.3.1	62	104
Vorderingen uit wisseltransacties	2.3.2	70	67
Totaal		132	171

2.3.1. Verhaalbare bedragen uit niet-wisseltransacties

in miljoen EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
Lidstaten	-	0	40	-	40	90
Afnemers	4	9	6	0	18	23
Overheidsinstanties	-	13	10	0	23	16
Derde staten	0	3	1	-	4	2
Afschrijving	(3)	(17)	(5)	-	(25)	(29)
Verbindingsrekening en met EU-instellingen	-	-	-	2	2	1
Totaal	1	8	51	2	62	104

Op de lidstaten verhaalbare bedragen omvatten gewone bijdragen alsook bijdragen die nog moeten worden ontvangen als gevolg van aanpassingen van de Overbruggingsfaciliteit. De activiteiten van de Overbruggingsfaciliteit werden gefinancierd met geannuleerde bedragen van vorige EOF's en de desbetreffende kapitaalbewegingen werden in 2015 geboekt.

De resultaten worden samengevat in onderstaande tabel:

in miljoen EUR

Lidstaten	Van lidstaten te ontvangen bedragen	Van bijdragen van de lidstaten af te trekken bedragen	Netto-bedrag op 31.12.2016
België	25	-	25
Cyprus	0	-	0
Tsjechië	2	-	2
Griekenland	0	-	0
Letland	0	-	0
Portugal	0	-	0
Roemenië	2	-	2
Slovenië	1	-	1
Verenigd Koninkrijk	10	-	10
Totaal	40	-	40

2.3.2. Vorderingen uit wisseltransacties

in miljoen EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
Toegerekende baten	0	63	7	0	70	67
Verbindingsrekeningen tussen EOF's	196	424	3 424	(4 043)	(0)	0

Totaal	196	487	3 431	(4 043)	70	67
---------------	------------	------------	--------------	----------------	-----------	-----------

Opgenomen onder toegerekende baten zijn hoofdzakelijk bedragen van opgelopen rente op voorfinancieringsbedragen met betrekking tot projecten (63 miljoen EUR) en met betrekking tot het EU-trustfonds voor Afrika (7 miljoen EUR).

Om redenen van doelmatigheid is de enige kas voor alle EOF's ondergebracht bij het 11e EOF⁹; dit leidt tot wederzijdse verrichtingen tussen de verschillende EOF's; deze worden gesaldeerd door middel van verbindingsrekeningen tussen de verschillende EOF-balansen. Verbindingsrekeningen zijn alleen opgenomen in de afzonderlijke EOF's.

2.4. GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN¹⁰

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>in miljoen EUR</i>						
Speciale rekeningen:						
<i>Financiële instellingen van lidstaten</i>	-	-	-	291	291	126
Lopende rekeningen:						
<i>Handelsbanken</i>	-	-	-	389	389	377
<i>Speciaal fonds voor de Democratische Republiek Congo*</i>	-	-	-	-	-	1
Totaal	-	-	-	680	680	504

* Dit saldo komt overeen met de voor de Democratische Republiek Congo beschikbare middelen overeenkomstig de bepalingen van Beschikking 2003/583/EG van de Raad.

De algemene stijging van geldmiddelen en kasequivalenten is hoofdzakelijk te verklaren door de voorschotten op de eerste bijdragen voor 2017 die sommige lidstaten in december 2016 hebben overgemaakt.

Er dient echter opgemerkt te worden dat de Stabex-middelen waarover begunstigde ACS-staten beschikken, niet zijn opgenomen in de balans van het EOF. Stabex is het acroniem voor het compensatoire financieringsmechanisme van de EU om de exportopbrengsten van de ACS-landen te stabiliseren. Zodra de Commissie en de begunstigde ACS-staat een overeenkomst hebben bereikt over de aanwending van de Stabex-middelen, wordt door beide partijen een overdrachtsovereenkomst ondertekend. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 211 van de vierde Overeenkomst van Lomé¹¹ (zoals herzien) worden de bedragen op een op naam van de ACS-staat geopende rentedragende rekening gestort, waarvoor twee handtekeningen (Europese Commissie en begunstigde staat) vereist zijn. De middelen blijven op deze rekeningen waarvoor twee handtekeningen vereist zijn, tot een PWV (Protocol van Wederzijdse Verplichtingen) een overdracht voor een project rechtvaardigt. De ordonnateur van de Commissie behoudt de ondertekeningsbevoegdheid over de rekening om erop toe te zien dat de middelen worden uitgekeerd zoals gepland. De middelen op de rekeningen waarvoor twee handtekeningen vereist zijn, zijn eigendom van de ACS-staat en worden dus niet als activa in de jaarrekening van het EOF opgenomen. De overdrachten naar deze rekeningen worden als Stabex-betalingen geboekt. Zie ook toelichting **3.1.1.** voor meer informatie.

Met het oog op een betere weergave van de jaarrekening 2016 is de classificatie van financiële instellingen en banken herzien. De vergelijkbare cijfers voor 2015 worden dienovereenkomstig openbaar gemaakt.

PASSIVA

⁹ Overeenkomstig artikel 59 van het Financieel Reglement van het 11e EOF is de kas opgenomen in de balans van het 11e EOF.

¹⁰ Overeenkomstig artikel 59 van het Financieel Reglement van het 11e EOF is de kas opgenomen in de balans van het 11e EOF. De kenmerken van de verschillende bankrekeningen worden toegelicht in hoofdstuk 5, Financieel risicobeheer.

¹¹ PB L 156 van 29.5.1998, blz. 3-106.

2.5. VOORZIENINGEN

	<i>in miljoen EUR</i>					
	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
Voorzieningen	-	-	-	4	4	4
Totaal	-	-	-	4	4	4

De voorziening is de best mogelijke raming van het bedrag dat wellicht door het EOF moet worden betaald voor de financiering van de ordelijke sluiting van het Centrum voor de Ontwikkeling van het Bedrijfsleven (COB) waartoe het ACS-EU-Comité van ambassadeurs heeft besloten (Besluit nr. 4/2014 van 23 oktober 2014).

Dit bedrag omvat rechtszaken (1,2 miljoen EUR) die zijn ingesteld tegen het COB en de resterende verwachte kosten van de passieve fase (bv. resterende administratieve taken, andere resterende gerechtelijke procedures, archief, enz.) die op 31 december 2016 is ingegaan. (zie toelichting **4.3.2**).

2.6. FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

	<i>in miljoen EUR</i>					
	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
Cofinanciering — schulden	-	-	6	-	6	10
Totaal	-	-	6	-	6	10

Een verklaring voor de wijziging in het totaal van de cofinancieringsverplichtingen is in de toelichting **2.7.2.1** opgenomen.

2.7. SCHULDEN

	<i>in miljoen EUR</i>						
	Toelichting	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
Schulden op korte termijn	2.7.1	0	12	112	97	222	180
Diverse schulden	2.7.2	-	(0)	325	2	327	340
Totaal		0	12	438	99	549	520

2.7.1. Schulden op korte termijn

	<i>in miljoen EUR</i>					
	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
Leveranciers	0	11	69	19	98	79
Lidstaten	-	-	0	-	0	0
Derde staten	0	0	29	61	91	83
Overheidsinstanties	0	1	18	14	32	21
Andere kortlopende schulden	0	1	(4)	4	1	(3)
Totaal	0	12	112	97	222	180

Schulden omvatten door het EOF ontvangen kostendeclaraties met betrekking tot de subsidieverlening. Zij worden geboekt voor het gevraagde bedrag op het moment dat de declaratie wordt ontvangen. Dezelfde procedure wordt gevolgd voor facturen en kredietnota's bij opdrachten. Bij de afsluitprocedure aan het einde van het jaar is rekening gehouden met de betrokken kostendeclaraties. Bij de afsluitboekingen zijn de geraamde subsidiabele bedragen opgenomen in de staat van de financiële resultaten.

2.7.2. Diverse schulden

							<i>in miljoen EUR</i>
	Toelichting	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Cofinanciering – schulden</i>	2.7.2.1	-	-	63	1	64	31
<i>Uitgestelde bijdragen aan middelen van het fonds</i>	2.7.2.2	-	-	261	-	261	307
<i>Overige diverse schulden</i>	2.7.2.3	-	-	-	2	2	2
Totaal		-	-	324	3	327	340

2.7.2.1. Cofinancieringsschulden

De opsplitsing van niet-vlottende en vlottende cofinancieringsschulden per lidstaat wordt weergegeven in de onderstaande tabel:

						<i>in miljoen EUR</i>	
		8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Niet-vlottende cofinanciering</i>							
<i>België</i>		-	-	2	-	2	1
<i>Duitsland</i>		-	-	0	-	0	1
<i>Verenigd Koninkrijk</i>		-	-	1	-	1	3
<i>Zweden</i>		-	-	2	-	2	4
<i>Canada</i>		-	-	0	-	0	1
		-	-	6	-	6	10
<i>Vlottende cofinanciering</i>							
<i>België</i>		-	-	3	1	4	3
<i>Denemarken</i>		-	-	1	0	1	1
<i>Frankrijk</i>		-	-	37	-	37	10
<i>Duitsland</i>		-	-	1	-	1	1
<i>Nederland</i>		-	-	1	-	1	1
<i>Spanje</i>		-	-	3	-	3	3
<i>Verenigd Koninkrijk</i>		-	-	11	-	11	1
<i>Zweden</i>		-	-	7	-	7	12
<i>Canada</i>		-	-	0	-	0	(1)
		-	-	63	1	64	31
Totaal		-	-	69	1	70	41

Ten opzichte van de vorige verslagperiode steeg het totaalbedrag kortlopende en langlopende cofinancieringsschulden met 29 miljoen EUR.

In de loop van 2016 zijn nieuwe cofinancieringsbijdragen ontvangen van het Verenigd Koninkrijk (9,4 miljoen EUR), België (3,3 miljoen EUR) en Zweden (0,9 miljoen EUR).

De totale niet-vlottende en vlottende cofinancieringsschulden zijn gestegen met 15 miljoen EUR om rekening te houden met de ontvangsten en uitgaven in het kader van de cofinancieringsprojecten (zie toelichtingen 3.1.2 en 3.4).

2.7.2.2. Uitgestelde bijdragen aan middelen van het fonds

	<i>in miljoen EUR</i>					
	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Verenigd Koninkrijk</i>	-	-	252	-	252	259
<i>Zweden</i>	-	-	-	-	-	48
<i>Hongarije</i>	-	-	9	-	9	-
Totaal	-	-	261	-	261	307

De rubriek *Uitgestelde bijdragen aan middelen van het fonds* heeft betrekking op de vooraf betaalde bijdragen van de lidstaten.

2.7.2.3. Overige diverse schulden

Onder deze rubriek zijn hoofdzakelijk niet-toegewezen kasmiddelen en geretourneerde betalingen opgenomen.

2.8. OVERLOPENDE POSTEN

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Toegerekende lasten</i>	1	93	567	110	770	853
<i>Overige overlopende posten</i>	-	(0)	(0)	6	6	2
Totaal	1	93	567	115	776	855

Toegerekende lasten omvatten geraamde exploitatiekosten voor lopende of beëindigde contracten zonder gevalideerde kostendeclaraties waarbij de subsidiabele uitgaven 2016 van de EOF-begunstigden werden geraamd door gebruik te maken van de beste beschikbare informatie over de bestaande contracten. Het deel geraamde toegerekende lasten dat betrekking heeft op de voorfinanciering, is geboekt als een vermindering van de voorfinancieringsbedragen (zie toelichting **2.1**).

NETTOACTIVA

2.9. VERMOGEN VAN HET FONDS

2.9.1. Afgeroepen middelen van het fonds — actieve EOF's

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	Totaal
<i>Vermogen van het fonds</i>	12 164	10 973	20 960	29 367	73 464
<i>Niet-afgeroepen middelen van het fonds</i>	(0)	(0)	(5 223)	(29 367)	(34 590)
Afgeroepen middelen van het fonds per 31.12.2015	12 164	10 973	15 737	-	38 873
<i>Vermogen van het fonds</i>	12 164	10 973	20 960	29 367	73 464
<i>Niet-afgeroepen middelen van het fonds</i>	-	(0)	(1 773)	(29 367)	(31 140)
Afgeroepen middelen van het fonds per 31.12.2016	12 164	10 973	19 187	-	42 323

Het vermogen van het fonds is het totale bedrag van bijdragen van de lidstaten voor het desbetreffende EOF zoals in elk van de Interne Akkoorden is vastgelegd. De niet-afgeroepen middelen vertegenwoordigen de aanvankelijke toewijzing die nog niet bij de lidstaten is opgevraagd.

De afgeroepen middelen van het fonds komen overeen met het bedrag van de initiële toewijzingen die door de lidstaten zijn afgeroepen voor overdracht naar de rekeningen bij de schatkist (zie toelichting **2.9.2**).

2.9.2. Opgevraagd en niet-afgeroepen kapitaal van het Fonds per lidstaat

Bijdragen	%	<i>in miljoen EUR</i>		
		Niet-afgeroepen middelen per 31.12.2015	Afgeroepen middelen in 2016	Niet-afgeroepen middelen per 31.12.2016
Oostenrijk	2,41	126	(83)	43
België	3,53	184	(122)	63
Bulgarije	0,14	7	(5)	2
Cyprus	0,09	5	(3)	2
Tsjechië	0,51	27	(18)	9
Denemarken	2,00	104	(69)	35
Estland	0,05	3	(2)	1
Finland	1,47	77	(51)	26
Frankrijk	19,55	1 021	(674)	347
Duitsland	20,50	1 071	(707)	364
Griekenland	1,47	77	(51)	26
Hongarije	0,55	29	(19)	10
Ierland	0,91	48	(31)	16
Italië	12,86	672	(444)	228
Letland	0,07	4	(2)	1
Litouwen	0,12	6	(4)	2
Luxemburg	0,27	14	(9)	5
Malta	0,03	2	(1)	1
Nederland	4,85	253	(167)	86
Polen	1,30	68	(45)	23
Portugal	1,15	60	(40)	20
Roemenië	0,37	19	(13)	7
Slowakije	0,21	11	(7)	4
Slovenië	0,18	9	(6)	3
Spanje	7,85	410	(271)	139
Zweden	2,74	143	(95)	49
Verenigd Koninkrijk	14,82	774	(511)	263
Totaal	100,00	5 223	(3 450)	1 773

De in 2016 afgeroepen middelen bestaan volledig uit opvragingen van het 10e EOF. Het totale bedrag bestaat uit gewone afroepen (3 450 miljoen EUR). Het kapitaal van het 8e en 9e EOF is opgevraagd en volledig ontvangen. Er zijn nog middelen afgeroepen uit het 11e EOF.

2.9.3. Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's

	<i>in miljoen EUR</i>					
	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Overgedragen middelen van afgesloten EOF's</i>	627	1 625	-	-	2 252	2 252

In deze rubriek zijn de middelen opgenomen die zijn overgedragen van afgesloten EOF's naar het 8e en 9e EOF.

2.9.4. Afgeroepen middelen van het fonds — overdrachten tussen actieve EOF's

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	Totaal
Saldo per 31.12.2014	(3 147)	1 758	(209)	1 597	-
<i>Overdracht van geannuleerde bedragen naar het 10e EOF prestatiereserve van vorige EOF's</i>	(6)	(109)	114	-	-
<i>Overdracht van geannuleerde bedragen naar het 11e EOF prestatiereserve van vorige EOF's</i>	-	-	(32)	32	-
<i>Overdracht van prestatiereserves van 10e en 11e EOF naar de Overbruggingsfaciliteit</i>	-	-	(41)	41	-
<i>Terugvorderingen van de Overbruggingsfaciliteit naar de prestatiereserves van het 10e en 11e EOF</i>	-	-	11	(11)	-
<i>Teruggave van de in het kader van de Overbruggingsfaciliteit vastgelegde middelen</i>	676	727	192	(1 595)	-
Saldo per 31.12.2015	(2 476)	2 376	35	65	-
<i>Overdracht van geannuleerde bedragen naar het 10e EOF prestatiereserve van vorige EOF's</i>	(20)	(163)	182	-	-
<i>Overdracht van geannuleerde bedragen naar het 11e EOF prestatiereserve van vorige EOF's</i>	-	-	(356)	356	-
<i>Overdracht van de prestatiereserve van het 11e EOF naar de Vredesfaciliteit voor Afrika (10e EOF)</i>	-	-	386	(386)	-
Saldo per 31.12.2016	(2 496)	2 214	247	35	-

Deze rubriek omvat de middelen die zijn overgedragen tussen de actieve EOF's.

Sinds de inwerkingtreding van de Overeenkomst van Cotonou worden alle onbestede middelen in de eerdere, actieve EOF's na vrijmaking naar het meest recentelijk geopende EOF overgedragen. Door de overgedragen middelen van andere EOF's nemen de kredieten van het ontvangende fonds toe en die van het overdragende fonds af. Middelen die zijn overgedragen naar de prestatiereserve van het 10e en 11e EOF, kunnen alleen onder de in de interne akkoorden opgenomen specifieke voorwaarden worden vastgelegd.

In 2016 is 386 miljoen EUR ter beschikking gesteld uit de prestatiereserve van het 11e EOF om de Vredesfaciliteit voor Afrika in het kader van het 10e EOF te financieren.

3. TOELICHTINGEN BIJ DE STAAT VAN DE FINANCIËLE RESULTATEN

ONTVANGSTEN

in miljoen EUR

	Toelichting	2016	2015
Ontvangsten uit niet-wisseltransacties	3.1	8	90
Ontvangsten uit wisseltransacties	3.2	66	50
Totaal		73	140

3.1. ONTVANGSTEN UIT NIET-WISSELTRANSACTIES

in miljoen EUR

	Toelichting	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	2016	2015
Teruggevorderde uitgaven		0	5	13	4	23	20
Teruggevorderde Stabex-middelen	3.1.1	1	-	-	-	1	1
Cofinanciering – ontvangsten	3.1.2	-	-	(15)	-	(15)	69
Totaal		1	5	(2)	4	8	90

De ontvangsten uit niet-wisseltransacties kunnen op basis van de beheersvorm als volgt worden opgesplitst:

in miljoen EUR

	2016	2015
Direct beheer	6	61
Uitgevoerd door:		
Commissie	1	3
EU-delegaties	5	58
Indirect beheer	2	29
Uitgevoerd door:		
Derde landen	(0)	14
Internationale organisaties	2	14
Publiekrechtelijke organen	0	0
Privaatrechtelijke organen die zijn belast met een openbaardienstverleningstaak	0	1
Totaal	8	90

3.1.1. Teruggevorderde Stabex-middelen

In de loop van 2016 is 1 miljoen EUR teruggestort aan het EOF vanaf rekeningen met dubbele handtekening in ACS-landen. Deze ontvangsten worden geboekt als ontvangsten uit niet-wisseltransacties (teruggevorderde Stabex-middelen) in de staat van de financiële resultaten van het 8e EOF.

3.1.2. Cofinanciering – ontvangsten

De ontvangen co-financieringsbijdragen voldoen aan de criteria van ontvangsten uit voorwaardelijke niet-wisseltransacties en mogen als dusdanig niet van invloed zijn op de staat van de financiële resultaten. De ontvangen bijdragen blijven geboekt onder verplichtingen (zie toelichting **2.7.2.1**) totdat aan de

voorwaarden is voldaan die verbonden zijn aan de gedoneerde middelen, dat wil zeggen dat de subsidiabele uitgaven zijn verricht (zie toelichting 3.4). Het desbetreffende bedrag wordt vervolgens geboekt als niet-handelsbaten uit cofinanciering. Bijgevolg is het effect op het economisch resultaat van het jaar nul.

3.2. ONTVANGSTEN UIT WISSELTRANSACTIES

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	2016	2015
<i>Financiële baten</i>	(0)	2	2	(1)	3	8
<i>Overige baten</i>	2	17	40	3	62	42
Totaal	2	19	43	2	66	50

De financiële baten bestaan grotendeels uit rente op voorfinanciering die in 2016 3 miljoen EUR bedroeg¹² (2015: 7 miljoen EUR).

Overige baten hebben volledig betrekking op het gerealiseerde en niet-gerealiseerde wisselkoerswinsten.

UITGAVEN

3.3. STEUNINSTRUMENTEN

IN MILJOEN
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	2016	2015
<i>Programmeerbare bijstand</i>	1	(3)	1 007	746	1 751	1 971
<i>Macro-economische steun</i>	-	39	-	-	39	51
<i>Sectoraal beleid</i>	(0)	18	-	-	18	(24)
<i>Intra-ACS-projecten</i>	-	41	301	351	693	746
<i>Rentesubsidies</i>	(3)	-	-	-	(3)	(6)
<i>Spoedhulp</i>	-	(0)	98	300	398	285
<i>Overige steunprogramma's met betrekking tot eerdere EOF's</i>	-	1	-	-	1	0
<i>Institutionele steun</i>	-	-	5	33	38	34
<i>Compensatie exportopbrengsten</i>	(0)	0	-	-	0	(3)
<i>Bijdragen aan trustfondsen</i>	-	-	-	35	35	5
Totaal	(2)	95	1 411	1 465	2 970	3 059

De beleidsuitgaven van het EOF hebben betrekking op meerdere steuninstrumenten en nemen verschillende vormen aan, afhankelijk van de wijze waarop de financiële middelen worden uitgekeerd en beheerd.

¹² Geboekt overeenkomstig de bepalingen van artikel 9, lid 2, onder d), van het Financieel Reglement dat van toepassing is op het 11e EOF.

3.4. COFINANCIERINGSUITGAVEN

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	2016	2015
<i>Cofinanciering</i>	-	-	(15)	-	(15)	69

Onder deze rubriek zijn de uitgaven opgenomen die werden gemaakt voor cofinancieringsprojecten in 2016. Er zij op gewezen dat de gedane uitgaven de geraamde bedragen met betrekking tot de afsluiting van het boekjaar bevatten (en bijgevolg terugboekingen van de geraamde bedragen met betrekking tot vorig jaar). Omdat de terugboekingen van de geraamde uitgaven 2015 (50 miljoen EUR) de in 2016 gedane uitgaven overschrijden (35 miljoen EUR), zijn de cofinancieringsuitgaven negatief voor 2016. De overeenkomstige negatieve ontvangsten zijn geboekt in de staat van de financiële resultaten (zie notitie 3.1.2).

3.5. STEUNINSTRUMENTEN EN COFINANCIERINGSUITGAVEN PER BEHEERSVORM

in miljoen EUR

	2016	2015
Direct beheer	1 173	1 106
<i>Uitgevoerd door:</i>		
<i>Commissie</i>	140	99
<i>Uitvoerende agentschappen van de EU</i>	10	2
<i>Trustfondsen</i>	36	5
<i>EU-delegaties</i>	987	1 000
Indirect beheer	1 781	2 023
<i>Uitgevoerd door:</i>		
<i>EIB en EIF</i>	5	31
<i>Internationale organisaties</i>	821	990
<i>Privaatrechtelijke organen die zijn belast met een openbardienstverleningstaak</i>	143	31
<i>Publiekrechtelijke organen</i>	57	70
<i>Derde landen</i>	756	900
<i>Privaatrechtelijke organen die een publiek-private samenwerking ten uitvoer leggen</i>	(1)	1
Totaal	2 954	3 128

3.6. FINANCIERINGSKOSTEN

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	2016	2015
<i>Waardevermindering van vorderingen</i>	0	0	(4)	-	(4)	1
<i>Overige financiële uitgaven</i>	-	-	-	0	0	0
Totaal	0	0	(4)	0	(4)	1

De rubriek *waardevermindering van vorderingen* omvat de afsluitende raming van de uitgaven voor oninbare vorderingen alsook de terugboekingen van de geraamde bedragen die betrekking hebben op vorig jaar. Omdat de terugboekingen van de uitgaven 2015 (29 miljoen EUR) de in 2016 geraamde uitgaven overschrijden (25 miljoen EUR), zijn de totale uitgaven van de waardevermindering van vorderingen negatief voor 2016.

3.7. OVERIGE UITGAVEN

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	2016	2015
					<i>in miljoen EUR</i>	
<i>Administratieve en IT- uitgaven</i>	-	(0)	4	126	129	113
<i>Voorzieningen voor risico's en lasten</i>	-	-	-	-	-	4
<i>Gerealiseerde verliezen op handelsdebiteuren</i>	0	0	0	-	0	2
<i>Wisselkoersverlies</i>	3	19	42	3	66	44
Totaal	3	19	46	129	196	162

Deze rubriek omvat ondersteuningsuitgaven: d.w.z. administratieve kosten voor de programmering en tenuitvoerlegging van de EOF's. Dit omvat uitgaven voor de voorbereiding, opvolging, controle en evaluatie van projecten alsook uitgaven voor computernetwerken, technische bijstand enz.

4. VOORWAARDELIJKE ACTIVA EN PASSIVA EN ANDERE SIGNIFICANTE INFORMATIEVERSCHAFFING

4.1. VOORWAARDELIJKE ACTIVA

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Uitvoeringsgaranties</i>	(0)	4	5	0	9	13
<i>Inhoudingsgaranties</i>	-	4	3	-	7	6
Totaal	(0)	7	8	0	16	20

Uitvoeringsgaranties worden verlangd om ervoor te zorgen dat de begunstigden van EOF-middelen voldoen aan de verplichtingen van hun contracten met het EOF.

Inhoudingsgaranties hebben alleen betrekking op contracten voor de uitvoering van werken. Meestal wordt 10% van de tussentijdse betalingen aan begunstigden ingehouden om ervoor te zorgen dat de aannemers hun verplichtingen nakomt. Deze ingehouden bedragen worden als te betalen bedragen opgenomen. Met instemming van de opdrachtgever kan de aannemer de inhoudingen op de tussentijdse betalingen desgewenst vervangen door een inhoudingsgarantie. Deze verkregen garanties worden opgenomen als voorwaardelijke activa.

Bij contracten die op indirecte wijze worden beheerd, vallen de waarborgen onder een andere aanbestedende dienst dan het EOF en worden zij niet geboekt door het EOF.

4.2. ANDERE SIGNIFICANTE INFORMATIEVERSCHAFFING

4.2.1. Vastleggingen met betrekking tot nog niet gebruikte kredieten

Dit onderstaande bedrag bestaat uit de budgettaire RAL ("reste à liquider") verminderd met de daarmee verband houdende bedragen die in de staat van de financiële resultaten zijn opgenomen als uitgaven. De budgettaire RAL is een bedrag dat de openstaande vastleggingen vertegenwoordigt waarvoor nog geen betalingen en/of vrijmakingen zijn gedaan. Dit is het normale gevolg van het bestaan van meerjarenprogramma's.

in miljoen
EUR

	8e EOF	9e EOF	10e EOF	11e EOF	31.12.2016	31.12.2015
<i>Vastleggingen met betrekking tot nog niet gebruikte kredieten</i>	2	202	2 406	4 136	6 746	5 821
Totaal	2	202	2 406	4 136	6 746	5 821

Op 31 december 2016 was met de niet-afgewikkelde begrotingsvastleggingen een bedrag van in totaal 7 665 miljoen EUR gemoeid (2015: 6809 miljoen EUR).

4.2.2. Centrum voor de Ontwikkeling van het Bedrijfsleven.

De ACS-EU-Raad van ministers heeft in juni 2014 ingestemd om "over te gaan tot ordelijke sluiting van het Centrum voor de ontwikkeling van het bedrijfsleven (COB)" en tegelijkertijd "ervoor te zorgen dat wordt gegarandeerd dat de projecten voor steun aan de particuliere sector die door het COB in de ACS-landen en -regio's worden uitgevoerd, volledig worden voltooid." Hiertoe heeft de ACS-EU-Raad van ministers een bevoegdheidsdelegatie verleend aan het ACS-EU-Comité van ambassadeurs om deze aangelegenheid ter hand te nemen met het oog op de vaststelling van de nodige besluiten.

Het ACS-EU-Comité van ambassadeurs heeft bij Besluit nr. 4/2014 van 23 oktober 2014 de raad van bestuur van het COB gemachtigd om met onmiddellijke ingang alle nodige maatregelen ter voorbereiding van de sluiting van het COB te treffen. Zoals in artikel 2 van dit besluit is bepaald, werd de raad van bestuur opgedragen om een curator aan te stellen en een sluitingsplan uit te voeren.

Eind juni 2015 heeft de curator bij de raad van bestuur van het COB een definitief strategisch plan ingediend met een begroting en werkplan, waarbij rekening is gehouden met de resultaten van het sociaal overleg. De begroting van het definitief strategisch plan, die door de raad van bestuur van het COB was goedgekeurd, vormde de grondslag voor het voorstel van de Commissie voor een financieringsbesluit, dat in 2015 door de Europese Commissie is vastgesteld voor een totaalbedrag van 18,2 miljoen EUR. Na de goedkeuring van dit financieringsbesluit werd in december 2015 een subsidieovereenkomst gesloten tussen het COB en de Europese Commissie waarin werd voorzien in de noodzakelijke financiering voor de volledige vereffening van de activa van het COB en de afwikkeling van zijn verplichtingen. De subsidieovereenkomst is op 1 januari 2016 gestart en loopt nog tot 31 december 2017. De waarde van de overeenkomst wordt gedekt door de vastleggingen met betrekking tot niet gebruikte kredieten.

5. FINANCIËEL RISICOBEBEER

De hieronder verschaft informatie met betrekking tot het financieel risicobebear van het EOF betreft de kasverrichtingen die door de Commissie werden verricht namens het EOF met het oog op de besteding van EOF-middelen.

5.1. BELEID INZAKE RISICOBEBEER EN AFDEKKINGSACTIVITEITEN

De voorschriften en beginselen voor het bebaar van de kasverrichtingen zijn vastgelegd in het Financieel Reglement van toepassing op het 11e EOF en het Intern Akkoord.

Als gevolg van de bovenvermelde regelgeving zijn de volgende hoofdprincipes van toepassing:

- De EOF-bijdragen worden door elke lidstaat gestort op een speciale rekening die bij de centrale bank van de betrokken lidstaat of bij de door hem aangewezen financiële instelling is geopend. Deze bijdragen blijven op die speciale rekeningen totdat de betalingen van het EOF moeten worden uitgevoerd.
- EOF-bijdragen worden door de lidstaten in EUR betaald, terwijl de EOF-betalingen in EUR en in andere valuta, inclusief minder bekende, luiden.
- Bankrekeningen die door de Commissie namens het EOF zijn geopend, mogen geen negatief saldo vertonen.

Naast de speciale rekeningen heeft de Commissie namens het EOF nog andere bankrekeningen geopend bij financiële instellingen (centrale banken en commerciële banken) om andere betalingen te verrichten en te ontvangen dan de bijdragen van de lidstaten aan de begroting.

De kasverrichtingen en de betalingen zijn sterk geautomatiseerd en maken gebruik van moderne informaticasystemen. Er worden specifieke procedures toegepast om de veiligheid van het systeem te waarborgen en om te garanderen dat de taken gescheiden worden conform het Financieel Reglement, de interne controlenormen van de Commissie en de controleprincipes.

Een op schrift gestelde reeks richtsnoeren en procedures regelt het bebaar van de kasverrichtingen en betalingen met als doel het operationele en financiële risico te beperken en een gepast controleniveau te waarborgen. Zij betreffen de verschillende toepassingsgebieden en de naleving van de richtsnoeren en procedures wordt periodiek gecontroleerd.

5.2. VALUTARISICO

Blootstelling van het EOF aan valutarisico aan het einde van het jaar - nettopositie.

in miljoen EUR

	31.12.2016							31.12.2015						
	USD	GBP	DKK	SEK	EUR	Overige	Totaal	USD	GBP	DKK	SEK	EUR	Overige	Totaal
Financiële activa														
<i>Vorderingen en verhaalbare bedragen</i>	0	-	-	-	129	3	132	-	-	-	-	171	1	171
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten</i>	2	0	-	-	678	-	680	4	0	-	-	500	-	504
Totaal	2	0	-	-	807	3	812	4	0	-	-	671	1	675
Financiële verplichtingen														
<i>Niet-vlottende financiële verplichtingen</i>	-	-	-	-	(6)	-	(6)	0	-	-	-	(10)	-	(10)
<i>Schulden</i>	0	-	-	-	(495)	(54)	(549)	0	-	-	-	(473)	(47)	(520)
Totaal	0	-	-	-	(501)	(54)	(555)	0	-	-	-	(483)	(47)	(530)
Totaal	2	0	-	-	306	(51)	257	4	0	-	-	188	(46)	145

Alle bijdragen luiden in euro en andere valuta worden slechts aangekocht wanneer zij noodzakelijk zijn voor de uitvoering van betalingen. Bijgevolg zijn de kasverrichtingen van het EOF niet blootgesteld aan een valutarisico.

5.3. RENTERISICO

Het EOF ontleent geen geldmiddelen; bijgevolg is het EOF niet blootgesteld aan een renterisico.

De rente wordt opgebouwd op de saldi die het EOF op zijn verschillende bankrekeningen aanhoudt. Namens het EOF heeft de Commissie dus maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de op gezette tijd verworven rente in overeenstemming is met de marktrentevoeten en hun mogelijke fluctuatie.

Bijdragen aan de EOF-begroting worden door elke lidstaat op een speciale rekening geboekt die geopend is bij de door de lidstaat hiertoe aangewezen financiële instelling. Aangezien de vergoedingen voor sommige van deze rekeningen momenteel negatief kunnen zijn, gelden thans kasbeheerprocedures om de saldi op de desbetreffende rekeningen zo beperkt mogelijk te houden. Voorts komt elke negatieve vergoeding op deze rekeningen ten laste van de desbetreffende lidstaat, overeenkomstig Verordening (EU) 2016/888 van de Raad.

Eendagssaldi op commerciële bankrekeningen worden dagelijks vergoed. De vergoeding voor saldi op dergelijke rekeningen is gebaseerd op variabele marktrentevoeten waarop een contractuele marge (positief of negatief) wordt toegepast. Voor de meeste rekeningen is de renteberekening gekoppeld aan het marktreferentietarief en wordt zij aangepast aan de schommelingen van dit tarief. Bijgevolg loopt het EOF geen risico dat haar saldi tegen een lager tarief dan de marktrentevoeten worden vergoed.

5.4. KREDIETRISICO (TEGENPARTIJRISICO)

Financiële activa die niet vervallen zijn en evenmin een waardevermindering hebben ondergaan

*in miljoen
EUR*

	Totaal	Niet vervallen en evenmin in waarde verminderd	Achterstallig maar niet aan bijzondere waardevermindering onderhevig		
			< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
<i>Wisselvorderingen en verhaalbare bedragen die geen waarderuil meebrengen</i>	132	93	36	4	-
Totaal per 31.12.2016	132	93	36	4	-
<i>Wisselvorderingen en verhaalbare bedragen die geen waarderuil meebrengen</i>	171	50	120	1	-
Totaal per 31.12.2015	171	50	120	1	-

Financiële activa per risicocategorie:

	31.12.2016			31.12.2015		
	Vorderingen	Liquide middelen	Totaal	Vorderingen	Liquide middelen	Totaal
<i>in miljoen EUR</i>						
<i>Tegenpartijen met externe kredietrating</i>						
<i>Beste en uitstekende rating</i>	34	284	318	6	167	173
<i>Rating hogere middensegment</i>	3	371	374	34	16	50
<i>Rating lagere middensegment</i>	2	16	18	36	312	348
<i>Non-investment rating</i>	1	9	10	14	9	23
Totaal	40	680	720	90	503	593
<i>Tegenpartijen zonder externe kredietrating</i>						
<i>Groep 1 (debiteuren zonder wanbetalingen in het verleden)</i>	92	0	92	81	1	82
<i>Groep 2 (debiteuren met wanbetalingen in het verleden)</i>	-	-	-	-	-	-
Totaal	92	0	92	81	1	82
Totaal	132	680	812	171	504	675

Middelen in de ratingcategorieën *non-investment* en *lager middensegment* hebben hoofdzakelijk betrekking op EOF-bijdragen van de lidstaten op de speciale rekeningen die door lidstaten zijn geopend overeenkomstig artikel 22, lid 3, van het Financieel Reglement van het EOF. Overeenkomstig dit Financieel Reglement moet het bedrag van deze bijdragen op die speciale rekeningen blijven totdat de betalingen moeten worden uitgevoerd.

De meeste kasmiddelen van het EOF worden conform het Financieel Reglement van toepassing op het EOF aangehouden op de "speciale rekeningen" die geopend zijn door de lidstaten voor de betaling van hun bijdragen. De meeste van deze rekeningen worden aangehouden bij de schatkist of de nationale centrale bank van de lidstaten. Deze instellingen houden voor het EOF het laagste tegenpartijrisico in (risico ligt bij de lidstaten).

Wat betreft het deel van de kasmiddelen van het EOF die worden aangehouden bij commerciële banken ter dekking van betalingen, worden deze rekeningen precies op tijd aangevuld. Deze aanvulling wordt automatisch beheerd door het kasbeheersysteem van de thesaurie van de Commissie. Minimumkassaldi, evenredig met het gemiddelde bedrag van de uitgevoerde dagelijkse betalingen, worden op elke rekening aangehouden. Bijgevolg zijn de bedragen die overnight op deze rekeningen staan, voortdurend laag. Hierdoor is het EOF slechts in beperkte mate aan risico blootgesteld.

Bovendien worden specifieke richtsnoeren toegepast voor de selectie van de commerciële banken om het tegenpartijrisico waaraan het EOF is blootgesteld, nog verder te minimaliseren.

Alle commerciële banken worden via openbare aanbestedingen geselecteerd. Om toegelaten te worden tot de aanbestedingsprocedures, dienen de banken minimaal over een kredietrating op korte termijn te beschikken van Moody's P-1 of gelijkwaardig (S&P A-1 of Fitch F1). In bepaalde en naar behoren gemotiveerde omstandigheden kan een lager niveau gevraagd worden.

5.5. LIQUIDITEITSRISICO

Vervaldagenanalyse van de financiële verplichtingen op basis van resterende contractuele vervaldag

	<i>in miljoen EUR</i>		
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
<i>Financiële verplichtingen</i>	549	6	-
Totaal per 31.12.2016	549	6	-
<i>Financiële verplichtingen</i>	520	10	-
Totaal per 31.12.2015	520	10	-

Voor het EOF geldende begrotingsbeginselen zorgen ervoor dat de totale kasmiddelen voor de begrotingsperiode steeds toereikend zijn voor de uitvoering van alle desbetreffende betalingen. De totale bijdragen van de lidstaten stemmen immers overeen met het totale bedrag van de betalingskredieten voor de desbetreffende begrotingsperiode.

De bijdragen van de lidstaten aan het EOF worden evenwel betaald in drie tranches per jaar, terwijl de betalingen in zekere mate seizoensgebonden zijn.

Om ervoor te zorgen dat de kasmiddelen steeds toereikend zijn om de in een bepaalde maand uit te voeren betalingen te dekken, worden op gezette tijden gegevens over de kassituatie uitgewisseld tussen de thesaurie van de Commissie en de desbetreffende uitgevende diensten om ervoor te zorgen dat de in een bepaalde periode uitgevoerde betalingen de beschikbare kasmiddelen niet overschrijden.

Naast het bovenstaande zorgen geautomatiseerde kasbeheerinstrumenten er in het kader van de dagelijkse kasverrichtingen van het EOF voor dat dagelijks voldoende liquiditeit beschikbaar is op elke bankrekening van het EOF.

6. INFORMATIEVERSCHAFFING OVER VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen van het EOF zijn het EU-trustfonds Bêkou en het EU-trustfonds voor Afrika. Verrichtingen tussen deze entiteiten maken deel uit van de normale verrichtingen van het EOF en derhalve gelden er overeenkomstig de boekhoudregels van de EU geen specifieke verplichtingen tot informatieverschaffing voor deze verrichtingen.

Er is geen afzonderlijk beheer voor het EOF, aangezien het door de Commissie wordt beheerd. De rechten van de leidinggevendenden van de EU, met inbegrip van de Commissie, zijn openbaar gemaakt in de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie in rubriek 7.2 „Rechten van leidinggevendenden”.

7. GEBEURTENISSEN NA DE BALANSDATUM

Op de datum van overdracht van de rekeningen zijn geen relevante punten onder de aandacht gekomen van de rekenplichtige van het EOF die een afzonderlijke vermelding in deze rubriek zouden vereisen. Evenmin waren dergelijke punten bij hem aangemeld. Bij het opstellen van de jaarrekeningen en de bijbehorende toelichtingen werd gebruik gemaakt van de recentste beschikbare gegevens en dit komt tot uiting in de hierboven opgenomen informatie.

8. AFSTEMMING VAN HET ECONOMISCH RESULTAAT EN HET BEGROTINGSRESULTAAT

Het economisch resultaat van het jaar is berekend op transactiebasis. Het begrotingsresultaat is evenwel gebaseerd op de beginselen van de kasboekhouding. Aangezien het economisch resultaat en het begrotingsresultaat het gevolg zijn van dezelfde onderliggende verrichtingen, is het nuttig om na te gaan of ze op elkaar kunnen worden afgestemd. In onderstaande tabel is deze afstemming opgenomen, met vermelding van de belangrijkste afgestemde bedragen, opgesplitst in ontvangsten en uitgaven.

in miljoen EUR

	2016	2015
ECONOMISCH RESULTAAT OVER HET JAAR	(3 073)	(3 152)
Ontvangsten		
<i>Rechten die het begrotingsresultaat niet beïnvloeden</i>	(2)	(1)
<i>Rechten die in het lopende jaar zijn vastgesteld, maar nog niet geïnd zijn</i>	(7)	(11)
<i>Rechten die in vorige jaren zijn vastgesteld en in het lopende jaar geïnd zijn</i>	16	19
<i>Netto-effect van voorfinanciering</i>	43	28
<i>Toegerekende baten (netto)</i>	8	29
Uitgaven		
<i>Nog niet betaalde uitgaven van het lopende jaar</i>	63	61
<i>Uitgaven van het vorige jaar betaald in het lopende jaar</i>	(129)	(221)
<i>Betalingsannuleringen</i>	22	12
<i>Netto-effect van voorfinanciering</i>	(459)	53
<i>Toegerekende uitgaven (netto)</i>	168	200
BEGROTINGSRESULTAAT VAN HET JAAR	(3 350)	(3 088)

8.1. AFSTEMMINGSPOSTEN – ONTVANGSTEN

De begrotingsontvangsten van een begrotingsjaar zijn gelijk aan de bedragen die worden geïnd van tijdens het begrotingsjaar vastgestelde rechten en de bedragen die worden geïnd van rechten die zijn vastgesteld tijdens voorafgaande begrotingsjaren.

De rechten die het begrotingsresultaat niet beïnvloeden, worden geboekt in de economische resultatenrekening. Vanuit begrotingsoogpunt kunnen zij evenwel niet als ontvangsten worden beschouwd, aangezien het ontvangen bedrag naar de reserve wordt overgeheveld en zonder een besluit van de Raad niet opnieuw kan worden vastgelegd.

De rechten die in het huidige jaar zijn vastgesteld maar nog niet geïnd, moeten ten behoeve van de afstemming van het economisch resultaat worden afgetrokken, aangezien zij geen deel uitmaken van de begrotingsontvangsten. Daarentegen moeten de rechten die tijdens vorige jaren zijn vastgesteld en in het huidige jaar geïnd, ten behoeve van de afstemming bij het economische resultaat worden opgeteld.

Het netto-effect van voorfinanciering is de vereffening van de teruggevorderde voorfinancieringen. Dit is een kasontvangst die geen gevolgen heeft voor de economische resultaten.

De netto toegerekende uitgaven bestaan hoofdzakelijk uit uitgaven die toegerekend zijn met het oog op afsluiting aan het einde van het jaar. Alleen het netto-effect, dat wil zeggen de toegerekende baten voor het lopende jaar minus de teruggeboekte toegerekende baten van vorig jaar, wordt in aanmerking genomen.

8.2. AFSTEMMINGSPOSTEN - UITGAVEN

Uitgaven van het lopende jaar die nog niet zijn betaald, moeten ten behoeve van de afstemming worden toegevoegd, aangezien zij in het economisch resultaat zijn opgenomen maar geen deel uitmaken van de begrotingsontvangsten. Daarentegen moeten **de uitgaven van vorige jaren die in het huidige jaar betaald**, ten behoeve van de afstemming van het economische resultaat worden afgetrokken, aangezien zij deel uitmaken van de begrotingsuitgaven van het lopende jaar, maar zij het economische resultaat niet beïnvloeden of in het geval van correcties de uitgaven verminderen.

De kasmiddelen van **betalingannuleringen** hebben geen invloed op de economische resultaten, maar wel op het begrotingsresultaat.

Het **netto-effect van voorfinanciering** is de combinatie van de nieuwe voorfinancieringsbedragen die tijdens het lopende jaar zijn betaald (geboekt als begrotingsuitgaven van het jaar en de vereffening van de voorfinancieringen die tijdens het lopende jaar of vorige jaren werden betaald via de aanvaarding van subsidiabele kosten. De laatste zijn wel toegerekende uitgaven, doch geen uitgave in de begrotingsboekhouding, aangezien de aanvankelijke voorfinanciering reeds als een begrotingsuitgave werd beschouwd op het ogenblik van de betaling.

De **netto toegerekende uitgaven** bestaan hoofdzakelijk uit uitgaven die toegerekend zijn met het oog op afsluiting aan het einde van het jaar, dat wil zeggen subsidiabele uitgaven die begunstigden van EOF-middelen hebben gedaan, maar nog niet aan het EOF hebben gedeclareerd. Alleen het netto-effect, dat wil zeggen de toegerekende uitgaven voor het lopende jaar minus de teruggeboekte toegerekende uitgaven van vorig jaar, wordt in aanmerking genomen.

FINANCIËLE STATEN VAN IN HET EOF GECONSOLIDEERDE EU-TRUSTFONDSEN

Opgelet: doordat de cijfers afgerond zijn tot duizend euro, kan het lijken alsof sommige financiële gegevens in de tabellen niet correct zijn opgeteld.

DEFINITIEVE JAARREKENING VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU

Opgelet: doordat de cijfers afgerond zijn tot duizend euro, kan het lijken alsof sommige financiële gegevens in de tabellen niet correct zijn opgeteld.

ACHTERGRONDINFORMATIE OVER HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU

Algemene achtergrond bij de EU-trustfondsen

Een trustfonds is een juridische constructie met een afzonderlijke financiële structuur die de middelen bundelt van verscheidene donoren om gezamenlijk een actie te financieren op basis van gezamenlijk vastgestelde doelstellingen en verslaglegging.

Overeenkomstig artikel 187, lid 1, van het Financieel Reglement van toepassing op de algemene begroting van de Unie en artikel 42 van het Financieel Reglement van toepassing op het 11e EOF is de Commissie gemachtigd EU-trustfondsen oprichten voor externe acties. De EU-trustfondsen worden opgericht in het kader van een met andere donoren gesloten overeenkomst voor noodsituaties, operaties na een noodsituatie of thematische acties. De redenen voor de oprichting van een EU-trustfonds moeten Europese meerwaarde (de doelstellingen van het fonds kunnen beter worden verwezenlijkt op Europees dan op nationaal niveau) en complementariteit (het trustfonds moet overlappingsen vermijden met reeds bestaande en soortgelijke instrumenten) zijn.

EU-trustfondsen worden opgericht voor een beperkte termijn, die samen met de doelstellingen van het EU-trustfonds, wordt vastgesteld in de oprichtingsakte van elk trustfonds. Overeenkomstig artikel 187 van het Financieel Reglement, gelden voor de EU-trustfondsen specifieke bestuursregelingen en worden de bijdragen niet opgenomen in de EU-begroting. Elk EU-trustfonds heeft een bestuursorgaan ("raad van bestuur van het trustfonds") dat wordt voorgezeten door de Commissie met vertegenwoordiging van de donoren en de niet-bijdragende lidstaten, als waarnemers.

De operationele raad die is samengesteld uit de EU-vertegenwoordiger ("voorzitter"), stichtende leden ("vicevoorzitters") en vertegenwoordigers van andere donoren, die ten minste 3 miljoen EUR hebben bijgedragen ("leden") beslist over het gebruik van de middelen van het EU-trustfonds en evalueert de doeltreffendheid van de door het EU-trustfonds gefinancierde activiteiten. Op bestuurlijk niveau is de operationele raad onder andere verantwoordelijk voor de goedkeuring van het jaarverslag, gecontroleerde jaarverslagen, de evaluatie van de doeltreffendheid van de interne-controlesysteem, de opvolging van de door interne en externe auditors gemaakte opmerkingen, enz.

De EU-trustfondsen worden beheerd door de Commissie onder de verantwoordelijkheid van de gedelegeerd ordonnateur die zekerheid verschaft aan de Commissie en andere donoren over het gebruik van de middelen. De beheerder van het EU-trustfonds is de gesubdelegeerd ordonnateur. Zoals bij het EOF is de rekenplichtige van een EU-trustfonds de rekenplichtige van de Commissie, die belast is met het vaststellen van boekhoudprocedures en een rekeningstelsel die alle EU-trustfondsen gemeenschappelijk hebben.

Het Trustfonds Bêkou

Het eerste EU-multidonortrustfonds, dat de naam "Bêkou" draagt (hetgeen "hoop" betekent in het Sango), is op 15 juli 2014 opgericht door de Europese Commissie (vertegenwoordigd door de DG's DEVCO en ECHO, en de EDEO) en drie EU-lidstaten (Duitsland, Frankrijk en Nederland) met als doel de stabilisering en wederopbouw van de Centraal-Afrikaanse Republiek te bevorderen. Het heeft een maximale looptijd van 60 maanden. Het trustfonds wordt beheerd vanuit Brussel.

Jaarrekening van het EU-trustfonds Bêkou

Overeenkomstig artikel 8 van de overeenkomst tot oprichting van het EU-trustfonds voor de Centraal-Afrikaanse Republiek, het zogeheten "EU-trustfonds Bêkou" en artikel 11, lid 2, punt 1, van de oprichtingsovereenkomst, bestaat de jaarrekening uit twee delen: 1) het door de beheerder van het EU-

trustfonds opgestelde financieel jaarverslag en 2) de jaarrekening die wordt opgesteld door de rekenplichtige van de Europese Commissie, die op grond van hetzelfde artikel ook de rekenplichtige van het trustfonds is.

Overeenkomstig artikel 8 van de oprichtingsovereenkomst worden de jaarrekeningen opgesteld op basis van de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudkundige regels (de boekhoudregels van de EU) die gebaseerd zijn op de internationale standaarden voor overheidsboekhouding (IPSAS).

De jaarrekening wordt onderworpen aan een onafhankelijke externe audit en de definitieve jaarrekening wordt door de beheerder van het EU-trustfonds en de rekenplichtige ter goedkeuring voorgelegd aan de operationele raad (artikel 8, lid 3, punt 4, onder c)).

Hoofdpunten van het jaar

Eind 2016 hebben 7 donoren bijgedragen tot het trustfonds Bêkou: het EOF, de EU-begroting, 4 lidstaten en 1 derde land.

Het trustfonds financiert activiteiten die bijdragen tot de ondersteuning van de Centraal-Afrikaanse Republiek bij de uitweg uit de crisis en in alle aspecten van de wederopbouw, waarbij de nadruk ligt op maatregelen om

- essentiële openbare dienstverlening (bv. elektriciteit, vervoer, toegang tot de rechter, toegang tot water) en sociale basisvoorzieningen (gezondheidszorg en onderwijs) te herstellen en de situatie op het vlak van voedsel- en voedingszekerheid te stabiliseren;
- de economische activiteit nieuw leven in te blazen;
- het land te stabiliseren en het sociale weefsel herstellen, in het bijzonder door verzoening, het vreedzaam samenleven tussen de gemeenschappen van de Centraal-Afrikaanse republiek en eerbiediging van de mensenrechten;
- opnieuw te zorgen voor legitimiteit, de capaciteit opnieuw op te bouwen en de werking van de nationale en lokale administratieve structuren te herstellen.

Het trustfonds zal ook activiteiten financieren die bijdragen tot de gevolgen van de crisis op de landen met een gemeenschappelijke grens met de Centraal-Afrikaanse Republiek en/of die zorgen voor de opvang van vluchtelingen en degenen die het geweld in de Centraal-Afrikaanse Republiek ontvlucht zijn.

Eind 2016 bedroeg de totale bijdrage die aan het EU-trustfonds is toegezegd, ongeveer 173 miljoen EUR: het EOF met 68 miljoen EUR, de EU-begroting met 50 miljoen EUR, terwijl de lidstaten en andere donoren toezeggingen hebben aangekondigd ten belope van 55 miljoen EUR.

In totaal zijn elf programma's vastgesteld om het herstel van het land te bewerkstelligen. Tot eind 2016 is een bedrag van 91,3 miljoen EUR vastgesteld voor gezondheidszorg, voedsel- en voedingszekerheid, infrastructuur, integratie van vrouwen in de maatschappij alsook hulp aan Centraal-Afrikaanse vluchtelingen in omliggende landen.

BALANS VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU

X 1000 EUR

	31.12.2016	31.12.2015
NIET-VLOTTENDE ACTIVA		
<i>Voorfinanciering</i>	3 604	3 446
	3 604	3 446
VLOTTENDE ACTIVA		
<i>Voorfinanciering</i>	12 458	6 047
<i>Wisselvorderingen en verhaalbare niet-handelsuitgaven</i>	1 455	1 364
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten</i>	43 036	52 461
	56 949	59 873
TOTAAL ACTIVA	60 554	63 319
NIET-VLOTTENDE PASSIVA		
<i>Financiële verplichtingen</i>	(59 339)	(63 125)
	(59 339)	(63 125)
VLOTTENDE PASSIVA		
<i>Overlopende posten</i>	(1 215)	(193)
	(1 215)	(193)
TOTAAL PASSIVA	(60 554)	(63 319)
NETTOACTIVA	-	-
MIDDELEN EN RESERVES		
<i>Gecumuleerd overschot</i>	-	-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-
NETTOACTIVA	-	-

STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU

X 1000 EUR

	2016	2015
ONTVANGSTEN		
Ontvangsten uit niet-wisseltransacties		
<i>Ontvangsten uit giften</i>	17 232	9 354
	17 232	9 354
Ontvangsten uit wisseltransacties		
<i>Financiële baten</i>	48	101
	48	101
Totaal ontvangsten	17 280	9 455
UITGAVEN		
<i>Exploitatiekosten</i>	(16 432)	(8 824)
<i>Overige uitgaven</i>	(848)	631
Totaal uitgaven	(17 280)	(9 455)
ECONOMISCH RESULTAAT OVER HET JAAR	-	-

KASSTROOMOVERZICHT VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU

× 1000 EUR

	2016	2015
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-
Beleidsactiviteiten		
<i>(Toename)/afname voorfinanciering</i>	(6 569)	(9 493)
<i>(Toename)/afname van wisselvorderingen en verhaalbare bedragen die geen waarde-ruil meebrengen</i>	(91)	(1 364)
<i>Toename/(afname) financiële verplichtingen</i>	(3 786)	18 125
<i>Toename/(afname) overlopende posten</i>	1 021	193
NETTOKASSTROOM	(9 425)	7 461
<i>Nettotoename/(afname) geldmiddelen en kasequivalenten</i>	(9 425)	7 461
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten bij het begin van het jaar</i>	52 461	45 000
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van het jaar</i>	43 036	52 461

MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA VAN HET EU-TRUSTFONDS BÊKOU

× 1000 EUR

	Gecumuleerd overschot/ (tekort)	Economisch resultaat over het jaar	Nettoactiva
SALDO PER 31.12.2015	-	-	-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-	-
SALDO PER 31.12.2016	-	-	-

DEFINITIEVE JAARREKENING VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA

Opgelet: doordat de cijfers afgerond zijn tot duizend euro, kan het lijken alsof sommige financiële gegevens in de tabellen niet correct zijn opgeteld.

ACHTERGRONDINFORMATIE OVER HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA

Algemene achtergrond bij de EU-trustfondsen

Een trustfonds is een juridische constructie met een afzonderlijke financiële structuur die de middelen bundelt van verscheidene donoren om gezamenlijk een actie te financieren op basis van gezamenlijk vastgestelde doelstellingen en verslaglegging.

Overeenkomstig artikel 187, lid 1, van het Financieel Reglement van toepassing op de algemene begroting van de Unie en artikel 42 van het Financieel Reglement van toepassing op het 11e EOF is de Commissie gemachtigd EU-trustfondsen oprichten voor externe acties. De EU-trustfondsen worden opgericht in het kader van een met andere donoren gesloten overeenkomst voor noodsituaties, operaties na een noodsituatie of thematische acties. De redenen voor de oprichting van een EU-trustfonds moeten Europese meerwaarde (de doelstellingen van het fonds kunnen beter worden verwezenlijkt op Europees dan op nationaal niveau) en complementariteit (het trustfonds moet overlappingsen vermijden met reeds bestaande en soortgelijke instrumenten) zijn.

De EU-trustfondsen bieden een aantal voordelen: het zijn door de EU gestuurde instrumenten, die zorgen voor een betere coördinatie met de EU-lidstaten; betere controle op de verrichtingen door de Unie en andere donoren en versterkte zichtbaarheid van de EU. De EU-trustfondsen zijn gebaat bij snelle besluitvorming en hun capaciteit om grotere sommen die van verschillende bronnen afkomstig zijn, te bundelen. Hierdoor worden deze EU-trustfondsen flexibele, proactieve instrumenten die in allerlei omstandigheden kunnen worden ingezet.

EU-trustfondsen worden opgericht voor een beperkte termijn, die samen met de doelstellingen van het EU-trustfonds, wordt vastgesteld in de oprichtingsakte van elk trustfonds. Overeenkomstig artikel 187 van het Financieel Reglement, gelden voor de EU-trustfondsen specifieke bestuursregelingen en worden de bijdragen niet opgenomen in de EU-begroting. Elk EU-trustfonds heeft een bestuursorgaan ("raad van bestuur van het trustfonds") dat wordt voorgezeten door de Commissie met vertegenwoordiging van de donoren en de niet-bijdragende lidstaten, als waarnemers. De raad van bestuur van het trustfonds beslist over de inzet van de middelen van het EU-trustfonds.

Het werkplan van het EU-trustfonds wordt goedgekeurd door de operationele raad die is samengesteld uit de EU-vertegenwoordiger ("voorzitter"), stichtende leden ("vicevoorzitters") en vertegenwoordigers van andere donoren, die ten minste 3 miljoen EUR hebben bijgedragen ("leden"). Deze operationele raad evalueert ook de doeltreffendheid van de door het EU-trustfonds gefinancierde activiteiten. Op bestuurlijk niveau is de operationele raad onder andere verantwoordelijk voor de goedkeuring van het jaarverslag, gecontroleerde jaarverslagen, de evaluatie van de doeltreffendheid van de interne-controlesysteem, de opvolging van de door interne en externe auditors gemaakte opmerkingen, enz.

De EU-trustfondsen worden beheerd door de Commissie onder de verantwoordelijkheid van de gedelegeerd ordonnateur die zekerheid verschaft aan de Commissie en andere donoren over het gebruik van de middelen. De beheerder van het EU-trustfonds is de gesubdelegeerd ordonnateur. Zoals bij het EOF is de rekenplichtige van een EU-trustfonds de rekenplichtige van de Commissie, die belast is met het vaststellen van boekhoudprocedures en een rekeningstelsel die alle EU-trustfondsen gemeenschappelijk hebben.

Het EU-trustfonds voor Afrika

Het EU-noodtrustfonds voor stabiliteit en de aanpak van de diepere oorzaken van irreguliere migratie en ontheemding in Afrika is opgericht op 12 november 2015 tijdens de top van Valletta over migratie. De belangrijkste doelstellingen van dit trustfonds zijn de ondersteuning van alle dimensies van stabiliteit en het bijdragen tot een beter migratiebeheer, alsook de aanpak van de grondoorzaken van destabilisatie,

gedwongen verplaatsing en irreguliere migratie, in het bijzonder door veerkracht, economische en gelijke kansen, veiligheid en ontwikkeling te bevorderen en schendingen van mensenrechten aan te pakken.

Het trustfonds is werkzaam in drie belangrijke geografische gebieden, namelijk de Sahel en de regio rond het Tsjaadmeer, de Hoorn van Afrika en Noord-Afrika, maar ook de buurlanden van de in aanmerking komende landen kunnen geval per geval gebaat zijn bij het door het EU-trustfonds gesteunde project. Het trustfonds is opgericht voor een beperkte periode tot 31 december 2020 om een antwoord op korte en middellange termijn te verstrekken op de problemen waarmee de regio heeft te kampen. Het trustfonds wordt beheerd vanuit Brussel.

JAARREKENING VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA

Overeenkomstig artikel 7 van de Overeenkomst tot oprichting van een EU-noodtrustfonds voor stabiliteit en de aanpak van de diepere oorzaken van irreguliere migratie en ontheemding in Afrika en de interne regels van dit EU-trustfonds ("oprichtingsovereenkomst") bestaat de jaarrekening uit twee onderdelen: 1) het door de beheerder van het EU-trustfonds opgestelde financieel jaarverslag en 2) de jaarrekening die wordt opgesteld door de rekenplichtige van de Europese Commissie, die op grond van hetzelfde artikel ook de rekenplichtige van het trustfonds is.

Overeenkomstig artikel 8 van de oprichtingsovereenkomst worden de jaarrekeningen opgesteld op basis van de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudkundige regels (de boekhoudregels van de EU) die gebaseerd zijn op de internationale standaarden voor overheidsboekhouding (IPSAS).

De jaarrekening wordt onderworpen aan een onafhankelijke externe audit en de definitieve jaarrekening wordt door de beheerder van het EU-trustfonds en de rekenplichtige ter goedkeuring voorgelegd aan de operationele raad (artikel 8, lid 3, punt 4, onder c)).

De financiële staten van het EU-trustfonds voor Afrika zijn voor het eerst opgesteld in 2016. Dit is in overeenstemming met artikel 8, lid 3, punt 2, op grond waarvan de verplichting dat jaarrekening door de rekenplichtige wordt opgesteld alleen geldt met betrekking tot dit eerste boekjaar indien het trustfonds meer dan zes maanden bestond. De verrichtingen van 2015 zijn opgenomen in de vergelijkbare cijfers.

Hoofdpunten van het jaar

Eind 2016 bedroeg de totale bijdrage aan middelen die aan het EU-trustfonds zijn toegezegd, 2 555 miljoen EUR. De externe bijdragen bedroegen in totaal 152 miljoen EUR en de bijdragen van de EU en de EOF's bedroegen 2 403 miljoen EUR.

In amper een jaar zijn in totaal 106 projecten ten belope van 1 589 miljoen EUR goedgekeurd voor de Sahel/de regio rond het Tsjaadmeer, de Hoorn van Afrika en Noord-Afrika. De projecten kunnen geografisch als volgt worden opgesplitst: 65 programma's in de Sahel/de regio rond het Tsjaadmeer voor een totaalbedrag van 918,5 miljoen EUR 35 programma's in de Hoorn van Afrika voor een totaalbedrag van 606 miljoen EUR en 6 programma's in Noord-Afrika voor een totaalbedrag van 64,5 miljoen EUR. De projecten hebben betrekking op de volgende prioritaire terreinen: ontwikkelingsvoordelen van migratie (942 miljoen EUR); legale migratie en mobiliteit (68 miljoen EUR); bescherming en asiel (233 miljoen EUR); voorkomen en bestrijden van irreguliere migratie; migrantensmokkel en mensenhandel (170 miljoen EUR); terugkeer, overname en re-integratie (163 miljoen EUR) en overige (13 miljoen EUR). Van het goedgekeurde bedrag is 1 488 miljoen EUR vastgelegd en 600 miljoen EUR uitbetaald aan uitvoeringspartners.

BALANS VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA

X 1000 EUR

	31.12.2016	31.12.2015
NIET-VLOTTENDE ACTIVA		
<i>Voorfinanciering</i>	44 854	-
	44 854	-
VLOTTENDE ACTIVA		
<i>Voorfinanciering</i>	70 731	-
<i>Wisselvorderingen en verhaalbare bedragen die geen waarderuil meebrengen</i>	9 476	-
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten</i>	14 879	32 642
	95 086	32 642
TOTAAL ACTIVA	139 941	32 642
NIET-VLOTTENDE PASSIVA		
<i>Financiële verplichtingen</i>	(138 502)	(32 642)
	(138 502)	(32 642)
VLOTTENDE PASSIVA		
<i>Schulden</i>	(702)	-
<i>Overlopende posten</i>	(736)	-
	1 439	-
TOTAAL PASSIVA	(139 941)	(32 642)
NETTOACTIVA	-	-
MIDDELEN EN RESERVES		
<i>Gecumuleerd overschot</i>	-	-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-
NETTOACTIVA	-	-

STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA

× 1000 EUR

	2016	2015
ONTVANGSTEN		
Ontvangsten uit niet-wisseltransacties		
<i>Ontvangsten uit giften</i>	52 246	-
	52 246	-
Ontvangsten uit wisseltransacties		
<i>Financiële baten</i>	54	-
<i>Andere handelsbaten</i>	43	-
	97	-
Totaal ontvangsten	52 343	-
UITGAVEN		
<i>Exploitatiekosten</i>	(49 042)	-
<i>Overige uitgaven</i>	(3 301)	-
Totaal uitgaven	(52 343)	-
ECONOMISCH RESULTAAT OVER HET JAAR	-	-

KASSTROOMOVERZICHT OVER HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA

× 1000 EUR

	2016	2015
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-
Beleidsactiviteiten		
<i>(Toename)/afname voorfinanciering</i>	(115 585)	-
<i>(Toename)/afname van wisselvorderingen en verhaalbare bedragen die geen waarderuil meebrengen</i>	(9 476)	-
<i>Toename/(afname) financiële verplichtingen</i>	105 860	32 642
<i>Toename/(afname) schulden</i>	702	-
<i>Toename/(afname) overlopende posten</i>	736	-
NETTOKASSTROOM	(17 763)	32 642
<i>Nettotoename/(afname) geldmiddelen en kasequivalenten</i>	(17 763)	32 642
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten bij het begin van het jaar</i>	32 642	-
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van het jaar</i>	14 879	32 642

MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA VAN HET EU-TRUSTFONDS VOOR AFRIKA

× 1000 EUR

	Gecumuleerd overschot/ (tekort)	Economisch resultaat over het jaar	Nettoactiva
SALDO PER 31.12.2015	-	-	-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-	-
SALDO PER 31.12.2016	-	-	-

GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE STATEN VAN HET EOF EN DE EU-TRUSTFONDSEN

Opgelet: doordat de cijfers afgerond zijn tot miljoen euro, kan het lijken alsof sommige financiële gegevens in de tabellen niet correct zijn opgeteld.

GECONSOLIDEERDE BALANS

in miljoen EUR

	31.12.2016	31.12.2015
NIET-VLOTTENDE ACTIVA		
<i>Voorfinanciering</i>	457	520
<i>Bijdragen trustfonds</i>	-	-
<i>Wisselvorderingen en verhaalbare bedragen die geen waarderuil meebrengen</i>	-	-
	457	520
VLOTTENDE ACTIVA		
<i>Voorfinanciering</i>	1 455	1 151
<i>Wisselvorderingen en verhaalbare niet-handelsuitgaven</i>	143	172
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten</i>	738	589
	2 336	1 912
TOTAAL ACTIVA	2 794	2 432
NIET-VLOTTENDE PASSIVA		
<i>Voorzieningen</i>	(4)	(4)
<i>Financiële verplichtingen</i>	(106)	(72)
	(110)	(76)
VLOTTENDE PASSIVA		
<i>Schulden</i>	(549)	(520)
<i>Overlopende posten</i>	(778)	(855)
	(1 327)	(1 376)
TOTAAL PASSIVA	(1 437)	(1 451)
NETTOACTIVA	1 357	980
MIDDELEN EN RESERVES		
<i>Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's</i>	42 323	38 873
<i>Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's</i>	2 252	2 252
<i>Afgeroepen middelen van het fonds – overdrachten tussen actieve EOF's</i>	-	-
<i>Van vorige jaren overgedragen economisch resultaat</i>	(40 146)	(36 994)
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	(3 073)	(3 152)
NETTOACTIVA	1 357	980

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN DE FINANCIËLE PRESTATIES

in miljoen EUR

	2016	2015
ONTVANGSTEN		
Ontvangsten uit niet-wisseltransacties		
<i>Teruggevorderde uitgaven</i>	8	90
<i>Ontvangsten uit giften aan de trustfondsen</i>	35	4
	43	94
Ontvangsten uit wisseltransacties		
<i>Financiële baten</i>	4	8
<i>Overige baten</i>	62	42
	66	50
Totale ontvangsten	108	144
UITGAVEN		
<i>Steuninstrumenten</i>	(2 935)	(3 059)
<i>Cofinancieringsuitgaven</i>	15	69
<i>Financieringskosten</i>	4	1
<i>Door trustfondsen gedane uitgaven</i>	(65)	4
<i>Overige uitgaven</i>	(200)	163
Totaal uitgaven	(3 181)	(3 296)
ECONOMISCH RESULTAAT OVER HET JAAR	(3 073)	(3 152)

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

in miljoen EUR

	2016	2015
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	<i>(3 073)</i>	<i>(3 152)</i>
Beleidsactiviteiten		
<i>Kapitaalverhoging — bijdragen</i>	<i>3 450</i>	<i>3 200</i>
<i>(Toename)/afname bijdragen trustfondsen</i>	<i>(0)</i>	<i>39</i>
<i>(Toename)/afname voorfinanciering</i>	<i>(242)</i>	<i>204</i>
<i>(Toename)/afname van wisselvorderingen en verhaalbare niet-handelsuitgaven</i>	<i>29</i>	<i>43</i>
<i>Toename/(afname) voorzieningen</i>	<i>-</i>	<i>4</i>
<i>Toename/(afname) financiële verplichtingen</i>	<i>34</i>	<i>(7)</i>
<i>Toename/(afname) schulden</i>	<i>29</i>	<i>179</i>
<i>Toename/(afname) overlopende posten</i>	<i>(78)</i>	<i>132</i>
NETTOKASSTROOM	149	198
<i>Nettotoename/(afname) geldmiddelen en kasequivalenten</i>	<i>149</i>	<i>198</i>
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten bij het begin van het jaar</i>	<i>589</i>	<i>391</i>
<i>Geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van het jaar</i>	<i>738</i>	<i>589</i>

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN MUTATIEOVERZICHT VAN DE NETTOACTIVA

	Middelen van het fonds - actieve EOF's (A)	Niet- afgeroepen middelen - actieve EOF's (B)	Afgeroepen middelen van het fonds - actieve EOF's (C)=(A)-(B)	Gecumu- leerde reserves (D)	Afgeroepen overgedragen middelen van afgesloten EOF's (E)	<i>in miljoen EUR</i> Totaal nettoactiva (C)+(D)+(E)
SALDO OP 31.12.2014	45 691	10 018	35 673	(36 994)	2 252	932
<i>Kapitaalverhoging — bijdragen</i>		(4 795)	4 795	-	-	4 795
<i>Kapitaalvermindering — de in het kader van deze overbruggingsfaciliteit vastgelegde middelen</i>	(1 595)		(1 595)			(1 595)
<i>Opname van het kapitaal van het 11e EOF</i>	29 367	29 367	-			-
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>	-	-	-	(3 152)	-	(3 152)
SALDO PER 31.12.2015	73 464	34 590	38 874	(40 146)	2 252	980
<i>Kapitaalverhoging — bijdragen</i>		(3 450)	3 450			3 450
<i>Economisch resultaat over het jaar</i>			-	(3 073)		(3 073)
SALDO PER 31.12.2016	73 464	31 140	42 323	(43 219)	2 252	1 357

EOF-VERSLAG OVER DE TENUITVOERLEGGING VAN DE MIDDELEN

VERSLAG OVER DE TENUITVOERLEGGING VAN DE MIDDELEN – 2016

INLEIDENDE OPMERKINGEN

Vorige EOF's

- Aangezien het 6e EOF in 2006 en het 7e EOF in 2008 zijn afgesloten, bevat de jaarrekening niet langer uitvoeringstabellen voor deze EOF's. De uitvoering van de overgedragen saldi valt daarentegen in het 9e EOF te vinden.
- Met het oog op een transparante presentatie van de rekeningen van het jaar 2016 werd in de navolgende tabellen, net zoals de vorige jaren, voor het 8e EOF apart aangegeven welke middelen werden aangewend volgens de programmering van de Overeenkomsten van Lomé en welke middelen werden aangewend volgens de programmering van de Overeenkomst van Cotonou.
- Overeenkomstig artikel 1, lid 2, onder b), van het Intern Akkoord van het 9e EOF zijn de saldi en vrijmakingen van vorige EOF's overgeheveld naar het 9e EOF en zijn zij in de looptijd van het 9e EOF vastgelegd als middelen van het 9e EOF.

10e EOF

De ACS-EG-partnerschapsovereenkomst, die de lidstaten van de Europese Gemeenschap en de landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-staten) op 23 juni 2000 in Cotonou hebben ondertekend, is op 1 april 2003 in werking getreden. De overeenkomst van Cotonou is tweemaal gewijzigd, eerst bij de in Luxemburg op 25 juni 2005 ondertekende overeenkomst en vervolgens door de in Ouagadougou op 22 juni 2010 ondertekende overeenkomst.

Het besluit betreffende de associatie van de landen en gebieden overzee (LGO) met de Europese Gemeenschap (Besluit 2001/822/EG), dat op 27 november 2001 door de Raad van de Europese Unie is aangenomen, is op 2 december 2001 in werking getreden. Dit besluit is op 19 maart 2007 gewijzigd bij Besluit 2007/249/EG.

Het Intern Akkoord inzake de financiering van de steun van de Gemeenschap binnen het financiële meerjarenkader voor de periode 2008-2013, overeenkomstig de herziene overeenkomst van Cotonou, goedgekeurd door de Vertegenwoordigers van de regeringen van de Lidstaten van de Europese Gemeenschap op 17 juli 2006, is op 1 juli 2008 in werking getreden.

In het kader van de Overeenkomst van Cotonou wordt de tweede periode (2008-2013) van steun van de Unie aan de ACS-Staten en de LGO gefinancierd door het 10e EOF, dat over een bedrag van 22 682 miljoen EUR aan middelen beschikt, waarvan:

- 21 966 miljoen EUR bestemd is voor de ACS-staten overeenkomstig het meerjarig financieel kader in Bijlage *I ter* bij de herziene overeenkomst van Cotonou, waarvan 20 466 miljoen EUR door de Europese Commissie wordt beheerd;
- 286 miljoen EUR bestemd is voor de LGO overeenkomstig Bijlage *II bis* van het herziene besluit van de Raad betreffende de associatie de LGO met de Europese Gemeenschap, waarvan 256 miljoen EUR door de Europese Commissie wordt beheerd;
- 430 miljoen EUR voor de Commissie voor de financiering van de kosten die voortvloeien uit de programmering en besteding van de middelen van het 10e EOF, overeenkomstig artikel 6 van het Intern akkoord.

Overeenkomstig de **vervalclausule** van het 10e EOF (artikel 1, lid 4, en artikel 1, lid 5, van het Intern Akkoord van het 10e EOF) konden na 31 december 2013 geen middelen meer worden vastgelegd. Niet-vastgelegde middelen zijn overgeheveld naar de prestatiereserve van het 11e EOF.

11e EOF

De ACS-EG-partnerschapsovereenkomst, die de lidstaten van de Europese Gemeenschap en de landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-staten) op 23 juni 2000 in Cotonou hebben ondertekend, is op 1 april 2003 in werking getreden. De overeenkomst van Cotonou is tweemaal gewijzigd, eerst bij de in Luxemburg op 25 juni 2005 ondertekende overeenkomst en vervolgens door de in Ouagadougou op 22 juni 2010 ondertekende overeenkomst.

Het besluit betreffende de associatie van de landen en gebieden overzee (LGO) met de Europese Gemeenschap (Besluit 2001/822/EG), dat op 27 november 2001 door de Raad van de Europese Unie is aangenomen, is op 2 december 2001 in werking getreden. Dit besluit is op 19 maart 2007 gewijzigd bij Besluit 2007/249/EG.

Het Intern Akkoord inzake de financiering van de steun van de Gemeenschap binnen het financiële meerjarenkader voor de periode 2014-2020, overeenkomstig de herziene overeenkomst van Cotonou, goedgekeurd door de Vertegenwoordigers van de regeringen van de Lidstaten van de Europese Gemeenschap in augustus 2013, is in maart 2015 in werking getreden.

In het kader van de Overeenkomst van Cotonou wordt de derde periode (2014-2020) van steun van de Unie aan de ACS-Staten en de LGO gefinancierd door het 11e EOF, dat over een bedrag van 30 506 miljoen EUR aan middelen beschikt, waarvan:

- 29 089 miljoen EUR bestemd is voor de ACS-staten overeenkomstig artikel 1, lid 2, onder a), en artikel 2, onder d) van het Intern Akkoord, waarvan 27 955 miljoen EUR door de Europese Commissie wordt beheerd;
- 364,5 miljoen EUR bestemd is voor de LGO overeenkomstig artikel 1, lid 2, onder a), en artikel 3, lid 1, van het Intern Akkoord, waarvan 359,5 miljoen EUR door de Europese Commissie wordt beheerd;
- 1 052,5 miljoen EUR bestemd is voor de Commissie voor de financiering van de kosten die voortvloeien uit de programmering en besteding van de middelen van het 11e EOF, overeenkomstig artikel 1, lid 2, onder a) van het Intern akkoord.

- Resterende middelen op niet-besteedbare prestatiereserves per 31.12.2016

De uit projecten in het kader van het 9e EOF en vorige EOF's geannuleerde bedragen zijn overgedragen naar de prestatiereserve voor het 10e EOF, met uitzondering van de Stabex-middelen.

De geannuleerde bedragen van projecten in het kader van het 10e EOF zijn overgedragen naar de prestatiereserve van het 11e EOF.

In 2016 zijn alle vrijgemaakte middelen van vorige EOF overgeheveld naar de respectieve reserves.

Overeenkomstig artikel 1, lid 4, van het Intern Akkoord van het 11e EOF en Besluit 2016/1337 van de Raad van 2 augustus 2016 is een bedrag van geannuleerde middelen van het 10e EOF overgedragen voor aanvullende financiering van de Afrikaanse Vredesfaciliteit voor de periode 2016-2018 ten belope van maximaal 491 miljoen EUR en voor ondersteuningsuitgaven ten belope van maximaal 16 miljoen EUR.

	in miljoen EUR
Totaal beschikbare niet-besteedbare prestatiereserves per 31.12.2015	151
Totaal ter beschikking gesteld op niet-besteedbare prestatiereserves in 2016	534
Minus overgedragen bedrag voor aanvullende financiering van de Afrikaanse Vredesfaciliteit op 31/12/2016	(386)
Saldo van niet-besteedbare reserve (van geannuleerde middelen van het 8e, 9e en 10e EOF) op 31.12.2016	299

- Stabexreserve van het 11e EOF

Na de afsluiting van de Stabex-rekeningen zijn de niet-bestede/geannuleerde bedragen overgedragen naar de reserve van de A-enveloppe van het 11e EOF (artikel 1, lid 4, van het Intern Akkoord 10e EOF) en vervolgens naar de nationale indicatieve programma's van de desbetreffende landen.

- EOF cofinanciering

In het kader van het 10e en 11e EOF werden overdrachtovereenkomsten voor cofinanciering van lidstaten ondertekend en werden vastleggingskredieten geopend voor een totaalbedrag van 209 miljoen EUR, terwijl betalingskredieten werden geopend voor de ontvangen bedragen van 190 miljoen EUR.

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de cofinancieringskredieten per 31.12.2016:
in miljoen EUR

	Vastleggingskredieten	Betalingskredieten
Cofinanciering – A-enveloppe	190,0	171,3
Cofinanciering – Intra ACS	13,4	13,4
Cofinanciering – Administratieve uitgaven	5,5	5,4
	209,4	190,1

In de onderstaande tabel in verband met de vastgelegde bedragen, de bedragen waarvoor een overeenkomst is gesloten en de betaalde bedragen, zijn nettobedragen opgenomen.
De tabellen met een overzicht van de situatie per instrument zijn in de bijlage opgenomen.

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 1.1

8e EOF
OVERZICHT VAN DE KREDIETEN - 31 december 2016
ANALYSE VAN DE KREDIETEN PER INSTRUMENT

(miljoen EUR)

INSTRUMENT	INITIËLE TOEWIJZING	TOE-/AFNAME VAN DE GECUMULEERDE MIDDELEN OP 31 DECEMBER 2015	TOE-/AFNAME VAN DE MIDDELEN IN 2016	Toelichting	HUIDIGE TOEWIJZING
Lomé					
Periodieke bijdragen van de lidstaten	12 967	(3 256)	(15)		9 695
Hulp aan vluchtelingen	120	(20)	(0)		100
Spoedhulp (Lomé)	140	(4)			136
HIP-landen (Lomé)	0	1 060			1 060
Rentesubsidies	370	(291)	(7)		72
Risicokapitaal	1 000	16	(1)		1 015
Stabex	1 800	(1 077)			723
Structurele aanpassing	1 400	97			1 497
Sysmin	575	(474)			101
Totaal indicatieve programma's	7 562	(2 599)	(6)	(1)	4 957
Gebruik van rentebaten	0	35			35
Cotonou					
Periodieke bijdragen van de lidstaten	0	654	(4)		650
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	418	(0)	(1)	417
B-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	237	(4)	(1)	233
Rentebaten en andere ontvangsten	0	0			0
ACS					
SUBTOTAAL ACS	12 967	(2 602)	(19)		10 346
LGO					
Periodieke bijdragen van de lidstaten	163	(116)	(0)		46
Rentesubsidies	9	(8)			1
Risicokapitaal	30	(24)			6
Stabex	6	(5)			1
Sysmin	3	(1)	(0)	(1)	2
Totaal indicatieve programma's	115	(79)			36
LGO					
SUBTOTAAL LGO	163	(116)	(0)		46
TOTAAL 8e EOF					
TOTAAL 8e EOF	13 130	(2 718)	(20)		10 392

(1) Alle dalingen zijn vrijmakingen die zijn overgedragen naar de niet-besteedbare prestatiereserve van het 10e EOF

Tabel 1.2

9e EOF
OVERZICHT VAN DE KREDIETEN - 31 december 2016
ANALYSE VAN DE KREDIETEN PER INSTRUMENT

(miljoen EUR)

INSTRUMENT	INITIËLE TOEWIJZING	TOE-/AFNAME VAN DE GECUMULEERDE MIDDELEN OP 31 DECEMBER 2015	TOE-/AFNAME VAN DE MIDDELEN IN 2016	Toelichting	HUIDIGE TOEWIJZING
Lomé					
<i>Periodieke bijdragen van de lidstaten</i>	0	689	(17)		672
Overdrachten van het 6e EOF - Lomé	0	20	(0)	(1)	20
Overdrachten van het 7e EOF - Lomé	0	668	(17)	(1)	651
Cotonou					
<i>Periodieke bijdragen van de lidstaten</i>	8 919	5 727	(144)		14 502
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	5 318	3 398	(79)	(1)	8 637
B-enveloppe - Nationale toewijzingen	2 108	(881)	(15)	(1)	1 212
COB, TCLP en PV	164	(10)			154
Uitvoeringskosten	125	52			177
Renten en andere ontvangsten	0	63			63
Andere Intra-ACS-toewijzingen	300	2 329	(15)	(1)	2 614
Vredesfaciliteit	0	360	(6)	(1)	354
Regionale toewijzingen	904	(105)	(29)	(1)	770
Speciale toewijzing D.R. Congo	0	105			105
Speciale toewijzing Zuid-Sudan	0	267		(3)	267
Speciale toewijzing Sudan	0	110		(2)	110
Vrijwillige bijdrage vredesfaciliteit	0	39			39
ACS					
SUBTOTAAL ACS	8 919	6 415	(161)		15 174
L G O					
Lomé					
<i>Periodieke bijdragen van de lidstaten</i>	0	3	(0)		3
Overdrachten van het 6e EOF - Lomé	0	0			0
Overdrachten van het 7e EOF - Lomé	0	3	(0)	(1)	3
Cotonou					
<i>Periodieke bijdragen van de lidstaten</i>	10	282	(2)		290
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	239	(2)	(1)	237
B-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	4			4
Regionale toewijzingen	8	40			48
Studies / Technische bijstand LGO	2	(1)			1
LGO					
SUBTOTAAL LGO	10	285	(2)		293
TOTAAL 9e EOF					
	8 929	6 701	(163)		15 467

(1) Alle dalingen zijn vrijmakingen die zijn overgedragen naar de niet-besteedbare prestatiereserve van het 10e EOF.

(2) Overeenkomstig Besluit 2010/406/EU van de Raad werd 150 miljoen EUR toegevoegd uit de niet-besteedbare prestatiereserve van het 10e EOF voor Sudan (147 miljoen EUR voor speciale toewijzing Sudan en 3 miljoen EUR voor uitvoeringskosten).

(3) Overeenkomstig Besluit 2011/315/EU van de Raad werd 200 miljoen EUR toegevoegd uit de niet-besteedbare prestatiereserve van het 10e EOF voor Sudan (194 miljoen EUR voor speciale toewijzing Zuid-Sudan en 6 miljoen EUR voor uitvoeringskosten).

Tabel 1.3

10e EOF
OVERZICHT VAN DE KREDIETEN - 31 december 2016
ANALYSE VAN DE KREDIETEN PER INSTRUMENT

(miljoen EUR)

INSTRUMENT		INITIËLE TOEWIJZING	TOE-/AFNAME VAN DE GECUMULEERDE MIDDELEN OP 31 DECEMBER 2015	TOE-/AFNAME VAN DE MIDDELEN IN 2016	Toelichting	HUIDIGE TOEWIJZING
Periodieke bijdragen van de lidstaten		20 896	9	223		21 128
A C S	A-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	13 507	(263)	(2)	13 244
	A-enveloppe - Reserve	13 500	(13 500)			0
	B-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	2 020	(5)	(2)	2 015
	B-enveloppe - Reserve	1 800	(1 800)			0
	Uitvoeringskosten	430	(1)	16		445
	Institutionele uitgaven en steunuitgaven	0	241	(9)	(2)	232
	Renten en andere ontvangsten	0	70	14	(2)	84
	Intra-ACS-reserve	2 700	(2 700)			0
	Nationale toewijzingen A-enveloppe reserve STABEX	0	(0)		(2)	(0)
	NIP/RIP-reserve	683	(683)			0
	Niet-bestedbare reserve	0	67	176	(2)	243
	Andere Intra-ACS-toewijzingen	0	1 904	(15)	(2)	1 889
	Vredesfaciliteit	0	688	326		1 014
	Regionale toewijzingen	0	1 978	(17)	(2)	1 962
	Regionale toewijzingen - Reserve	1 783	(1 783)			0
	Cofinanciering		0	203	1	
A-enveloppe - Nationale toewijzingen		0	186	1	(3)	187
Uitvoeringskosten		0	5	0	(3)	5
Andere Intra-ACS-toewijzingen		0	12		(3)	12
Vredesfaciliteit		0	1		(3)	1
ACS						
SUBTOTAAL ACS		20 896	212	224		21 332
Periodieke bijdragen van de lidstaten		256	20	(1)		275
L G O	A-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	196	(2)	(2)	193
	A-enveloppe - Reserve	195	(195)			0
	B-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	15			15
	B-enveloppe - Reserve	15	(15)			0
	Nationale toewijzingen Reserve A-enveloppe STABEX	0	0			0
	Niet-bestedbare reserve	0	19	2	(2)	21
	Regionale toewijzingen	0	40	(0)	(2)	40
	Regionale toewijzingen - Reserve	40	(40)			0
Studies / Technische bijstand LGO	6	0	(1)	(2)	5	
LGO						
SUBTOTAAL LGO		256	20	(1)		275
TOTAAL 10e EOF		21 152	232	223		21 607

(1) Overdracht van vrijmakingen uit projecten van het 9e EOF en vorige EOF's naar de niet-bestedbare prestatiereserve (377 miljoen EUR) verminderd met overdracht uit de reserve voor Zuid-Sudan naar 9e EOF (200 miljoen EUR). Op de dag van vandaag bedraagt de niet-bestedbare ACS-reserve in totaal 807 miljoen EUR, waarvan 350 miljoen EUR is besteed (150 miljoen EUR voor Sudan, 200 miljoen EUR voor Zuid-Sudan, beide overgedragen naar het 9e EOF).

(2) Overdrachten in/van de 10e EOF-reserves

(3) Voor de cofinancieringen zijn in de tabel alleen de vastleggingskredieten opgenomen.

Voorlopige jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 1.4

11e EOF
OVERZICHT VAN DE KREDIETEN - 31 december 2016
ANALYSE VAN DE KREDIETEN PER INSTRUMENT

(miljoen EUR)

INSTRUMENT		INITIËLE TOEWIJZING	TOE-/AFNAME VAN DE GECUMULEERDE MIDDELEN OP 31 DECEMBER 2015	TOE-/AFNAME VAN DE MIDDELEN IN 2016	Toelichting	HUIDIGE TOEWIJZING
Periodieke bijdragen van de lidstaten		29 008	85	(31)		29 062
ACS	A-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	14 799	317		15 115
	B-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	194	454		648
	B-enveloppe - Reserve	0	71	(71)		0
	Uitvoeringskosten	1 053	0			1 053
	Institutionele uitgaven en steunuitgaven	0	244	2		246
	Renten en andere ontvangsten	0	15	1		16
	Intra-ACS-reserve	3 590	(3 384)	(2)		203
	Nationale toewijzingen Reserve A-enveloppe STABEX	0	0	0		0
	NIP/RIP-reserve	24 365	(19 697)	(1 240)		3 428
	Niet-bestedbare reserve	0	65	(33)	(1)	31
	Andere Intra-ACS-toewijzingen	0	2 240	1		2 241
	Vredesfaciliteit	0	900			900
	Regionale toewijzingen	0	4 640	542		5 182
Cofinanciering		0	1	3		5
ACS	A-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	0	3		3
	Uitvoeringskosten	0	0	0		0
	Vredesfaciliteit	0	1			1
EC Interne DNO		0	1	0		1
ACS	A-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	1	0		1
	SUBTOTAAL ACS	29 008	87	(28)		29 067
LGO	Periodieke bijdragen van de lidstaten	360	0	3		363
	B-enveloppe - Nationale toewijzingen	0	0	41		41
	NIP/RIP-reserve	360	(3)	(41)		316
	Niet-bestedbare reserve	0	0	3	(1)	3
LGO	Studies / Technische bijstand LGO	0	3			3
	SUBTOTAAL LGO	360	0	3		363
TOTAAL 11e EOF		29 367	88	(24)		29 430

- (1) Niet-bestedbare reserves zijn het resultaat van overdrachten (vrijmakingen) van de niet-bestedbare prestatiereserve van het 10e EOF ten belope van 225 miljoen EUR die rechtstreeks worden overgedragen naar de Overbruggingsfaciliteit (224,7 miljoen EUR) en andere instrumenten van het 11e EOF (0,8 miljoen EUR).

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 2.1

EOF GECONSOLIDEERDE REKENINGEN PER 31 DECEMBER 2016 VOORTGANGSVERSLAG

(miljoen EUR)

TOEWIJZING	EOF					TOTAAL
	8	9	10	11		
Diverse inkomsten	35					35
L Totaal indicatieve programma's	4 993					4 993
O Totaal niet-programmeerbare hulp	4 714					4 714
M Overdrachten van andere fondsen		675				675
6 SUBTOTAAL: PERIODIEKE BIJDAGEN VAN DE LIDSTATEN	9 742	675				10 417
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	417	8 875	13 437	15 156		37 886
B-enveloppe - Nationale toewijzingen	233	1 217	2 030	648		4 128
Overbruggingsfaciliteit				(0)		(0)
COB, TCLP en PV		154				154
Landenreserve			0	0		0
Uitvoeringskosten en rentenbaten	0	240	535	1 077		1 846
Intra-ACS-toewijzingen		2 968	3 135	3 387		9 490
Intra-ACS-reserve				203		203
Nationale toewijzingen Reserve A-enveloppe STABEX				0		0
NIP/RIP-reserve				3 743		3 743
Niet-bestedbare reserve			264	35		299
C Regionale toewijzingen		818	2 001	5 187		8 000
Regionale toewijzingen - Reserve						0
Speciale toewijzing D.R. Congo		105				105
Speciale toewijzing Zuid-Sudan		267				267
Speciale toewijzing Sudan		110				110
u Vrijwillige bijdrage Vredesfaciliteit		39				39
6 SUBTOTAAL: PERIODIEKE BIJDAGEN VAN DE LIDSTATEN	650	14 792	21 403	29 425		66 270
A-enveloppe - Nationale toewijzingen				1		1
6 SUBTOTAAL: EC interne DNO				1		1
A-enveloppe - Nationale toewijzingen			187	3		190
Uitvoeringskosten en rentenbaten			5	0		6
Intra-ACS-toewijzingen			12	1		13
6 SUBTOTAAL: COFINANCIERING			204	5		209
TOTAAL	10 392	15 467	21 607	29 430		76 896

Besluiten	EOF	Geconsolideerd totaal		Cumulatieve cijfers		Jaarcijfers		Jaarcijfers		Jaarcijfers		Jaarcijfers		Jaarcijfers		Jaarcijfers	
		Op 31/12/2015	% toewijzing	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016					
8		10 391	100%	10 786	(42)	(45)	(60)	(64)	(98)	(63)	(12)	(13)					
9		15 429	100%	16 633	(54)	(116)	(9)	(297)	(72)	(381)	(170)	(104)					
10		21 058	97%	4 766	3 501	2 349	3 118	3 524	4 131	(95)	(156)	(80)					
11		13 220	45%							1 160	5 372	6 688					
Totaal		60 097		32 185	3 405	2 187	3 049	3 163	3 961	621	5 034	6 491					
Toegewezen fondsen																	
8		10 378	100%	10 547	(42)	8	(13)	(46)	(11)	(37)	(16)	(6)					
9		15 309	99%	14 209	997	476	9	(187)	(96)	(1)	(52)	(46)					
10		19 676	91%	130	3 184	2 820	2 514	3 460	3 457	2 687	783	541					
11		7 769	26%							731	3 293	3 745					
Totaal		53 032		24 881	4 140	3 304	2 509	3 226	3 350	3 380	4 008	4 234					
Betalingen																	
8		10 376	100%	9 930	152	158	90	15	18	16	(3)	(0)					
9		15 053	97%	10 011	1 806	1 304	906	539	231	145	43	68					
10		16 476	76%	90	1 111	1 772	1 879	2 655	2 718	2 760	2 024	1 466					
11		3 435	12%							595	1 024	1 616					
Totaal		45 339		20 031	3 069	3 233	2 874	3 209	2 967	3 516	3 088	3 350					

* Negatieve cijfers zijn vrijmakingen.

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 2.2

EOF GECONSOLIDEERDE REKENINGEN PER 31 DECEMBER 2016
SOORT STEUN

(miljoen EUR)

		EOF								TOTAAL	%
		8	% (1)	9	% (1)	10	% (1)	11	% (1)		
Lomé	Diverse inkomsten										
	Kredieten	35								35	
	Besluiten	35	100%							35	100%
	Toegewezen fondsen	35	100%							35	100%
	Betalingen	35	100%							35	100%
	Totaal indicatieve programma's										
	Kredieten	4 993								4 993	
	Besluiten	4 992	100%							4 992	100%
	Toegewezen fondsen	4 987	100%							4 987	100%
	Betalingen	4 986	100%							4 986	100%
	Totaal niet-programmeerbare steun										
	Kredieten	4 714								4 714	
	Besluiten	4 714	100%							4 714	100%
	Toegewezen fondsen	4 707	100%							4 707	100%
Betalingen	4 706	100%							4 706	100%	
Overdrachten van andere fondsen											
Kredieten			675						675		
Besluiten			674	100%					674	100%	
Toegewezen fondsen			671	99%					671	99%	
Betalingen			670	99%					670	99%	
Periodieke bijdragen van de lidstaten											
Cotonou	A-enveloppe - Nationale toewijzingen										
	Kredieten	417		8 875		13 437		15 156		49 258	
	Besluiten	417	100%	8 868	100%	13 414	54%	7 972	53%	30 671	62%
	Toegewezen fondsen	417	100%	8 842	100%	12 436	50%	3 777	25%	25 472	52%
	Betalingen	417	100%	8 804	99%	10 366	42%	1 524	10%	21 111	43%
	B-enveloppe - Nationale toewijzingen										
	Kredieten	233		1 217		2 030		648		4 865	
	Besluiten	233	100%	1 215	100%	2 023	73%	608	94%	4 078	84%
	Toegewezen fondsen	232	99%	1 209	99%	1 981	72%	340	53%	3 761	77%
	Betalingen	231	99%	1 204	99%	1 879	68%	243	37%	3 557	73%
	Overbruggingsfaciliteit										
	Kredieten							(0)		(0)	
	Besluiten										
	Toegewezen fondsen										
	Betalingen										
	COB, TCLP en PV										
	Kredieten			154						154	
	Besluiten			154	100%					154	100%
	Toegewezen fondsen			154	100%					154	100%
	Betalingen			154	100%					154	100%
	Uitvoeringskosten en rentenbaten										
	Kredieten	0		240		535		1 071		2 311	
	Besluiten			240	100%	505	51%	385	36%	1 133	49%
	Toegewezen fondsen			240	100%	501	50%	337	31%	1 079	47%
	Betalingen			239	100%	498	50%	309	29%	1 047	45%
	Intra-ACS-toewijzingen										
	Kredieten			2 968		3 135		3 387		11 815	
	Besluiten			2 958	100%	2 915	53%	1 365	40%	7 238	61%
	Toegewezen fondsen			2 944	99%	2 695	49%	1 206	36%	6 845	58%
	Betalingen			2 924	99%	2 319	42%	997	29%	6 240	53%
	Regionale toewijzingen										
	Kredieten			818		2 001		5 181		9 618	
	Besluiten			816	100%	1 999	55%	2 886	56%	5 701	59%
	Toegewezen fondsen			798	98%	1 813	50%	2 106	41%	4 717	49%
	Betalingen			771	94%	1 285	36%	362	7%	2 419	25%
	Speciale toewijzing D.R. Congo										
	Kredieten			105						105	
	Besluiten			105	100%					105	100%
	Toegewezen fondsen			105	100%					105	100%
	Betalingen			105	100%					105	100%
	Speciale toewijzing Zuid-Sudan										
	Kredieten			267						267	
Besluiten			266	100%					266	100%	
Toegewezen fondsen			217	81%					217	81%	
Betalingen			77	29%					77	29%	
Speciale toewijzing Sudan											
Kredieten			110						110		
Besluiten			109	98%					109	98%	
Toegewezen fondsen			105	96%					105	96%	
Betalingen			80	73%					80	73%	
Vrijwillige bijdrage Vredesfaciliteit											
Kredieten			39						39		
Besluiten			24	62%					24	62%	
Toegewezen fondsen			24	62%					24	62%	
Betalingen			24	62%					24	62%	
Periodieke bijdragen van de lidstaten											

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Cotonou	A-enveloppe - Nationale toewijzingen										
	Kredieten					187		3		190	
	Besluiten					185	99%	3	100%	188	99%
	Toegewezen fondsen					136	73%			136	71%
	Betalingen					116	62%			116	61%
	Uitvoeringskosten en rentenbaten										
	Kredieten					5		0		6	
	Besluiten					4	77%			4	72%
	Toegewezen fondsen					2	41%			2	39%
	Betalingen					1	21%			1	19%
	Intra-ACS-toewijzingen										
	Kredieten					12		1		13	
	Besluiten					12	97%	1	100%	13	98%
Toegewezen fondsen					11	93%	1	100%	13	94%	
Betalingen					11	87%			11	79%	
Cofinanciering											
A-enveloppe - Nationale toewijzingen											
Kredieten							1		1		
Besluiten							1	71%	1	71%	
Toegewezen fondsen							1	71%	1	71%	
Betalingen							1	52%	1	52%	
EC Interne DNO											

Kredieten		8	% (1)	9	% (1)	10	% (1)	11	% (1)	TOTAAL	% (1)
Cotonou	Landenreserve							0		3 401	
	Intra-ACS-reserve							203		578	
	Nationale toewijzingen Reserve A-enveloppe STABEX							0		0	
	NIP/RIP-reserve							3 743		4 426	
	Regionale toewijzingen - Reserve									205	
	Besteedbare reserves										
	Niet-bestedbare reserve					264		35		376	
Niet-bestedbare reserve											

		8	% (1)	9	% (1)	10	% (1)	11	% (1)	TOTAAL	% (1)
	Kredieten	10 392		15 467		21 607		29 430		98 155	
	Besluiten	10 391	100%	15 429	100%	21 058	49%	13 220	45%	60 097	61%
	Toegewezen fondsen	10 378	100%	15 309	99%	19 576	46%	7 769	26%	53 032	54%
	Betalingen	10 376	100%	15 053	97%	16 476	38%	3 435	12%	45 339	46%
	TOTAAL: ALLE TOEWIJZINGEN										

(1) % toewijzingen

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 2.3

EOF GECONSOLIDEERDE REKENINGEN PER 31 DECEMBER 2016
SOORT STEUN

ACS + LGO - 8e EOF

(miljoen EUR)

	KREDIETEN	BESLUITEN			TOEGEWEEZEN FONDSEN			BETALINGEN		
		GECEMU- LEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMU- LEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMU- LEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%
		(1)	(2)	(2) : (1)	(3)	(3) : (2)	(4)	(4) : (3)		
ACS										
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
Gebruik van rentenbaten	35	35		100%	35		100%	35		100%
SUBTOTAAL: DIVERSE INKOMSTEN	35	35		100%	35		100%	35		100%
Totaal indicatieve programma's	4 957	4 956	(2)	100%	4 952	(2)	100%	4 951	(0)	100%
SUBTOTAAL: TOTAAL INDICATIEVE PROGRAMMA'S	4 957	4 956	(2)	100%	4 952	(2)	100%	4 951	(0)	100%
L o n é										
Hulp aan vluchtelingen	100	100	(0)	100%	100	(0)	100%	100		100%
Spoedhulp (Lomé)	136	136		100%	136		100%	136		100%
HIP-landen (Lomé)	1 060	1 060		100%	1 060		100%	1 060		100%
Rentesubsidies	72	72	(7)	100%	69	(3)	95%	69		100%
Risicokapitaal	1 015	1 015		100%	1 012		100%	1 012		100%
Stabex	723	723	(0)	100%	723	(0)	100%	722	0	100%
Structurele aanpassing	1 497	1 497		100%	1 497		100%	1 497		100%
Sysmin	101	101		100%	101		100%	101		100%
SUBTOTAAL: TOTAAL NIET-PROGRAMMEERBARE STEUN	4 704	4 703	(8)	100%	4 697	(4)	100%	4 696	0	100%
ACS										
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	417	417	(0)	100%	417	(0)	100%	417		100%
SUBTOTAAL: A-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	417	417	(0)	100%	417	(0)	100%	417		100%
C o t o n u										
B-enveloppe - Nationale toewijzingen	233									
Compensatie exportopbrengsten		233	(2)		232	(1)	99%	231	0	100%
SUBTOTAAL: B-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	233	233	(2)	100%	232	(1)	99%	231	0	100%
Rentenbaten en overige ontvangsten	0									
SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	0									
TOTAAL ACS (A)	10 346	10 345	(13)	100%	10 333	(6)	100%	10 330	(0)	100%
LGO										
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
Totaal indicatieve programma's	36	36	0	100%	35	(0)	98%	35		100%
SUBTOTAAL: TOTAAL INDICATIEVE PROGRAMMA'S	36	36	0	100%	35	(0)	98%	35		100%
L o n é										
Rentesubsidies	1	1		100%	1		100%	1		100%
Risicokapitaal	6	6		100%	6		100%	6		100%
Stabex	1	1		100%	1		100%	1		100%
Sysmin	2	2	(0)	100%	2		100%	2		100%
SUBTOTAAL: TOTAAL NIET-PROGRAMMEERBARE STEUN	10	10	(0)	100%	10		100%	10		100%
TOTAAL LGO (B)	46	46	(0)	100%	46	(0)	99%	46		100%
TOTAAL: ACS+LGO (A+B)	10 392	10 391	(13)	100%	10 378	(6)	100%	10 376	(0)	100%

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 2.4

EOF GECONSOLIDEERDE REKENINGEN PER 31 DECEMBER 2016

SOORT STEUN

ACS + LGO - 9e EOF

(miljoen EUR)

	KREDIETEN	BESLUITEN			TOEGEWEEZEN FONDSSEN			BETALINGEN		
		GECEMULEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMULEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMULEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%
		(1)	(2)	(2) : (1)	(3)	(3) : (2)	(4)	(4) : (3)	(4) : (3)	
ACS										
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
Overdrachten van het 6e EOF - Lomé	20	20	(0)	100%	20	100%		20		100%
Overdrachten van het 7e EOF - Lomé	651	651	(3)	100%	648	(0)	100%	647	(0)	100%
6 SUBTOTAAL: OVERDRACHTEN VAN ANDERE FONDSSEN	672	671	(3)	100%	668	(0)	100%	667	(0)	100%
ACS										
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	8 637	8 631	(49)	100%	8 605	(20)	100%	8 569	6	100%
8 SUBTOTAAL: A-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	8 637	8 631	(49)	100%	8 605	(20)	100%	8 569	6	100%
B-enveloppe - Nationale toewijzingen	1 212									
Compensatie exportopbrengsten		149	(0)		149	(0)	100%	149	0	100%
Spoedhulp		1 050	(5)		1 044	(7)	99%	1 040	(0)	100%
HIP-landen		11			11		100%	11		100%
9 SUBTOTAAL: B-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	1 212	1 210	(6)	100%	1 204	(7)	99%	1 200	(0)	100%
COB, TCLP en PV	154	154		100%	154		100%	154		100%
10 SUBTOTAAL: COB, TCLP EN PV	154	154		100%	154		100%	154		100%
Uitvoeringskosten	177	177		100%	177	0	100%	176	0	99%
Rentenbaten en overige ontvangsten	63	63		100%	63		100%	63		100%
11 SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	240	240		100%	240	0	100%	239	0	100%
Andere Intra-ACS-toewijzingen	2 614	2 604	(21)	100%	2 591	(14)	99%	2 571	14	99%
Vredesfaciliteit	354	354	(0)	100%	353	(0)	100%	353		100%
12 SUBTOTAAL: INTRA-ACS-TOEWIJZINGEN	2 968	2 958	(21)	100%	2 944	(15)	100%	2 924	14	99%
Regionale toewijzingen	770	768	(24)	100%	752	(4)	98%	726	5	97%
13 SUBTOTAAL: REGIONALE TOEWIJZINGEN	770	768	(24)	100%	752	(4)	98%	726	5	97%
Speciale toewijzing D.R. Congo	105	105		100%	105		100%	105		100%
14 SUBTOTAAL: SPECIALE TOEWIJZING D.R. CONGO	105	105		100%	105		100%	105		100%
Speciale toewijzing Zuid-Sudan	267	266	0	100%	217	1	82%	77	23	35%
15 SUBTOTAAL: SPECIALE TOEWIJZING ZUID-SUDAN	267	266	0	100%	217	1	82%	77	23	35%
Speciale toewijzing Sudan	110	109	(0)	98%	105	(1)	97%	80	20	76%
16 SUBTOTAAL: SPECIALE TOEWIJZING SUDAN	110	109	(0)	98%	105	(1)	97%	80	20	76%
Vrijwillige bijdrage Vredesfaciliteit	39	24		62%	24		100%	24		100%
17 SUBTOTAAL: VRIJWILLIGE BIJDRAGE VREDEFACILITEIT	39	24		62%	24		100%	24		100%
TOTAAL: ACS (A)	15 174	15 136	(103)	100%	15 018	(45)	99%	14 764	68	98%
LGO										
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
Overdrachten van het 6e EOF - Lomé	0	0		100%	0		100%	0		100%
Overdrachten van het 7e EOF - Lomé	3	3		100%	3		100%	3		100%
18 SUBTOTAAL: OVERDRACHTEN VAN ANDERE FONDSSEN	3	3		100%	3		100%	3		100%
LGO										
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	237	237	(1)	100%	237	(1)	100%	235	(0)	99%
19 SUBTOTAAL: A-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	237	237	(1)	100%	237	(1)	100%	235	(0)	99%
B-Enveloppe - Nationale toewijzingen	4									
Spoedhulp		4			4		100%	4		100%
20 SUBTOTAAL: B-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	4	4		100%	4		100%	4		100%
Studies / Technische bijstand LGO	1	1		100%	1		100%	1		100%
21 SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	1	1		100%	1		100%	1		100%
Regionale toewijzingen	48	48	0	100%	46	0	97%	45	0	98%
22 SUBTOTAAL: REGIONALE TOEWIJZINGEN	48	48	0	100%	46	0	97%	45	0	98%
TOTAAL: LGO (B)	293	293	(1)	100%	291	(1)	99%	288	0	99%
TOTAAL: ACS+LGO (A+B)	15 467	15 429	(104)	100%	15 309	(46)	99%	15 053	68	98%

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 2.5

EOF GECONSOLIDEERDE REKENINGEN PER 31 DECEMBER 2016
SOORT STEUN
ACS + LGO - 10e EOF

(miljoen EUR)

	KREDIETEN	BESLUITEN			TOEGEWEZEN FONDSEN			BETALINGEN		
		GECEMULEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMULEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMULEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%
		(1)	(2)	(2) : (1)	(3)	(3) : (2)	(3) : (2)	(4)	(4) : (3)	(4) : (3)
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
Toewijzingen										
A-omgeving - Nationale toewijzingen	13 244	13 221	(154)	100%	12 301	430	93%	10 243	1 058	83%
SUBTOTAAL: A-OMGEVING - NATIONALE TOEWIJZINGEN	13 244	13 221	(154)	100%	12 301	430	93%	10 243	1 058	83%
B-omgeving - Nationale toewijzingen	2 015	204	(6)	100%	193	5	95%	179	11	93%
Compensatie exportopbrengsten		850	(5)		830	4	98%	766	53	92%
Spoeidhulp		49			49		100%	49		100%
HIP-landen		905	(0)		896	(1)	99%	873	23	97%
Andere schokken met budgettaire gevolgen										
SUBTOTAAL: B-OMGEVING - NATIONALE TOEWIJZINGEN	2 015	2 008	(11)	100%	1 968	8	98%	1 866	87	95%
Uitvoeringskosten	445	431	2	97%	429	1	100%	427	2	100%
Rentenbaten en overige ontvangsten	84	69	(0)	82%	67	(0)	97%	66	1	99%
SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	529	500	1	94%	496	0	99%	494	3	99%
Institutionele en ondersteuningskosten	232	232	(6)	100%	231	(6)	100%	211	0	91%
Andere Intra-ACS-toewijzingen	1 869	1 869	(12)	100%	1 824	(2)	97%	1 492	127	82%
Vredesfaciliteit	1 014	794	136	78%	640	(20)	81%	616	(1)	96%
SUBTOTAAL: INTRA-ACS-TOEWIJZINGEN	3 135	2 915	88	93%	2 695	(28)	92%	2 319	126	86%
Regionale toewijzingen	1 962	1 960	(17)	100%	1 777	149	91%	1 268	164	71%
SUBTOTAAL: REGIONALE TOEWIJZINGEN	1 962	1 960	(17)	100%	1 777	149	91%	1 268	164	71%
Medefinanciering										
Toewijzingen										
A-omgeving - Nationale toewijzingen	187	185	14	99%	136	(21)	73%	116	9	85%
SUBTOTAAL: A-OMGEVING - NATIONALE TOEWIJZINGEN	187	185	14	99%	136	(21)	73%	116	9	85%
Uitvoeringskosten	5	4	1	84%	2	0	53%	1	0	50%
Andere Intra-ACS-toewijzingen	12	11	(0)	97%	11	(1)	95%	10	1	94%
Vredesfaciliteit	1	1		100%	1		99%	1		100%
SUBTOTAAL: INTRA-ACS-TOEWIJZINGEN	12	12	(0)	97%	11	(1)	96%	11	1	94%
Besteembare reserves										
Reserves										
A-omgeving - Reserve	0									
B-omgeving - Reserve	0									
SUBTOTAAL: LANDENRESERVE	0									
Intra-ACS-reserve	0									
SUBTOTAAL: INTRA-ACS-RESERVE	0									
Nationale toewijzingen Reserve A-omgeving STABEX	(0)									
SUBTOTAAL: NATIONALE TOEWIJZINGEN RESERVE	(0)									
A-omgeving STABEX										
NIP/RIP-reserve	0									
SUBTOTAAL: NIP/RIP-RESERVE	0									
Regionale toewijzingen - Reserve	0									
SUBTOTAAL: REGIONALE TOEWIJZINGEN - RESERVE	0									
Niet-besteembare reserve										
Reserves										
Niet-besteembare reserve	243									
SUBTOTAAL: NIET-BESTEEDBARE RESERVE	243									
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
Toewijzingen										
A-omgeving - Nationale toewijzingen	193	193	(2)	100%	136	2	70%	123	10	81%
SUBTOTAAL: A-OMGEVING - NATIONALE TOEWIJZINGEN	193	193	(2)	100%	136	2	70%	123	10	81%
B-omgeving - Nationale toewijzingen	15	9	0	100%	7	0	77%	7	0	99%
Spoeidhulp		6			6		100%	6		100%
Andere schokken met budgettaire gevolgen		9			9		100%	9		100%
SUBTOTAAL: B-OMGEVING - NATIONALE TOEWIJZINGEN	15	9	0	100%	7	0	86%	7	0	99%
Studies / Technische bijstand LGO	5	5		100%	5		98%	5	(0)	91%
SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	5	5		100%	5	0	98%	5	(0)	91%
Regionale toewijzingen	40	40	0	100%	35	0	89%	20	7	56%
SUBTOTAAL: REGIONALE TOEWIJZINGEN	40	40	0	100%	35	0	89%	20	7	56%
Besteembare reserves										
Reserves										
A-omgeving - Reserve	0									
B-omgeving - Reserve	0									
SUBTOTAAL: LANDENRESERVE	0									
Nationale toewijzingen Reserve A-omgeving STABEX	0									
SUBTOTAAL: NATIONALE TOEWIJZINGEN RESERVE	0									
A-omgeving STABEX										
Regionale toewijzingen - Reserve	0									
SUBTOTAAL: REGIONALE TOEWIJZINGEN - RESERVE	0									
Niet-besteembare reserve										
Reserves										
Niet-besteembare reserve	21									
SUBTOTAAL: NIET-BESTEEDBARE RESERVE	21									
TOTAAL: ACS+LGO (INCL. RESERVES) (A+B)	21 607	21 058	(80)	97%	19 576	541	93%	16 476	1 466	84%

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Tabel 2.6

OF GECONSOLIDEERDE REKENINGEN PER 31 DECEMBER 2015
SOORT STEUN
ACS + LGO - 11e EOF

(miljoen EUR)

	KREDIETEN	BESLUITEN			TOEGEWEZEN FONDSSEN			BETALINGEN		
		GECEMU- LEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMU- LEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%	GECEMU- LEERD TOTAAL	JAARLIJKS	%
	(1)	(2)	(2) : (1)	(3)	(3) : (2)	(4)	(4) : (3)			
Periodieke bijdragen van de lidstaten										
Toewijzingen										
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	15 115	7 931	4 643	52%	3 751	2 268	47%	1 517	844	40%
SUBTOTAAL: A-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	15 115	7 931	4 643	52%	3 751	2 268	47%	1 517	844	40%
B-enveloppe - Nationale toewijzingen	648									
Spoedhulp		499	336		331	219	66%	237	152	72%
Andere schokken met budgettaire gevolgen		109	109		9	9	8%	5	5	59%
SUBTOTAAL: B-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	648	608	444	94%	340	228	56%	243	157	71%
Overbruggingsfaciliteit	0									
SUBTOTAAL: OVERBRUGGINGSFACILITEIT	0									
Uitvoeringskosten	1 053	374	137	36%	329	127	88%	302	11	92%
Rentenbaten en overige ontvangsten	16	8	2	52%	6	1	70%	6	3	96%
SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	1 068	382	139	36%	335	127	88%	308	114	92%
Institutionele en ondersteuningskosten	246	106	5	43%	78	21	73%	60	20	77%
Andere Intra-ACS-toewijzingen	2 241	359	68	16%	251	35	70%	206	206	82%
Vredesfaciliteit	900	900	0	100%	878	279	98%	731	215	83%
SUBTOTAAL: INTRA-ACS-TOEWIJZINGEN	3 387	1 365	73	40%	1 206	335	88%	997	441	83%
Regionale toewijzingen	5 181	2 886	1 344	56%	2 106	759	73%	362	252	17%
SUBTOTAAL: REGIONALE TOEWIJZINGEN	5 181	2 886	1 344	56%	2 106	759	73%	362	252	17%
Medefinanciering										
Toewijzingen										
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	3	3	3	100%						
SUBTOTAAL: A-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	3	3	3	100%						
Uitvoeringskosten	0									
SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	0									
Vredesfaciliteit	1	1		100%	1		100%			
SUBTOTAAL: INTRA-ACS-TOEWIJZINGEN	1	1		100%	1		100%			
Besteedbare reserves										
Reserves										
B-enveloppe - Reserve	0									
SUBTOTAAL: LANDENRESERVE	0									
Intra-ACS-reserve	203									
SUBTOTAAL: INTRA-ACS-RESERVE	203									
Nationale toewijzingen Reserve A-enveloppe STABEX	0									
SUBTOTAAL: NATIONALE TOEWIJZINGEN RESERVE A-ENVELOPPE STABEX	0									
NIP/RIP-reserve	3 428									
SUBTOTAAL: NIP/RIP-RESERVE	3 428									
Niet-bestedbare reserve										
Reserves										
Niet-bestedbare reserve	31									
SUBTOTAAL: NIET-BESTEDBARE RESERVE	31									
EC interne DNO										
Reserves										
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	1	1		71%	1		100%	1		73%
SUBTOTAAL: A-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	1	1		71%	1		100%	1		73%
Periodieke bedragen van de lidstaten										
Toewijzingen										
A-enveloppe - Nationale toewijzingen	41	41	41	100%	26	26	63%	7	7	27%
SUBTOTAAL: A-ENVELOPPE - NATIONALE TOEWIJZINGEN	41	41	41	100%	26	26	63%	7	7	27%
Overbruggingsfaciliteit	0									
SUBTOTAAL: OVERBRUGGINGSFACILITEIT	0									
Studies/Technische bijstand LGO	3	3	0	100%	3	2	90%	1	1	53%
SUBTOTAAL: UITVOERINGSKOSTEN EN RENTENBATEN	3	3	0	100%	3	2	90%	1	1	53%
Besteedbare reserve										
Reserves										
NIP/RIP-reserve	316									
SUBTOTAAL: NIP/RIP-RESERVE	316									
Niet-bestedbare reserve										
Reserves										
Niet-bestedbare reserve	3									
SUBTOTAAL/ NIET-MOBILISEERBARE RESERVE	3									
TOTAAL: ACS+LGO (INCL. RESERVES)	29 430	13 220	6 688	45%	7 769	3 745	59%	3 435	1 816	44%

JAARVERSLAG OVER DE UITVOERING - DE DOOR DE EIB BEHEERDE MIDDELEN

EUROPESE INVESTERINGSBANK

CA/501/17

9 maart 2017

Document 17/098

R A A D V A N B E S T U U R

INVESTERINGSFACILITEIT

FINANCIËLE STATEN

PER 31 DECEMBER 2016

- Overzicht van de financiële positie
- Overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten
- Overzicht van de wijzigingen in de middelen van de contribuanten
- Kasstroomoverzicht
- Toelichtingen bij de financiële staten
- Verslag van de onafhankelijke accountant

ORG.: E

VERTROUWELIJK

OVERZICHT VAN DE FINANCIËLE POSITIE
PER 31 DECEMBER 2016
(x 1000 EUR)

	Toelichtingen	31.12.2016	31.12.2015
ACTIVA			
Geldmiddelen en kasequivalenten	5	360 817	448 995
Door contribuanten te storten bedragen	9/16	86 395	-
Tot einde looptijd aangehouden activa	10	169 398	228 521
Afgeleide financiële instrumenten	6	6 920	311
Leningen en vorderingen	7	1 729 380	1 460 057
Voor verkoop beschikbare financiële activa	8	516 884	419 353
Overige activa	11	345	27
Totaal activa		2 870 139	2 557 264
PASSIVA EN MIDDELEN VAN CONTRIBUANTEN			
PASSIVA			
Afgeleide financiële instrumenten	6	25 189	8 219
Uitgestelde baten	12	26 283	29 325
Voorzieningen voor verstrekte garanties	13	625	-
Aan derde partijen verschuldigde bedragen	14	116 114	101 202
Overige verplichtingen	15	2 546	2 364
Totaal verplichtingen		170 757	141 110
MIDDELEN CONTRIBUANTEN			
Afgeroepen bijdrage van de lidstaten	16	2 377 000	2 157 000
Reëlewaardereserve		142 884	163 993
Ingehouden winsten		179 498	95 161
Totaal middelen contribuanten		2 699 382	2 416 154
Totaal passiva en middelen contribuanten		2 870 139	2 557 264

**OVERZICHT VAN WINST OF VERLIES EN ANDERE NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN
VOOR HET JAAR GEËINDIGD OP 31 DECEMBER 2016**

(x 1000 EUR)

	Toelichtingen	Vanaf 1.1.2016 tot 31.12.2016	Vanaf 1.1.2015 tot 31.12.2015
Rente en soortgelijke baten	18	106 698	90 385
Rente en soortgelijke uitgaven	18	-2 307	-1 556
Nettorente en soortgelijke baten		104 391	88 829
Baten uit vergoedingen en provisies	19	699	932
Uitgaven aan vergoedingen en provisies	19	-48	-63
Nettobaten uit vergoedingen en provisies		651	869
Wijziging in reële waarde van afgeleide financiële instrumenten		-10 361	6 276
Netto gerealiseerde baten op voor verkoop beschikbare financiële activa	20	6 504	33 878
Netto verlies valuta		-14 995	-52 483
Nettoresultaten van financiële transacties		-18 852	-12 329
Wijziging bij waardevermindering op leningen en vorderingen, minus terugboekingen	7	44 365	-33 988
Wijziging in de voorzieningen voor garanties	13	-242	-
Waardevermindering van voor verkoop beschikbare financiële activa	8	-2 493	-3 646
Algemene beheerskosten	21	-43 483	-43 045
Winst of verlies over het boekjaar		84 337	-3 310
Niet-gerealiseerde resultaten:			
<i>Posten die opnieuw zijn ingedeeld of kunnen worden ingedeeld bij winst of verlies</i>			
Voor verkoop beschikbare financiële activa — reëlewaarderreserve	8		
1. Nettowijziging in reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa		-14 624	43 394
2. Nettobedrag overgedragen naar winst of verlies		-6 485	-35 523
Totaal voor verkoop beschikbare financiële activa		-21 109	7 871
Totaal overige niet-gerealiseerde resultaten		-21 109	7 871
Totaal niet-gerealiseerde resultaten voor het jaar		63 228	4 561

**OVERZICHT VAN DE WIJZIGINGEN IN DE MIDDELEN VAN DE CONTRIBUANTEN
VOOR HET JAAR GEËINDIGD OP 31 DECEMBER 2016**

(x 1000 EUR)

		Afgeroepen bijdrage	Reëlewaarder eserve	Ingehouden winsten	Totaal
Per 1 januari 2016	Toelichtingen	2 157 000	163 993	95 161	2 416 154
Bijdrage lidstaten afgeroepen in de loop van het jaar	16	220 000	-	-	220 000
Winst voor het jaar 2016		-	-	84 337	84 337
Totaal andere niet-gerealiseerde resultaten voor het jaar		-	-21 109	-	-21 109
Wijzigingen middelen contribuanten		220 000	-21 109	84 337	283 228
Per 31 december 2016		2 377 000	142 884	179 498	2 699 382
		Afgeroepen bijdrage	Reëlewaarde- reserve	Ingehouden winsten	Totaal
Per 1 januari 2015		2 057 000	156 122	98 471	2 311 593
Bijdrage lidstaten afgeroepen in de loop van het jaar	16	100 000	-	-	100 000
Verlies voor het jaar 2015		-	-	-3 310	-3 310
Totaal andere niet-gerealiseerde resultaten voor het jaar		-	7 871	-	7 871
Wijzigingen middelen contribuanten		100 000	7 871	-3 310	104 561
Per 31 december 2015		2 157 000	163 993	95 161	2 416 154

KASSTROOMOVERZICHT
VOOR HET JAAR GEËINDIGD OP 31 DECEMBER 2016
(x 1000 EUR)

	Toe- lichtingen	Van 1.1.2016 tot 31.12.2016	Van 1.1.2015 tot 31.12.2015
BELEIDSACTIVITEITEN			
Resultaat van het boekjaar		84 337	-3 310
Aanpassingen voor			
Waardevermindering van voor verkoop beschikbare financiële activa	8	2 493	3 646
Nettowijziging waardevermindering op leningen en vorderingen	7	-44 365	33 988
Gekapitaliseerde rente op leningen en vorderingen	7	-7 183	-13 262
Wijziging opgelopen rente en geamortiseerde kostprijs leningen en vorderingen		-5 843	1 594
Nettowijziging in de voorzieningen voor verstrekte garanties	13	625	-
Wijziging opgelopen rente en geamortiseerde kostprijs tot einde looptijd aangehouden financiële activa	10	-1 126	12
Wijziging uitgestelde baten		-3 042	-1 985
Gevolgen wijzigingen wisselkoers op leningen	7	-35 025	-73 447
Effect wijzigingen wisselkoers op voor verkoop beschikbare financiële activa		-5 125	-9 385
Gevolgen wijzigingen wisselkoers op leningen		-1 106	-12 216
Verlies beleidsactiviteiten voor wijzigingen in beleidsactiva en -passiva		-15 360	-74 365
Uitkeringen lening	7	-528 376	-282 784
Terugbetalingen leningen	7	351 468	205 772
Wijziging opgelopen rentebaten op geldmiddelen en kasequivalenten	5	2	4
Wijziging reële waarde derivaten		10 361	-6 276
Stijging tot einde looptijd aangehouden financiële activa	10	-1 159 704	-1 545 550
Looptijden van tot einde looptijd aangehouden financiële activa	10	1 219 953	1 417 005
Stijging voor verkoop beschikbare financiële activa	8	-153 986	-67 449
Terugbetalingen/verkoop van voor verkoop beschikbare financiële activa	8	37 978	64 791
(Toename)/afname overige activa		-318	5 495
Toename/(afname) overige verplichtingen		182	-227
Stijging van andere bedragen te betalen aan Europese Investeringsbank		423	4 668
Netto kasstromen van beleidsactiviteiten		-237 377	-278 916
FINANCIERINGSACTIVITEITEN			
Bijdrage van lidstaten	16	133 605	100 000
Bedragen ontvangen van lidstaten met betrekking tot rentesubsidies en technische bijstand		30 000	92 590
Bedragen betaald namens lidstaten met betrekking tot rentesubsidies en technische bijstand		-15 510	-22 290
Netto kasstromen van financieringsactiviteiten		148 095	170 300
Netto afname van geldmiddelen en kasequivalenten		-89 282	-108 616
Samenvattende staat van kasstromen			
Geldmiddelen en kasequivalenten bij het begin van het begrotingsjaar		448 998	545 398
Nettokasstroom:			
Beleidsactiviteiten		-237 377	-278 916
Financieringsactiviteiten		148 095	170 300
Effect wijzigingen wisselkoers op geldmiddelen en kasequivalenten		1 106	12 216
Geldmiddelen en kasequivalenten bij het einde van het begrotingsjaar		360 822	448 998
Geldmiddelen en kasequivalenten zijn samengesteld uit:			
Contanten	5	51 462	71 405
Termijndeposito's (exclusief opgelopen rente)		259 342	290 576
Commercial paper	5	50 018	87 017
		360 822	448 998

Toelichtingen bij de financiële staten per 31 december 2016

1 Algemene informatie

De investeringsfaciliteit (de "faciliteit") werd opgericht in het kader van de Overeenkomst van Cotonou (de "Overeenkomst") betreffende steun voor samenwerking en ontwikkeling, die door de landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan ("de ACS-staten") en de Europese Unie en haar lidstaten op 23 juni 2000 werd gesloten en op 25 juni 2005 en 22 juni 2010 werd herzien.

De faciliteit is geen afzonderlijke rechtspersoon en de Europese Investeringsbank ("EIB") beheert de bijdragen namens de lidstaten ("donoren") overeenkomstig de voorwaarden van de overeenkomst en treedt op als een beheerder van de faciliteit.

De in het kader van de Overeenkomst vastgelegde financiering is afkomstig uit de begrotingen van de EU-lidstaten. EU-lidstaten dragen bij met bedragen voor de financiering van de faciliteit en subsidies die worden gebruikt voor de financiering van rentesubsidies zoals is voorzien in de meerjarige financiële kaders (het eerste financiële protocol voor de periode 2000-2007 waarnaar wordt verwezen als het 9e EOF, het tweede financiële protocol voor de periode 2008-2013 waarnaar wordt verwezen als het 10e EOF en het derde financiële protocol voor de periode 2014-2020 waarnaar wordt verwezen als het 11e EOF). De EIB is belast met het beheer van:

- de faciliteit, een risicodragend roterend fonds ten belope van 3 685,5 miljoen EUR dat ertoe strekt de investeringen in de particuliere sector in de ACS-landen te bevorderen, waarbij een bedrag van 48,5 miljoen EUR aan de landen en gebieden overzee (LGO) is toegewezen;
- subsidies voor de financiering van rentesubsidies ten belope van 1 220,85 miljoen EUR voor ACS-landen en max. 8,5 miljoen EUR voor LGO. Tot 15 % van deze subsidies kan worden benut voor de financiering van projectgerelateerde technische bijstand;

De huidige financiële overzichten bestrijken de periode van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016.

Op voorstel van het beheerscomité van de EIB heeft het directiecomité van de EIB de financiële staten op 9 maart 2017 vastgesteld en heeft het besloten deze ter goedkeuring voor te leggen aan de raad van bestuur op zijn bijeenkomst van 25 april 2017.

2 Belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaglegging

2.1 Grondslag voor de voorbereiding – verklaring van overeenstemming

De financiële staten van de faciliteit zijn opgemaakt in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS), die door de Europese Unie zijn goedgekeurd.

2.2 Belangrijke beoordelingen en ramingen

Bij het opmaken van de financiële staten moet een beroep worden gedaan op ramingen. Bij het toepassen van de grondslagen voor financiële verslaglegging van de faciliteit moet het management van de Europese Investeringsbank ook beoordelingen maken. Indien er sprake is van een hogere mate van beoordeling of complexiteit of indien veronderstellingen en ramingen voor de financiële staten van belang zijn, wordt dit hierna bekendgemaakt.

Onder meer in volgende gevallen werd een beroep gedaan op beoordelingen en ramingen:

▪ Vaststelling van de reële waarde van financiële instrumenten

De reële waarde van financiële activa en financiële passiva die worden verhandeld op actieve markten zijn gebaseerd op genoteerde marktprijzen en prijsnoteringen van effectenmakelaars. Wanneer de reële waarde niet uit actieve markten kan worden afgeleid, wordt de waarde bepaald met gebruikmaking van uiteenlopende waarderingstechnieken, waaronder mathematische modellen. De input voor deze modellen wordt waar mogelijk uit waarneembare markten gehaald. Is dit niet mogelijk, dan is er een zekere mate van beoordeling vereist voor de vaststelling van de reële waarde. De waarderingen kunnen worden ingedeeld in verschillende niveaus van de reëlewaardehiërarchie op grond van de inputs die worden gebruikt bij de waarderingstechnieken zoals beschreven en bekendgemaakt in de toelichtingen 2.4.3 en 4.

Bij deze waarderingstechnieken kan onder meer gebruik worden gemaakt van de methodes van netto contante waarde en geactualiseerde waarde van de kasstroom, vergelijking met soortgelijke instrumenten waarvoor waarneembare marktprijzen bestaan, de Black-Scholes en polynomische prijsbepalingsmodellen en andere waarderingstechnieken gebruikte veronderstellingen en inputs omvatten risicovrije rentenvoeten en basisrentenvoeten, kredietspreads die worden gebruikt bij de raming van discontovoeten, obligatie- en aandelenkoersen, wisselkoersen en aandelen- aandelenindexkoersen en verwachte prijschommelingen en correlaties.

De waarderingstechnieken hebben tot doel om te komen tot een waardering tegen reële waarde, die een weergave is van de prijs die zou worden ontvangen om het actief te verkopen of die zou worden betaald om de verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waarderingsdatum.

De faciliteit gebruikt algemeen erkende waarderingstechnieken voor het bepalen van de reële waarde van veel voorkomende en meer eenvoudige financiële instrumenten, zoals rentenvoeten en valutaswaps die alleen gebruik maken van waarneembare marktgegevens en een geringe beoordeling en inschatting door het management vereisen. Waarneembare prijzen en modelinputs zijn doorgaans beschikbaar op de markt voor beursgenoteerde schuldbewijzen en gewone aandelen, op de beurs verhandelde derivaten en eenvoudige over-the-counter derivaten, zoals renteswaps. Door de beschikbaarheid van waarneembare marktprijzen en modelinputs zijn beoordelingen en inschattingen door het management minder vereist en wordt ook de onzekerheid over de vaststelling van de reële waarden verminderd. De beschikbaarheid van waarneembare marktprijzen en inputs hangt af van de producten en de markten en is onderhevig aan wijzigingen als gevolg van specifieke gebeurtenissen en de algemene omstandigheden die zich op de financiële markten voordoen.

Voor meer complexe modellen maakt de faciliteit gebruik van haar eigen waarderingmodellen, die zijn ontwikkeld op basis van erkende waarderingmodellen. Sommige of alle belangrijke inputs voor deze modellen kunnen niet waarneembaar zijn op de markt en zijn afgeleid van marktprijzen of koersen of zijn geraamd op basis van veronderstellingen. Voorbeelden van instrumenten waarbij gebruik wordt gemaakt van aanzienlijke niet-waarneembare inputs zijn onder meer leningen en garanties waarvoor er geen actieve markt is. Voor waarderingmodellen die gebruik maken van aanzienlijke niet-waarneembare inputs moet in hogere mate een beroep worden gedaan op de beoordelingen en inschattingen door het management bij de vaststelling van de reële waarde. Beoordelingen en inschattingen door het management zijn doorgaans vereist bij de keuze van het geschikte waarderingmodel, de vaststelling van verwachte toekomstige kasstromen voor het te waarderen financieel instrument, de vaststelling van kans op wanbetaling door tegenpartijen en vervroegde aflossing en de selectie van geschikte disconteringspercentages.

De faciliteit heeft een risicobeheerskader opgesteld met betrekking tot de waardering van reële waarden. Dit kader omvat de EIB-diensten risicobeheer en beheer van de marktgegevens. Deze diensten zijn onafhankelijk van het frontofficebeheer en zijn verantwoordelijk voor de controle van aanzienlijke waarderingen tegen reële waarde. Specifieke controles omvatten:

- verificatie van waarneembare prijszetting,
- evaluatie en goedkeuring van nieuwe waarderingmodellen en wijzigingen aan bestaande modellen,
- ijking en backtesting van modellen tegen waargenomen markttransacties,
- analyse en onderzoek van significante ontwikkelingen van de waardering,
- evaluatie van significante niet-waarneembare inputs en waarderingaanpassingen.

Wanneer informatie van derden zoals noteringen van makelaars of prijsinformatiediensten worden gebruikt om de reële waarde te bepalen, gaat de faciliteit na of deze waarderingen beantwoorden aan de IFRS-vereisten. Dit omvat onder meer het volgende:

- bepalen of de notering van de makelaar of de prijszetting van de prijsinformatiedienst terecht is,
- beoordelen of een specifieke notering van een makelaar of prijsinformatiedienst betrouwbaar is,
- inzicht verwerven in de wijze waarop de reële waarde is bepaald en de mate waarin deze waarde een weergave is van werkelijke markttransacties,
- wanneer prijzen voor soortgelijke instrumenten worden gebruikt om de reële waarde te bepalen, nagaan hoe deze prijzen zijn aangepast om rekening te houden met de kenmerken van het instrument waarvoor een waardebeoordeling is tot stand gekomen.

▪ **Waardevermindering op leningen en vorderingen**

Op elke verslagleggingsdatum onderzoekt de faciliteit haar leningen en vorderingen teneinde te beoordelen of er in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten een voorziening voor waardevermindering moet worden opgevoerd. Om het niveau van de voorziening te bepalen, is een beoordeling van het management van de Europese Investeringsbank vereist voor de raming van het bedrag

en het tijdschema van toekomstige kasstromen. Dergelijke ramingen zijn gebaseerd op veronderstellingen over een aantal factoren en de werkelijke resultaten kunnen afwijken, met toekomstige wijzigingen van de voorziening tot gevolg. Naast specifieke voorzieningen voor afzonderlijke belangrijke leningen en vorderingen voert de faciliteit ook een collectieve voorziening voor waardevermindering op voor risicoposities die afzonderlijk genomen weliswaar geen waardevermindering hebben ondergaan, doch waarvoor de kans op niet-nakoming veel groter is geworden dan op de datum van toekenning.

In beginsel wordt ervan uitgegaan dat een lening niet wordt nagekomen wanneer de betaling van de rente en hoofdsom een achterstand van 90 dagen of meer heeft opgelopen en tegelijkertijd het management van de Europese Investeringsbank van oordeel is dat er een objectieve aanwijzing van waardevermindering is.

▪ **Voorzieningen voor financiële garanties**

Op elke verslagleggingsdatum onderzoekt de faciliteit haar garantiecontracten teneinde te beoordelen of er in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten een voorziening moet worden opgevoerd. Voor het bepalen van de voorziening is specifiek inzicht vereist bij het maken van ramingen en veronderstellingen over een aantal factoren, zoals:

- het bedrag en het tijdschema van toekomstige kasstromen;
- de benuttingsgraad van de garanties;
- disconteringsfactoren toegepast op de geschatte kasstromen.

▪ **Waardering van voor verkoop beschikbare beleggingen in niet-beursgenoteerde aandelen**

Bij de waardering van beleggingen in niet-beursgenoteerde aandelen wordt normaal gesproken met een van volgende gegevens rekening gehouden:

- recente zakelijke en objectieve markttransacties tussen onafhankelijke partijen,
- actuele reële waarde van andere instrumenten die in wezen hetzelfde zijn,
- de verwachte kasstromen die verdisconteerd zijn met behulp van actuele rentevoeten die gelden voor instrumenten met soortgelijke voorwaarden en risicokenmerken,
- methode op basis van de aangepaste intrinsieke waarde; of
- andere waarderingmodellen.

De bepaling van de kasstromen en discontofactoren voor verkoop beschikbare beleggingen in niet-beursgenoteerde aandelen berust in grote mate op ramingen. De faciliteit stemt de waarderingstechnieken op gezette tijden op elkaar af en toetst hun geldigheid hetzij aan de prijzen van waarneembare actuele marktverrichtingen in hetzelfde instrument, hetzij aan andere beschikbare waarneembare marktgegevens.

▪ **Waardevermindering van voor verkoop beschikbare financiële activa**

In het kader van de faciliteit is bepaald dat voor verkoop beschikbare investeringen in aandelen als in waarde verminderd worden beschouwd wanneer hun reële waarde aanzienlijk of langdurig beneden kosten is gedaald of wanneer er andere aanwijzingen van waardevermindering voorhanden zijn. Om te bepalen of een daling "aanzienlijk" of "langdurig" is, is een beoordeling vereist. De faciliteit beschouwt "aanzienlijk" meestal als 30% of meer en "langdurig" als langer dan twaalf maanden. Voorts houdt de faciliteit rekening met andere factoren, onder meer de normale volatiliteit van aandelen voor beursgenoteerde aandelen, de toekomstige kasstromen en de discontofactoren voor investeringen in niet-beursgenoteerde aandelen.

▪ **Consolidatie van entiteiten waarin de faciliteit belangen aanhoudt**

De faciliteit heeft belangrijke beoordelingen opgesteld waaruit blijkt dat geen enkele entiteit waarin zij een belang aanhoudt door haar wordt gecontroleerd. Dit valt toe te schrijven aan het feit dat in al dergelijke entiteiten, hetzij de beherende vennoot, hetzij de fondsbeheerder, hetzij de raad van bestuur als enigen beslissingsbevoegdheid hebben voor het beheer en de controle van de activiteiten en de aangelegenheden van het partnerschap. Zij beschikken over de bevoegdheid en het gezag om alle maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het partnerschap in overeenstemming met de investerings- en beleidsrichtsnoeren.

2.3 Wijzigingen in de grondslagen voor financiële verslaggeving

Met uitzondering van de hierna vermelde wijzigingen heeft de faciliteit consequent het in toelichting 2.4 beschreven waarderingsbeleid toegepast op alle periodes die in deze financiële staten zijn opgenomen. De faciliteit heeft de volgende nieuwe normen en wijzigingen aan normen aangenomen.

Gebruikte normen

De volgende normen, wijzigingen van normen en interpretaties zijn aangenomen tijdens de voorbereiding van deze financiële staten.

- Wijzigingen in IAS 1 "Presentatie van de jaarrekening - initiatief op het gebied van informatieverstopping;
- Jaarlijkse verbeteringen in IFRSs cyclus 2012-2014 — verschillende normen.

Deze wijzigingen hadden geen materiële gevolgen op de financiële staten van de faciliteit.

Uitgevaardigde normen die nog niet in werking zijn getreden

De volgende normen, wijzigingen van normen en interpretaties zijn van kracht voor jaarperiodes die aanvangen na 1 januari 2016 en zijn niet toegepast bij de opstelling van deze financiële staten. De normen die relevant kunnen zijn voor de faciliteit, zijn hierna opgenomen.

IFRS 9 *Financiële instrumenten*

Het laatste onderdeel van de norm is uitgevaardigd op 24 juli 2014 en vervangt de bestaande richtsnoeren in IAS 39 Financiële instrumenten: Opname en waardering. In IFRS 9 komen de classificatie, waardebeoordeling en de verwijdering uit de balans van financiële activa en verplichtingen aan de orde en worden zowel een nieuw kredietverliesmodel voor de berekening van waardeverminderingen van financiële activa als nieuwe bepalingen inzake hedge accounting ingevoerd.

IFRS 9 bevat een nieuwe benadering voor de classificatie en waardebeoordeling van financiële activa die rekening houdt met het bedrijfsmodel waarin de activa worden beheerd en hun kasstroomeigenschappen. IFRS 9 bevat drie belangrijke classificatiecategorieën voor financiële activa: waardering tegen geamortiseerde kostprijs, waardering tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de overige onderdelen van het totaalresultaat en waardering tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst of verlies. Met deze norm worden de bestaande IAS 39 categorieën *tot het einde van de looptijd aangehouden, leningen en vorderingen* en *voor verkoop beschikbaar* geschrapt. In het kader van IFRS 9 worden in contracten besloten derivaten waar het basiscontract een financieel actief is binnen het toepassingsgebied van de norm nooit gesplitst. Daarentegen wordt het hybride financieel instrument als geheel beoordeeld met het oog op de classificatie ervan.

IFRS 9 behoudt grotendeels de bestaande vereisten in IAS 39 voor de classificatie van financiële verplichtingen. Onder IAS 39 worden alle wijzigingen in de reële waarde van verplichtingen die zijn aangewezen als waardering tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst of verlies, opgenomen in winst of verlies, terwijl onder IFRS 9 deze wijzigingen in de reële waarde doorgaans als volgt worden voorgesteld:

- het bedrag van de verandering in de reële waarde van de financiële verplichting dat aan veranderingen in het aan die verplichting verbonden kredietrisico toe te rekenen is, moet in de overige onderdelen van het totaalresultaat worden gepresenteerd; en
- het resterende bedrag van de verandering in de reële waarde van de verplichting moet in winst of verlies worden gepresenteerd.

IFRS 9 vervangt het "geleden verliezen"-model in IAS 39 met het toekomstgerichte model van te verwachten kredietverliezen ("expected credit loss" - ECL). Een aanzienlijke oordeelsvorming zal vereist zijn om uit te maken hoe veranderingen in economische factoren de ECL's beïnvloeden, hetgeen zal worden bepaald op een kansgewogen grondslag. Het nieuwe waardeverminderingmodel zal gelden voor financiële activa die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de overige onderdelen van het totaalresultaat, met uitzondering van investeringen in eigenvermogeninstrumenten, en voor contractactiva.

Onder IFRS 9 worden voorzieningen voor verliezen op een van de volgende grondslagen gewaardeerd:

- binnen twaalf maanden te verwachten kredietverliezen. Dit zijn te verwachten kredietverliezen die voortvloeien uit wanbetalingsgebeurtenissen ten aanzien van een financieel instrument, die mogelijk zijn binnen de twaalf maanden na de verslagdatum;
- tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen. Dit zijn te verwachten kredietverliezen die voortvloeien uit alle mogelijke gebeurtenissen waardoor tijdens de verwachte looptijd van een financieel instrument wanbetaling met betrekking tot het financiële instrument ontstaat.

De waardering op basis van tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen is van toepassing wanneer het kredietrisico van een financieel actief op de verslagdatum aanzienlijk is toegenomen sinds eerste opname, en de waardering op basis van binnen twaalf maanden te verwachten kredietverliezen indien dit niet het geval is. Een entiteit kan oordelen dat het kredietrisico van een financieel actief niet aanzienlijk is toegenomen indien het actief een laag kredietrisico heeft op de verslagdatum.

Hoewel de faciliteit momenteel nog geen gedetailleerde evaluatie heeft opgesteld van de waardeverminderingmethodes die zij gaat toepassen uit hoofde van IFRS 9, zou dit kunnen resulteren in een snellere opname van kredietverliezen met een hogere volatiliteit.

Uit hoofde van IFRS 9 zijn uitgebreide nieuwe informatieverschaffingen vereist, in het bijzonder over kredietrisico en te verwachten kredietverliezen. De voorlopige beoordeling van de faciliteit voorzag in een analyse om de gegevenshiaten ten opzichte van de huidige processen op te sporen en de faciliteit is voornemens de wijzigingen aan het systeem en de controles in te voeren waarvan zij meent dat zij noodzakelijk zijn om de vereiste data in te zamelen.

IFRS 9 is op 22 november 2016 goedgekeurd door de EU en is van kracht voor de jaarlijkse verslagperiodes die aanvangen op of na 1 januari 2018, waarbij een vervroegde invoering is toegestaan. De faciliteit is niet voornemens de norm vroeger dan de ingangsdatum van de norm aan te nemen.

Momenteel voert de faciliteit een gedetailleerde evaluatie uit van de effecten die voortvloeien uit de toepassing van IFRS 9.

IFRS 15 Opbrengsten van contracten met klanten

IFRS 15 stelt een alomvattend kader vast om te bepalen of, hoeveel en wanneer ontvangsten moeten worden opgenomen. IFRS 15 vervangt de bestaande richtsnoeren voor de opname van opbrengsten, inclusief IAS 18 Opbrengsten, IAS 11 Onderhanden projecten in opdracht van derden en IFRIC 13 Loyaliteitsprogramma's. IFRS 15 is op 22 september 2016 goedgekeurd door de EU en is van kracht voor verslagperiodes die aanvangen op of na 1 januari 2018, waarbij een vervroegde invoering is toegestaan. De faciliteit heeft de omvang van het effect van deze norm nog niet bepaald.

Wijziging in IAS 7 Kasstroomoverzicht - Initiatief op het gebied van informatieverschaffing

De wijzigingen vereisen informatieverschaffing die gebruikers van financiële staten in staat stelt wijzigingen in uit financieringsactiviteiten voortvloeiende verplichtingen, met inbegrip van zowel uit kasstromen voortvloeiende wijzigingen als niet-geldelijke wijzigingen, te evalueren. Wijzigingen zijn van kracht voor verslagperiodes die aanvangen op of na 1 januari 2017, waarbij een vervroegde invoering is toegestaan. Naar verwachting zullen de wijzigingen tegen het einde van het jaar door de EU worden goedgekeurd. De faciliteit is niet voornemens deze norm snel in te voeren en verwacht niet dat deze norm een wezenlijke invloed zal hebben op de financiële staten van de faciliteit.

2.4 Overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging

In het overzicht van de financiële positie zijn de activa en passiva opgenomen in dalende volgorde van liquiditeit en wordt er geen onderscheid gemaakt tussen vlottende en niet-vlottende posten.

2.4.1 Omrekening valuta

Voor de presentatie van de financiële staten wordt de euro gebruikt, die ook de functionele munteenheid is. Tenzij anders aangegeven, is de financiële verslaglegging in EUR is afgerond op het dichtstbijzijnde veelvoud van duizend euro.

De verrichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers van de datum van de verrichting.

Financiële activa en passiva die in andere valuta dan de euro zijn uitgedrukt, worden in euro omgerekend tegen de wisselkoers van de datum van het overzicht van de financiële positie. De winst of het verlies uit die omrekening wordt in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten opgevoerd.

Niet-monetaire posten die worden geboekt tegen in een vreemde munteenheid uitgedrukte historische kosten, worden omgerekend tegen de wisselkoers van de datum van de oorspronkelijke transactie. Niet-monetaire posten die worden geboekt tegen de in een vreemde munteenheid uitgedrukte reële waarde, worden omgerekend tegen de wisselkoers van de datum waarop de reële waarde werd bepaald.

Wisselkoersverschillen die voortvloeien uit de vereffening van verrichtingen tegen een andere koers dan die van de datum van de transactie, en niet-gerealiseerde wisselkoersverschillen op in vreemde valuta uitgedrukte monetaire activa en passiva die niet zijn vereffend, worden in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten opgevoerd.

De elementen van het overzicht van winst of verlies en andere niet-gerealiseerde resultaten worden maandelijks in euro omgerekend tegen de op de transactiedatum geldende wisselkoers.

2.4.2 Geldmiddelen en kasequivalenten

In het kader van de faciliteit worden lopende rekeningen, kortetermijndeposito's of schuldpapier met oorspronkelijke looptijden van drie maanden of minder als geldmiddelen en kasequivalenten beschouwd.

2.4.3 Andere financiële activa dan derivaten

Financiële activa worden geboekt op basis van de afwikkelingsdatum.

▪ Reële waarde van financiële instrumenten

De reële waarde van een financieel instrument is de prijs die zou worden ontvangen om een activum te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waardingsdatum in de hoofdsom; of bij ontstentenis hiervan op de voordeligste markt waartoe de faciliteit op dat moment toegang heeft.

In voorkomend geval bepaalt de EIB namens de faciliteit de reële waarde van een instrument waarbij gebruikt wordt gemaakt van een prijsnotering op een actieve markt voor dat instrument. Een actieve markt is een markt waarop transacties voor het actief of de verplichting voldoende frequent en in voldoende volume plaatsvinden om op permanente basis prijsinformatie te verschaffen.

Wanneer de reële waarde van financiële activa en financiële passiva in de balans niet uit actieve markten kan worden afgeleid, wordt de waarde bepaald met gebruikmaking van uiteenlopende waarderingstechnieken, waaronder mathematische modellen. De input voor deze modellen wordt waar mogelijk uit waarneembare markten gehaald. Is dit niet mogelijk, dan is er een zekere mate van beoordeling vereist voor de vaststelling van de reële waarde. De gekozen waarderingstechniek omvat alle factoren waarmee marktdeelnemers rekening zouden houden bij de prijszetting van een transactie.

Bij de vaststelling van reële waarden maakt de EIB gebruik van de volgende reëlewaardehiërarchie die het belang van de bij de waarderingen gebruikte inputs weerspiegelt:

- Niveau 1: inputs die niet zijn aangepast aan op actieve markten genoteerde marktprijzen voor identieke instrumenten waartoe de faciliteit toegang heeft.
- Niveau 2: andere inputs dan de in niveau 1 ondergebrachte prijsnoteringen die waarneembaar zijn, hetzij rechtstreeks (dus als prijzen) of onrechtstreeks (dus afgeleid van prijzen). Deze categorie omvat instrumenten die zijn gewaardeerd op grond van op actieve markten genoteerde marktprijzen voor soortgelijke instrumenten, prijsnoteringen voor identieke of soortgelijke instrumenten op markten die als minder actief worden beschouwd of andere waarderingstechnieken waarbij alle significante inputs rechtstreeks of onrechtstreeks waarneembaar zijn van marktgegevens.
- Niveau 3: inputs die niet waarneembaar zijn. Deze categorie omvat alle instrumenten waarvoor de waarderingstechniek inputs omvat die niet gebaseerd zijn op waarneembare gegevens en waarbij de niet-waarneembare inputs een significant effect hebben op de waardering van het instrument. Deze categorie omvat instrumenten die zijn gewaardeerd op grond van prijsnoteringen voor soortgelijke instrumenten waarbij aanzienlijke niet-waarneembare aanpassingen of veronderstellingen vereist zijn om de verschillen tussen de instrumenten weer te geven.

De faciliteit erkent overdrachten tussen de niveaus van de reële waardehiërarchie op het einde van de verslagperiode waarin de wijziging heeft plaatsgevonden.

▪ **Tot einde looptijd aangehouden activa**

Tot einde looptijd aangehouden financiële activa bestaan uit beursgenoteerde obligaties die men tot einde looptijd wil aanhouden en commercial paper met oorspronkelijke looptijden van meer dan drie maanden.

Deze obligaties en commercial worden voor het eerst opgenomen tegen reële waarde plus eventuele rechtstreeks aan te rekenen transactiekosten. Het verschil tussen boekwaarde en aflossingswaarde wordt afgeschreven in overeenstemming met de effectieve-rentemethode over de resterende looptijd van het instrument.

De faciliteit beoordeelt bij elke datum van het overzicht van de financiële positie of er voldoende objectieve aanwijzingen voorhanden zijn dat financiële activa of een groep van financiële activa een waardevermindering hebben ondergaan. Financiële activa of groepen van financiële activa worden geacht een waardevermindering te hebben ondergaan indien, en alleen indien, er objectieve aanwijzingen voorhanden zijn van een waardevermindering die het gevolg is van één of meer gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan na de eerste opname van de activa (een "tot verlies leidende gebeurtenis") en die tot verlies leidende gebeurtenis (of gebeurtenissen) een effect heeft (of hebben) op de geschatte toekomstige kasstromen uit de financiële activa of de groep van financiële activa dat betrouwbaar kan worden geraamd. Waardeverminderingverlies wordt opgenomen in het overzicht van winst en verlies en het verlies wordt gewaardeerd als het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde van de geraamde toekomstige kasstromen die verdisconteerd zijn tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het instrument.

▪ **Leningen**

Door de faciliteit verstrekte leningen worden bij de activa van de faciliteit opgenomen wanneer de geldmiddelen aan de lener zijn uitgekeerd. Door de faciliteit verstrekte leningen worden in eerste instantie tegen kosten (netto uitgekeerde bedragen) opgenomen, dat wil zeggen de reële waarde van de geldmiddelen waarmee de lening tot stand is gekomen inclusief transactiekosten, en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd, waarbij de methode van het effectieve rendement wordt gehanteerd, minus een voorziening voor waardevermindering of oninbaarheid.

▪ **Voor verkoop beschikbare financiële activa**

Voor verkoop beschikbare financiële activa zijn activa die als zodanig zijn aangewezen of die niet in een van de volgende categorieën kunnen worden ingedeeld: tegen reële waarde in de winst-en-verliesrekening geboekte waarden, tot aan het einde van de looptijd gehouden waarden of leningen en vorderingen. Hierbij gaat het om directe aandeleninvesteringen en beleggingen in durfkapitaalfondsen die voor het eerst worden opgenomen tegen reële waarde plus transactiekosten.

Na aanvankelijke waardering worden voor verkoop beschikbare financiële activa vervolgens tegen reële waarde geboekt. In verband met de waardering van de reële waarde van beleggingen in aandelen die niet uit actieve markten kan worden afgeleid, gelden de volgende regels:

a. **Risicokapitaalfondsen**

De reële waarde van elk risicokapitaalfonds is gebaseerd op de door het fonds gerapporteerde laatst beschikbare intrinsieke waarde, indien deze waarde is berekend op basis van een internationale waarderingsnorm die wordt beschouwd in overeenstemming te zijn met de IFRS (bv. de International Private Equity and Venture Capital Valuation richtsnoeren (IPEV-richtsnoeren), gepubliceerd door de European Venture Capital Association (Europese vereniging voor risicodragend kapitaal)). De faciliteit mag evenwel overgaan tot een aanpassing van de door het fonds gerapporteerde intrinsieke waarde indien er factoren zijn die de waardering kunnen beïnvloeden.

b. **Directe aandeleninvesteringen**

De reële waarde van de investering is gebaseerd op de laatste reeks beschikbare financiële staten, waarbij — indien van toepassing — opnieuw hetzelfde model wordt gebruikt als het model dat bij de verwerving van de participatie werd gebruikt.

Niet-gerealiseerde winsten of verliezen op risicokapitaalfondsen en directe aandeleninvesteringen worden in het vermogen van de contribuant verwerkt tot de verkoop, de inning of de afstoting van de investering of totdat is vastgesteld dat de belegging een waardevermindering heeft ondergaan. Indien vastgesteld wordt dat een voor verkoop beschikbare investering in waarde is verminderd,

worden de gecumuleerde niet-gerealiseerde winsten of verliezen die voordien in de rubriek eigen vermogen waren verwerkt, in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten opgenomen.

Voor investeringen in niet-beursgenoteerde aandelen wordt de reële waarde bepaald aan de hand van erkende waarderingstechnieken (bijvoorbeeld methode op basis van de intrinsieke waarde, verdisconteerde kasstromen of meervoudige prognose). Deze investeringen worden tegen kosten verwerkt wanneer de reële waarde niet op betrouwbare wijze kan worden gemeten. Er wordt opgemerkt dat in de eerste twee jaren van de investeringen, deze tegen kostprijs worden opgevoerd.

De deelnemingen van de faciliteit zijn doorgaans investeringen in risicodragend kapitaal of risicokapitaalfondsen. Volgens de gangbare praktijk in de financiële sector wordt op dergelijke investeringen doorgaans gezamenlijk ingeschreven door een aantal investeerders, die elk afzonderlijk niet in staat zijn de dagelijkse transacties en de investeringsactiviteit van een dergelijk fonds te beïnvloeden. Bijgevolg geeft het lidmaatschap van een investeerder in een bestuursorgaan van een dergelijk fonds deze investeerder doorgaans niet het recht de dagelijkse transacties van het fonds te beïnvloeden. Daarnaast bepalen individuele investeerders in risicodragend kapitaal of een durfkapitaalfonds niet het beleid van een dergelijk fonds op het vlak van het uitkeringsbeleid van dividenden of andere uitkeringen. Dergelijke besluiten worden doorgaans genomen door de directie van een fonds op basis van de aandeelhoudersovereenkomst waarin de rechten en de plichten zijn vastgelegd van de directie en alle aandeelhouders van het fonds. Doorgaans is het individuele investeerders op grond van de aandeelhoudersovereenkomst ook verboden om op bilaterale basis materiële transacties met het fonds uit te voeren, personeelswijzigingen tot stand te brengen bij de kaderleden of bevoorrechte toegang te verkrijgen tot cruciale technische informatie. De investeringen van de faciliteit worden uitgevoerd overeenkomstig de bovenvermelde gangbare praktijk van de financiële sector, waarbij ervoor wordt gezorgd dat de faciliteit geen controle of significante invloed in de zin van IFRS 10 en IAS 28 uitoefent over deze investeringen, inclusief de investeringen waarin de faciliteit meer dan 20 % van de stemrechten bezit.

▪ **Garanties**

Financiëlegarantiecontracten zijn overeenkomsten waarbij de faciliteit bepaalde betalingen moet verrichten om de garantiehouders een verlies te vergoeden dat ontstaat wanneer een bepaalde debiteur verzuimt een krachtens de voorwaarden van een schuldinstrument verschuldigde betaling te verrichten.

Onder de bestaande regels beantwoorden deze garanties niet aan de definitie van een verzekeringscontract (IFRS 4 Verzekeringscontracten) en worden zij geboekt onder IAS 39 Financiële instrumenten: opname en waardering, hetzij als "derivaten", hetzij als "financiële garanties", op basis van hun kenmerken en eigenschappen zoals omschreven door IAS 39.

Het waarderingsbeleid voor derivaten wordt uiteengezet in toelichting 2.4.5.

Bij de eerste opname worden de financiële garanties tegen reële waarde in de balans opgenomen die overeenstemt met de intrinsieke waarde van de verwachte instroom van premies en initieel verwacht verlies. Deze berekening wordt uitgevoerd op de begindatum van elke transactie en wordt in het overzicht van de financiële positie als "financiële garanties" opgenomen onder de rubriek "overige activa" en "overige passiva".

Na de eerste opname worden de passiva van de faciliteit uit hoofde van elke garantie geherwaardeerd tegen het hoogste van de volgende bedragen:

- het oorspronkelijk opgenomen bedrag verminderd met, in voorkomend geval, de geaccumuleerde afschrijvingen die zijn opgenomen in overeenstemming met IAS 18 Opbrengsten; en
- de best mogelijke raming van de middelen die nodig zijn om te voldoen aan de financiële verplichtingen die uit de garantie voortvloeien, overeenkomstig IAS 37 Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa.

De best mogelijke raming van de middelen wordt bepaald overeenkomstig IAS 37. Voorzieningen voor financiële garanties komen overeen met de kosten voor de afwikkeling van de verplichting, hetgeen neerkomt op de verwachte verliezen, geraamd op basis van alle bestaande relevante factoren en informatie op de datum van het overzicht van de financiële positie.

Wanneer een uit hoofde van IAS 39 gewaardeerde financiële garantie uit de balans wordt verwijderd en wordt behandeld onder IAS 37, wordt de voorheen onder "Overige passiva" opgenomen waarde van deze garantie overgeheveld naar de titel "Voorzieningen voor verstrekte garanties" in het overzicht van de financiële positie.

De voorziening van financiële garanties (zoals gewaardeerd uit het hoofde van IAS 37) wordt opgenomen in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten onder "Wijziging in de voorzieningen voor garanties, minus terugboekingen."

De ontvangen premie wordt opgenomen in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten onder "Baten uit vergoedingen en provisies" op basis van een aflossingsplan overeenkomstig IAS 18 voor de looptijd van de financiële garantie.

Bij de ondertekening van een garantie-overeenkomst wordt deze overeenkomst opgenomen als een voorwaardelijke verplichting voor de faciliteit en wanneer een beroep op de garantie wordt gedaan, als een vastlegging voor de faciliteit.

2.4.4 Bijzondere waardevermindering van financiële activa

De faciliteit beoordeelt bij elke datum van het overzicht van de financiële positie of er voldoende objectieve aanwijzingen voorhanden zijn dat financiële activa een waardevermindering hebben ondergaan. Financiële activa of groepen van financiële activa worden geacht een waardevermindering te hebben ondergaan indien, en alleen indien, er objectieve aanwijzingen voorhanden zijn van een waardevermindering die het gevolg is van één of meer gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan na de eerste opname van de activa (een "tot verlies leidende gebeurtenis") en die tot verlies leidende gebeurtenis een effect heeft op de geschatte toekomstige kasstromen uit de financiële activa of de groep van financiële activa dat betrouwbaar kan worden geraamd. Aanwijzingen van waardevermindering kunnen zijn dat de lener of een groep van leners aanzienlijke financiële moeilijkheden ondervindt, in gebreke blijft en rente of hoofdsommen niet betaalt, de waarschijnlijkheid dat zij failliet zullen worden verklaard of een andere financiële reorganisatie zullen ondergaan, of dat waarneembare gegevens erop wijzen dat er een meetbare daling is in de geraamde toekomstige kasstromen, zoals wijzigingen in betalingsachterstallen of in de economische omstandigheden die met niet-nakoming samengaan.

Voor de aan het einde van het begrotingsjaar uitstaande leningen die tegen geamortiseerde kostprijs zijn geboekt, komen waardeverminderingen tot stand wanneer er objectieve aanwijzingen voorhanden zijn dat het risico bestaat dat de uitgeleende bedragen geheel of gedeeltelijk niet volgens de oorspronkelijke contractuele voorwaarden of de overeenstemmende waarde zullen kunnen worden geïnd. Indien er objectieve aanwijzingen voorhanden zijn dat er zich een waardevermindering heeft voorgedaan, wordt het verlies gewaardeerd als het verschil tussen de boekwaarde van het activum en de actuele waarde van de geraamde toekomstige kasstromen. De boekwaarde van het activum wordt verminderd door middel van een voorziening en het bedrag van het verlies wordt in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten opgenomen. Rentebaten worden nog steeds toegerekend op de verminderde boekwaarde volgens de effectieve rentevoet van de lening. Leningen worden samen met de daarmee samenhangende voorziening afgeschreven indien er geen realistische vooruitzichten op toekomstige inning bestaan. Indien het bedrag van de geraamde waardevermindering in een volgend jaar toe- of afneemt als gevolg van een gebeurtenis die zich na de opname van de waardevermindering voordoet, wordt de eerder geboekte waardevermindering verhoogd of verlaagd door de voorziening aan te passen.

Aangezien de faciliteit voor elke lening een kredietrisicobeoordeling uitvoert, hoeft er geen voorziening voor collectieve waardevermindering te worden opgenomen.

Voor de voor verkoop beschikbare financiële activa beoordeelt de faciliteit op elke datum van het overzicht van de financiële positie of er objectieve aanwijzingen voorhanden zijn dat een investering een waardevermindering heeft ondergaan. Objectieve aanwijzingen kunnen bestaan in een aanzienlijke of langdurige daling van de reële waarde van de investering beneden haar kostprijs. Zijn er aanwijzingen van een waardevermindering voorhanden, dan wordt het gecumuleerde verlies (gewaardeerd als het verschil tussen de kosten van verwerving en de actuele reële waarde, minus de waardevermindering op de betrokken investering die reeds eerder in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten was opgenomen) uit de middelen van de contribuant gehaald en in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten opgenomen. Waardeverminderingen op voor verkoop financiële activa worden niet via het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten teruggenomen; toenames van hun reële waarde na waardevermindering worden direct in de middelen van de contribuanten opgenomen.

In het kader van haar risicobeheer gaat de EIB ten minste eenmaal per jaar na of haar financiële activa een waardevermindering hebben ondergaan. De hieruit voortvloeiende aanpassingen leiden onder meer tot het ontbinden van het disagio in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten tijdens de gehele levensduur van het activum en alle aanpassingen die zijn vereist met betrekking tot een herbeoordeling van de oorspronkelijke waardevermindering.

2.4.5 Afgeleide financiële instrumenten

Derivaten omvatten cross currency swaps, cross-currency renteswaps, currency swaps op korte termijn ("FX swaps") en renteswaps.

De faciliteit mag in de uitoefening van haar normale activiteiten swapovereenkomsten sluiten ter afdekking van specifieke kredietverrichtingen of currency forward contracten sluiten ter afdekking van haar valutaposities, die in andere actief verhandelde valuta dan de euro luiden, om het risico (winst of verlies) van wisselkoersschommelingen af te dekken.

De faciliteit doet geen beroep op een van de afdekkingsmogelijkheden op grond van IAS 39. Alle afgeleide financiële instrumenten zijn tegen reële waarde in de winst-en-verliesrekening opgenomen en worden gerapporteerd als afgeleide financiële instrumenten. Reële waarden worden hoofdzakelijk bepaald op grond van contantewaardeberekeningen, optiewaarderingsmodellen en prijsnoteringen van derde partijen.

Derivaten worden tegen reële waarde als activa geboekt wanneer hun reële waarde positief is en als passiva wanneer hun reële waarde negatief is. Wijzigingen in de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in het overzicht van winst en verlies en niet-gerealiseerde resultaten onder de rubriek "Wijziging in reële waarde van afgeleide financiële instrumenten".

In eerste instantie worden derivaten opgenomen met gebruikmaking van de transactiedatum.

2.4.6 Bijdragen

Bijdragen van de lidstaten worden in de balans als te innen schuldvorderingen beschouwd met ingang van de datum van het besluit van de Raad waarin de door de lidstaten te betalen financiële bijdragen aan de faciliteit worden vastgesteld.

De bijdragen van de lidstaten voldoen aan de volgende voorwaarden en worden bijgevolg als vermogen geboekt:

- zoals in de bijdrage-overeenkomst is vastgelegd, geven zij de lidstaten het recht om bij een liquidatie van de faciliteit te bepalen hoe de netto-activa van de faciliteit worden besteed;
- zij behoren tot de categorie instrumenten die bij alle andere categorieën instrumenten is achtergesteld;
- alle financiële instrumenten die deel uitmaken van de categorie instrumenten die bij alle andere categorieën instrumenten zijn achtergesteld, hebben identieke kenmerken;
- het instrument heeft geen kenmerken waardoor het als een passivum zou moeten geboekt; en
- de verwachte totale kasstromen die gedurende de looptijd van het instrument aan het instrument zijn toe te rekenen, zijn in aanzienlijke mate gebaseerd op de winst of het verlies, de verandering in de opgenomen nettoactiva of de verandering in de reële waarde van de opgenomen en niet-opgenomen nettoactiva van de faciliteit gedurende de looptijd van het instrument.

2.4.7 Rente van leningen

Rente van door de faciliteit verstrekte leningen wordt geboekt in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten („Rente en soortgelijke baten”) en in het overzicht van de financiële positie („Leningen en vorderingen”) volgens het toerekeningsbeginsel met gebruikmaking van de effectieve rentevoet, die de factor is om de geraamde toekomstige kasstromen of ontvangsten tijdens de verwachte looptijd van de lening exact naar de nettoboekwaarde van de lening te verdisconteren. Zodra de boekwaarde van een lening door een waardevermindering afgenomen is, blijven de rentebaten opgenomen met gebruikmaking van de oorspronkelijke effectieve rentevoet die op de nieuwe boekwaarde wordt toegepast.

Bereidstellingsprovisies worden uitgesteld en als inkomsten erkend waarbij de effectieve rentemethode wordt gebruikt met betrekking tot periode van de uitbetaling tot de terugbetaling van de desbetreffende lening en worden in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten gepresenteerd onder rentebaten en soortgelijke opbrengsten.

2.4.8 Rentesubsidies en technische bijstand

Het beheer van de rentesubsidies en technische bijstand namens de lidstaten is een onderdeel van de activiteiten van de faciliteit.

Het deel van de bijdragen van de lidstaten dat aan de betaling van rentesubsidies en technische bijstand wordt toegewezen, wordt niet opgevoerd in de middelen van de contribuanten van de faciliteit, maar wordt ingedeeld als „aan derden verschuldigd bedrag”. De faciliteit betaalt de eindbegunstigden uit en vermindert vervolgens het aan derden verschuldigde bedrag.

Wanneer bijdragen voor rentesubsidies en technische bijstand niet volledig worden toegekend, worden zij opnieuw geboekt als bijdrage aan de faciliteit.

2.4.9 Rentebaten op geldmiddelen en kasequivalenten

Rentebaten van geldmiddelen en kasequivalenten worden volgens het toerekeningsbeginsel opgenomen in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten van de faciliteit.

2.4.10 Vergoedingen, provisies en dividenden

Vergoedingen die werden ontvangen met betrekking tot diensten die over een bepaalde periode werden verstrekt, worden als baten opgenomen in de mate dat de diensten zijn verstrekt. Vergoedingen die werden ontvangen bij de uitvoering van belangrijke handeling, worden als baten opgenomen wanneer belangrijke handeling heeft plaatsgevonden. Deze vergoedingen worden opgenomen in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten onder de post "baten van vergoedingen en provisies".

Dividenden van voor verkoop beschikbare financiële activa worden bij ontvangst opgenomen en worden in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten gepresenteerd onder netto gerealiseerde baten op voor verkoop beschikbare financiële activa.

2.5 Belastingen

Het Protocol betreffende de voorrechten en immunities van de Europese Unie, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, bepaalt dat de bezittingen, inkomsten en andere eigendommen van de instellingen van de Unie vrijgesteld zijn van alle directe belastingen.

3 Risicobeheer

Deze toelichting bevat gegevens over de blootstelling van de faciliteit aan krediet- en financiële risico's, beheer en controle van deze risico's door de faciliteit, in het bijzonder de primaire risico's die verband houden met het gebruik van financiële instrumenten. Het gaat om het volgende:

- kredietrisico — het risico op verlies als gevolg van het in gebreke blijven van de cliënt of tegenpartij dat zich voordoet bij alle vormen kredietblootstelling, inclusief afwikkelingsrisico;
- liquiditeitsrisico — het risico dat een entiteit niet in staat is om toename van activa te financieren en te voldoen aan haar verplichtingen wanneer deze vervallen, zonder onaanvaardbare verliezen op te lopen;
- marktrisico - het risico dat wijzigingen in marktprijzen en koersen, zoals rentevoeten, aandelenkoersen, wisselkoersen de ontvangsten van de entiteit of de waarde van haar deelnemingen in financiële instrumenten beïnvloeden.

3.1 Organisatie van het risicobeheer

De Europese Investeringsbank past haar risicobeheer voortdurend aan.

Het risicobeheer van de EIB is verantwoordelijk voor de identificatie, de beoordeling, het toezicht en de rapportage over de risico's waaraan de faciliteit is blootgesteld. Binnen een kader waarbij de scheiding van taken in acht wordt genomen, staat het risicobeheer los van de front offices. Binnen de EIB rapporteert de directeur-generaal risicobeheer over de risico's aan de vicevoorzitter van de EIB die verantwoordelijk is voor het risicobeheer. De met het risicobeheer belaste vicevoorzitter is ook verantwoordelijk voor het toezicht op de risicorapportage aan het beheerscomité en het directiecomité van de Europese Investeringsbank.

3.2 Kredietrisico

Kredietrisico is het mogelijke risico op verlies als gevolg van het in gebreke blijven van de cliënt of tegenpartij dat zich voordoet bij alle vormen kredietblootstelling, inclusief afwikkeling.

3.2.1 Beleid op het vlak kredietrisico

Bij het uitvoeren van de kredietanalyse van de tegenpartijen bij de lening beoordeelt de EIB het kredietrisico en het verwachte verlies met het oog op een kwantificering en taxering van het risico. De EIB heeft een interne ratingmethode (IRM) ontwikkeld om de interne ratings te bepalen van de kredietrelevante tegenpartijen die als lener/borgsteller optreden. De methodiek is gebaseerd op een systeem van puntenlijsten die zijn aangepast aan elke belangrijke tegenpartij (bv. bedrijven, banken, openbare entiteiten, enz.). Rekening houdende met zowel de beste bancaire praktijken als de principes in het kader van kapitaalakkoord Bazel II, worden alle tegenpartijen die essentieel zijn voor het kredietprofiel van een specifieke transactie gerangschikt in interne ratingcategorieën waarbij gebruik wordt gemaakt van de IRM voor het specifieke type tegenpartij. Aan elke tegenpartij wordt een interne rating toegekend die een weerspiegeling is van haar rating inzake kans op wanbetaling in vreemde valuta na een diepgaande analyse van het bedrijfsprofiel en financieel risicoprofiel van de tegenpartij en de risicocontext van het land van die tegenpartij.

Bij de kredietbeoordeling van projectfinanciering en andere gestructureerde transacties met beperkte aanwending wordt gebruik gemaakt van kredietrisico-instrumenten die van belang zijn voor de sector en hoofdzakelijk zijn toegespitst op beschikbaarheid van cash flow en aflossingscapaciteit. Bij deze instrumenten gaat het om de analyse van het contractueel kader van projecten, de analyse van de tegenpartij en cashflowsimulaties. Net zoals bij bedrijven en financiële instellingen wordt voor elk project een interne risicoring berekend.

Alle interne ratings worden gemonitord tijdens de looptijd van de lening en wordt periodiek bijgewerkt.

Alle verrichtingen zonder de overheid als tegenpartij (of zonder overheidsgarantie/hiermee gelijkgestelde garantie) zijn onderworpen aan een specifiek transactieniveau en beperkingen van de grootte van de tegenpartij. Tegenpartijlimieten worden in voorkomend geval vastgesteld op het geconsolideerde blootstellingsniveau van de groep. Dergelijke beperkingen weerspiegelen doorgaans de omvang van de eigen middelen van de tegenpartijen.

Om het kredietrisico te beperken maakt de EIB indien nodig en geval per geval gebruik van verschillende kredietverbeteringen. Hierbij gaat het om:

- wederpartij of projectgerelateerde effecten (bv. aandelen als onderpand, activa als onderpand, overdracht van rechten, toezeggingen met betrekking tot de rekeningen); of/en
- waarborgen, doorgaans verstrekt door de sponsor van het gefinancierde project (bv. honoreringsgarantie, afroepgaranties) of bankwaarborgen.

De faciliteit doet geen beroep op kredietderivaten om het kredietrisico te beperken.

3.2.2 Maximale blootstelling aan kredietrisico zonder rekening te houden met zekerheidsstellingen en andere kredietbeschermingen

In de onderstaande tabel is de maximale blootstelling aan kredietrisico opgenomen voor de onderdelen van de balans, inclusief derivaten. De maximale blootstelling is een brutoweergave, zonder het risicobeperkende effect van het gebruik van zekerheidsstellingen.

Maximale blootstelling (x 1000 EUR)	31.12.2016	31.12.2015
ACTIVA		
Geldmiddelen en kasequivalenten	360 817	448 995
Afgeleide financiële instrumenten	6 920	311
Leningen en vorderingen	1 729 380	1 460 057
Door contribuanten te storten bedragen	86 395	-
Tot einde looptijd aangehouden activa	169 398	228 521
Overige activa	345	27
Totaal activa	2 353 255	2 137 911
POSTEN BUITEN DE BALANS		
Voorwaardelijke verplichtingen		
- Getekende niet-verstreekte garanties	35 337	10 000
Vastleggingen		
- Niet-uitgekeerde leningen	901 899	1 189 564
- Verstreekte garanties	8 627	798
Totaal buitenbalansposten	945 863	1 200 362
Totaal kredietrisico	3 299 118	3 338 273

3.2.3 Kredietrisico op leningen en vorderingen

3.2.3.1 Meting kredietrisico op leningen en vorderingen

Elke lening of garantie van de faciliteit gaat gepaard met een uitgebreide risicobeoordeling en weging van de prognoses van verwachte verliezen die zijn opgenomen in een rangschikking van de lening. Verrichtingen in het kader van de IFE (zoals uiteengezet in toelichting 23), met uitzondering van via intermediairs verstreekte leningen, zijn niet onderworpen aan de richtsnoeren voor kredietrisicobeleid en zijn onderworpen aan een andere procedure. Deze rangschikkingen worden opgesteld volgens algemeen aanvaarde criteria, op basis van de kwaliteit van de lener, de looptijd van de lening, de garantie en in voorkomend geval de borgsteller.

Het systeem voor de rangschikking van leningen omvat methodieken, processen, databases en IT-systemen voor de beoordeling van het kredietrisico bij leningen en de weging van de prognoses van verwachte verliezen. Het is een samenvatting van een grote hoeveelheid gegevens om een relatieve rangschikking van de kredietrisico's van de leningen tot stand te brengen. De rangschikking is een weerspiegeling van de huidige waarde van het geraamde niveau van de "verwachte verliezen", waarbij rekening wordt gehouden met de waarschijnlijkheid van een wanbetaling van de belangrijkste schuldenaars, de risicoblootstelling en de ernst van het verlies bij wanbetaling. De rangschikking wordt gebruikt voor de volgende doelstellingen:

- als hulpmiddel voor een meer accurate en kwantitatieve beoordeling van de leningrisico's;
- als hulpmiddel bij het toezicht;
- als beschrijving van de kwaliteit van de leningportfolio op een bepaalde datum;
- als input bij risicowaarderingsbesluiten op basis van de verwachte verliezen.

De volgende factoren spelen mee bij de vaststelling van een rangschikking:

- i) de kredietwaardigheid van de lener: hierbij gaat het om een onafhankelijke beoordeling van de leners en een evaluatie van hun kredietwaardigheid op basis van interne methodieken en externe data. Overeenkomstig de gekozen geavanceerde benadering van Basel II heeft de Bank een interne methodiek voor rangschikkingen opgesteld om de interne ratings van leners en borgstellers te bepalen. Dit is gebaseerd op een reeks specifieke puntenlijsten voor elke categorie tegenpartij.
- ii) de wanbetaling-correlatie: zij geeft aan hoe waarschijnlijk het is dat zowel de lener als de borgsteller tegelijkertijd met financieringsmoeilijkheden zullen worden geconfronteerd. Hoe hoger de correlatie tussen kansen op wanbetaling van de lener en de borgsteller, hoe geringer de waarde van de garantie en dus hoe lager de rangschikking.
- iii) de waarde van garantie-instrumenten en effecten: deze waarde wordt beoordeeld op basis van de combinatie van de kredietwaardigheid van de emittent en het soort instrument dat wordt gebruikt.
- iv) Het contractueel kader: een degelijk contractueel kader versterkt de kwaliteit van de lening en verhoogt zijn interne rangschikking.
- v) De looptijd van de lening: als alle andere parameters gelijk blijven, geldt: hoe langer de looptijd van de lening, hoe hoger het risico op moeilijkheden bij de aflossing van de lening.

Het verwachte verlies op een lening wordt berekend door een combinatie te maken van de vijf bovenvermelde punten. Uitgaande van het niveau van dit verlies wordt een lening ondergebracht in een van de onderstaande categorieën:

- A Leningen van uitstekende kwaliteit: er zijn drie subcategorieën. A omvat alle EU-landenrisico's, dit zijn leningen die zijn verleend aan of die volledig, uitdrukkelijk en onvoorwaardelijk door de lidstaten zijn gegarandeerd, waarbij verwacht wordt dat er zich geen terugbetalingsmoeilijkheden zullen voordoen en met een percentage voor onverwachte verliezen van 0 %. A+ omvat leningen die toegekend zijn aan (of gegarandeerd zijn door) andere entiteiten dan lidstaten, waarbij ervan uitgegaan wordt dat tijdens de looptijd geen verslechtering zal optreden. A- omvat leningen waarbij er enige twijfel is omtrent het behoud van hun huidige status (bijvoorbeeld wegens de lange looptijd of als gevolg van de hoge volatiliteit van de toekomstige prijs van een anders uitstekend onderpand), maar waarbij elke neerwaartse ontwikkeling naar verwachting vrij beperkt zal zijn.
- B Leningen van hoge kwaliteit: activa waarvoor de bank geen problemen verwacht, hoewel een geringe verslechtering in de toekomst niet wordt uitgesloten. B+ en B- worden gebruikt om de relatieve waarschijnlijkheid aan te geven van de mogelijkheid dat een dergelijke verslechtering zich voordoet.
- C Leningen van goede kwaliteit: voorbeelden hiervan zijn niet-gegarandeerde leningen aan solide banken en bedrijven die na zeven jaar in één keer worden afgelost (bulletlening), of soortgelijke aflossing, vervaldag bij uitbetaling.
- D Deze categorie vertegenwoordigt de grensgevallen tussen leningen van "aanvaardbare kwaliteit" en die waarbij zich enige problemen hebben voorgedaan. Dit keerpunt in de rangschikking wordt nauwkeuriger omschreven door de subcategorieën D+ en D-. Leningen met een rating D- vereisen een verhoogd toezicht.
- E Deze categorie omvat leningen met een groter risicoprofiel dan doorgaans wordt aanvaard. Tot deze categorie behoren ook leningen waarbij zich tijdens de looptijd ernstige problemen hebben voorgedaan en waarbij een verlies niet kan worden uitgesloten. Derhalve zijn deze leningen onderworpen aan een rigoureuze en doorgedreven toezicht. Met de subcategorieën E+ en E- wordt het verschil in intensiteit aangegeven van dit speciaal toezicht, waarbij de transacties met een rangschikking E- zich in een positie bevinden waarbij er een grote kans is dat de aflossing niet tijdig kan plaatsvinden en er dus een vorm van schuldhierstructurering noodzakelijk wordt, hetgeen kan resulteren in een waardeverminderingverlies.
- F F (wanbetaling) verwijst naar leningen met onaanvaardbare risico's. Leningen met een rangschikking F- kunnen alleen het resultaat zijn van lopende transacties die na ondertekening geconfronteerd werden met onvoorziene, uitzonderlijke en bijzonder ongunstige omstandigheden. Alle transacties waarbij zich een verlies van de hoofdsom voor de faciliteit voordoet, worden onder F gerangschikt. Hiervoor geldt een specifieke benadering.

Doorgaans worden leningen die intern D- of lager zijn gerangschikt op een toezichtslijst geplaatst. Indien een lening in eerste instantie was goedgekeurd met een risicoprofiel van D- of lager, zal deze lening alleen op de toezichtslijst worden geplaatst als gevolg een feitelijke kredietgebeurtenis die geleid heeft tot een verdere verslechtering van de rangschikking van de lening.

In de tabel in afdeling 3.2.3.3 is de analyse opgenomen van de kredietkwaliteit van de leningportfolio van de faciliteit op basis van de bovenstaande rangschikking.

3.2.3.2 Analyse van blootstelling aan kredietrisico van leningen

In de onderstaande tabel wordt de maximale blootstelling weergegeven aan kredietrisico van ondertekende en uitbetaalde leningen per categorie lener, waarbij rekening wordt gehouden met de garanties die door de borgstellers zijn verstrekt:

Per 31.12.2016 (x 1000 EUR)	Andere		Totaal	% v/h totaal
	Gegarandeerd	kredietverbeteraars Niet gegarandeerd		
Banken	22 691	34 597	933 609	57%
Bedrijven	110 849	97 213	320 406	31%
Openbare instellingen	38 330	-	-	2%
Staten	-	3 764	167 921	10%
Totaal uitgekeerd	171 870	135 574	1 421 936	100%
Ondertekend, niet uitgekeerd	94 976	-	806 923	

Per 31.12.2015 (x 1000 EUR)	Andere		Totaal	% v/h totaal
	Gegarandeerd	kredietverbeteraar s Niet gegarandeerd		
Banken	18 964	73 670	758 412	58%
Bedrijven	37 431	89 170	272 186	27%
Openbare instellingen	37 112	-	14	3%
Staten	-	4 295	168 803	12%
Totaal uitgekeerd	93 507	167 135	1 199 415	100%
Ondertekend, niet uitgekeerd	135 821	-	1 053 743	

Beheer en Herstructurering van Transacties is belast met het toezicht op kredietnemer en garantieggever alsook met projectgerelateerd financieel en contractueel toezicht. Er wordt dus voortdurend toezicht uitgeoefend op de kredietwaardigheid van de leningen, leners en borgstellers van de faciliteit, minstens op jaarbasis, maar vaker wanneer dit noodzakelijk wordt geacht en op basis van de kredietgebeurtenissen. Beheer en Herstructurering van Transacties gaat met name na of aan de contractuele rechten is voldaan. Bij een verslechtering van de kredietbeoordeling en/of contractuele tekortkomingen, worden corrigerende maatregelen getroffen. Wanneer dit noodzakelijk is, worden risicobeperkende maatregelen genomen overeenkomstig de richtsnoeren voor kredietrisico. Ook bij verlengingen van bankgaranties voor haar leningen, wordt ervoor gezorgd dat deze worden vervangen of dat tijdig wordt opgetreden.

3.2.3.3 Analyse kredietkwaliteit per categorie lener

In de onderstaande tabel wordt de analyse weergegeven van de kredietkwaliteit van de portefeuille leningen van de portfolio van de faciliteit per 31 december 2016 en 31 december 2015 uitgaande van de rangschikking van de leningen, op basis van de ondertekende blootstellingen (uitgekeerd en niet-uitgekeerd).

Per 31.12.2016 (x 1000 EUR)		Uitstekende	Standaard	Min.	Hoog	Geen	Totaal	% v/h totaal
		rangschikking	rangschikking	aanvaardbaar Risico	risico	rangschikking		
		A tot B-	C	D+	D- en lager			
Lener	Banken	94 081	53 970	315 524	1 038 705	126 951	1 629 231	62%
	Bedrijven	125 810	-	19 389	393 877	152 355	691 431	26 %
	Openbare instellingen	-	-	38 330	-	-	38 330	1%
	Staten	-	-	18 131	254 156	-	272 287	11%
Totaal		219 891	53 970	391 374	1 686 738	279 306	2 631 279	100%

Per 31.12.2015 (x 1000 EUR)		Uitstekende	Standaard	Min.	Hoog	Geen	Totaal	% v/h totaal
		rangschikking	rangschikking	aanvaardbaar Risico	risico	rangschikking		
		A tot B-	C	D+	D- en lager			
Lener	Banken	92 260	31 558	326 635	990 971	245 160	1 686 584	64%
	Bedrijven	125 963	-	12 493	450 045	-	588 501	22%
	Openbare instellingen	-	-	37 112	40 014	-	77 126	3%
	Staten	-	-	9 277	288 133	-	297 410	11%
Totaal		218 223	31 558	385 517	1 769 163	245 160	2 649 621	100%

3.2.3.4 Risicoconcentraties van leningen en vorderingen

3.2.3.4.1 Geografische analyse

Op basis van het land van de ontlenaar kan de leningportefeuille van de faciliteit worden uitgesplitst in de volgende geografische regio's (× 1 000 EUR):

Land van de ontlenaar	31.12.2016	31.12.2015
Kenia	341 805	192 945
Nigeria	241 547	195 290
Uganda	175 424	178 515
Tanzania	115 239	56 367
Jamaica	90 237	85 278
Burundi	87 373	40
Mauritanië	85 008	94 123
Dominicaanse Republiek	81 230	72 474
Togo	64 605	75 387
Ethiopië	59 837	67 589
Congo (Democratische Republiek)	47 122	39 766
Ghana	45 715	40 439
Kameroen	41 255	51 930
Mauritius	31 518	18 882
Rwanda	29 918	20 466
Kaapverdië	23 029	24 623
Mozambique	22 389	25 124
Frans-Polynesië	21 387	22 095
Senegal	18 544	10 991
Regionaal ACS	15 640	111 103
Malawi	11 493	13 030
Kaaimaneilanden	11 221	-
Zambia	11 079	8 733
Botswana	7 889	6 605
Haïti	6 879	7 071
Barbados	6 809	-
Samoa	6 356	6 267
Mali	6 159	6 688
Burkina Faso	4 480	5 967
Congo	3 460	5 189
Vanuatu	2 470	2 772
Nieuw-Caledonië	2 191	2 705
Seychellen	2 058	468
Palau	1 929	2 197
Liberia	1 759	921
Zuid-Afrika	1 336	-
Micronesië	1 088	1 169
Trinidad en Tobago	528	1 010
Niger	523	1 372
Saint Lucia	392	2 671
Bahama's	392	-
Tonga	46	54
Angola	19	-
Sint-Maarten	2	6
Grenada	-	1 735
Totaal	1 729 380	1 460 057

3.2.3.4.2 Analyse op grond van bedrijfstak

In de onderstaande tabel wordt de leningportefeuille van de faciliteit opgesplitst per bedrijfstak van de ontleners. De uitkeringen die eerst worden verstrekt aan een financiële tussenpersoon voordat zij aan de eindbegunstigde worden uitbetaald, zijn onder de globale leningen opgenomen (× 000 EUR):

Bedrijfstak van de ontleners	31.12.2016	31.12.2015
Globale leningen en agentuurovereenkomsten	987 242	658 098
Elektriciteit, kolen en andere	277 524	197 547
Stedelijke ontwikkeling, renovatie en vervoer	203 094	207 773
Grondstoffen en mijnbouw	78 849	88 615
Tertiaire sector en overige	67 590	201 361
Autosnelwegen en andere wegen	48 600	48 165
Luchthavens en systemen voor luchtverkeersafhandeling	38 330	37 126
Voedselketen	13 178	7 643
Terugwinning van afval	7 988	4
Verwerking van materialen, bouwsector	6 964	13 719
Telecommunicatie	21	6
Totaal	1 729 380	1 460 057

3.2.3.5 Achterstallen op leningen en waardeverminderingen

De identificatie, het toezicht en de rapportage over achterstallige bedragen verloopt overeenkomstig de procedures die zijn vastgelegd in de Richtsnoeren en procedures voor financieel toezicht die binnen de bank gelden. Deze procedures zijn in overeenstemming met de optimale bancaire werkmethode en worden gebruikt voor alle leningen die door de EIB worden beheerd.

Het toezicht is gestructureerd om ervoor te zorgen dat i) potentiële achterstallen op betalingen in zo kort mogelijke tijd worden opgespoord en aangemeld bij de bevoegde diensten; ii) problematische gevallen onverwijld worden behandeld op het juiste operationele en besluitvormingsniveau; iii) op gezette tijd verslag wordt uitgebracht aan het directiecomité van de EIB en de lidstaten over de algemene stand van zaken met betrekking tot de achterstallen en de invorderingsmaatregelen die reeds zijn genomen en die men van plan is te nemen.

De achterstallen en waardeverminderingen op de leningen kunnen als volgt worden geanalyseerd (× 1000 EUR):

	Toelichtingen	Leningen en vorderingen 31.12.2016	Leningen en vorderingen 31.12.2015
Boekwaarde		1 729 380	1 460 057
Individueel in waarde verminderde activa			
Brutobedrag		119 381	214 232
Voorziening voor waardevermindering	7	-117 640	-191 046
Individueel in waarde verminderde boekwaarde		1 741	23 186
Collectief in waarde verminderde activa			
Brutobedrag		-	-
Voorziening voor waardevermindering		-	-
Collectief in waarde verminderde boekwaarde		-	-
Achterstallig maar niet aan bijzondere waardevermindering onderhevig			
"Achterstallig" omvat			
0-30 dagen		1 620	1 521
30-60 dagen		30	15
60-90 dagen		-	-
90-180 dagen		-	-
meer dan 180 dagen		1	13
Achterstallig maar niet in waarde verminderde boekwaarde		1 651	1 549
Boekwaarde die niet vervallen is en evenmin in waarde is verminderd		1 725 988	1 435 322
Totale boekwaarde leningen en vorderingen		1 729 380	1 460 057

3.2.3.6 Leningoversluiting en respijt

De faciliteit beschouwt leningen in verzuim indien naar aanleiding van ongunstige veranderingen in de financiële positie van een ontlenaar de faciliteit opnieuw onderhandelt over de oorspronkelijke voorwaarden van de contractuele regelingen met deze ontlenaar, hetgeen een rechtstreeks effect heeft op de toekomstige kasstromen van het financieel instrument, hetgeen kan resulteren in een verlies voor de faciliteit. De financiële gevolgen van de herstructureringsactiviteiten zijn evenwel doorgaans beperkt tot eventuele waardeverminderingverliezen, aangezien financiële neutraliteit doorgaans wordt toegepast door de faciliteit en tot uiting komt in de herziene tariefvoorwaarden van de beschikbare verrichtingen.

Bij normale bedrijfsvoering zou de rangschikking van de desbetreffende leningen zijn verslechterd en zou de lening voorafgaand aan de heronderhandeling in de toezichtlijst zijn opgenomen. Zodra de heronderhandeling is beëindigd, zal de faciliteit nauwgezet toezicht blijven uitoefenen op deze leningen. Indien de herziene betalingsvoorwaarden niet voorzien in de terugbetaling van de oorspronkelijke boekwaarde van het actief, zal dit als een waardevermindering worden beschouwd. De desbetreffende waardeverminderingverliezen zullen worden berekend op basis van de geraamde kasstromen, verdisconteerd met de oorspronkelijke effectieve rentevoet. Op gezette tijden wordt nagegaan of een waardevermindering moet plaatsvinden voor alle leningen waarvan de rating is verslechterd tot E. Alle lening met een F-rating vereisen een waardevermindering. Zodra de rangschikking van een lening voldoende is verbeterd, wordt de lening verwijderd van de toezichtlijst overeenkomstig de procedures van de faciliteit.

Respijmaatregelen en - praktijken die worden uitgevoerd door het herstructureringssteam van de faciliteit tijdens de verslagperiode, omvatten verlenging van de looptijd, uitstel van loutere kapitaalaflossing, uitstel van kapitaalaflossing en rentebetaling en kapitalisering van achterstallige betalingen. Dergelijke respijmaatregelen hebben niet tot gevolg dat de onderliggende verrichting uit de balans wordt verwijderd.

Blootstellingen wegens wijzigingen in de contractuele voorwaarden die geen gevolgen hebben op de toekomstige kasstromen, zoals onderpand- of andere zekerheidsregelingen of afstand van contractuele rechten bij overeenkomsten worden niet beschouwd als verzuim. Bijgevolg worden deze gebeurtenissen niet beschouwd als toereikend om op zich een waardevermindering aan te geven.

Verrichtingen waarvoor respijmaatregelen gelden, worden als dusdanig vermeld in de onderstaande tabel:

(x 1000 EUR)	31.12.2016	31.12.2015
Aantal verrichtingen waarvoor respijmaatregelen gelden	22	16
Boekwaarde	171 135	225 631
Waarvan: met waardevermindering	124 250	204 711
Opgenomen waardevermindering	113 052	188 197
Rentebaten met betrekking tot respijmaatregelen	19 877	14 262
Afgeschreven uitgaven (na de beëindiging/verkoop van de verrichting)	31 298	-

(x 1000 EUR)	Respijmaatregelen						31.12.2016
	31.12.2015	Verlenging van de looptijden	Uitstel van loutere kapitaalaflossing	Uitstel van kapitaalaflossingen rentebetaling	Overige	Contractuele terugbetaling en beëindiging ⁽¹⁾	
Banken	17 891	-	-	12 150	8 062	-827	37 276
Bedrijven	207 740	-	-	-	26 203	-100 084	133 859
Totaal	225 631	-	-	12 150	34 265	-100 911	171 135

(1) Dalingen kunnen worden verklaard door terugbetalingen van kapitaal tijdens het jaar met betrekking tot verrichtingen die reeds met ingang van 31 december 2015 als respijt worden beschouwd en door beëindiging tijdens het jaar.

3.2.4 Kredietrisico met betrekking tot geldmiddelen en kasequivalenten

De beschikbare middelen worden geïnvesteerd overeenkomstig het schema van de faciliteit voor de contractuele uitbetaling van de verplichtingen. Per 31 december 2016 en 31 december 2015 vonden investeringen plaats in de vorm van rekeningtegoeden, depositobewijzen en commercial paper.

De goedgekeurde entiteiten beschikken over een rating die overeenstemt met de ratings op korte en lange termijn die is vereist voor de beleggingen van kasmiddelen die door de EIB voor eigen rekening worden uitgevoerd; De minimale kortetermijn rating voor goedgekeurde entiteiten is P-1/A-1/F1 (Moody's, S&P, Fitch). Bij verschillende ratings die door meer dan een ratingbureau zijn verleend, geldt de laagste rating. De maximaal toegestane limiet voor elke goedgekeurde bank bedraagt momenteel 50 000 000 EUR (vijftig miljoen EUR). Een uitzondering op deze regel is verleend aan de Société Générale, waar de faciliteit haar operationele kasgeldrekeningen aanhoudt. Het maximum voor kortlopend krediet voor de Société Générale bedraagt op 31 december 2016 en 31 december 2015 110 000 000 EUR (honderdtien miljoen EUR). Het verhoogde maximum is van toepassing op de som van de tegoeden op de operationele kasgeldrekeningen en de instrumenten die door deze tegenpartij zijn uitgegeven en worden aangehouden door de thesaurieportfolio.

Alle investeringen worden geplaatst bij de goedgekeurde entiteiten met een maximale looptijd van drie maanden vanaf de valutadatum tot de limietdatum van de kredietblootstelling. Per 31 december 2016 en 31 december 2015 hadden alle termijndeposito's, commercial paper en kasmiddelen die werden aangehouden door de thesaurieportfolio van de faciliteit een minimale rating P-1 van Moody's of gelijkwaardig op de vereffening.

In de onderstaande tabel is het saldo van de geldmiddelen en kasequivalenten inclusief opgelopen rente opgenomen (× 1000 EUR):

Minimale korte-termijnrating (terminologie Moody's)	Minimale lange-termijnrating (terminologie Moody's)	31.12.2016		31.12.2015	
P-1	Aaa	37 949	10%	49 999	11%
P-1	Aa2	46 963	13%	26	0%
P-1	Aa3	40 436	11%	-	0%
P-1	A1	100 012	28%	115 705	26%
P-1	A2	135 457	38%	283 265	63%
Totaal		360 817	100%	448 995	100%

3.2.5 Kredietrisico met betrekking tot derivaten

3.2.5.1 Beleid op het vlak van kredietrisico van derivaten

Het kredietrisico met betrekking tot derivaten is het verlies dat een bepaalde partij kan oplopen wanneer de tegenpartij bij de transactie niet in staat zou zijn haar contractuele verplichtingen na te komen. Het kredietrisico bij derivaten hangt af van een aantal factoren (zoals rentevoeten en wisselkoersen) en stemt doorgaans overeen met een klein onderdeel van hun referentiewaarde.

De faciliteit mag in de uitoefening van haar normale activiteiten swapovereenkomsten sluiten ter afdekking van specifieke kredietverrichtingen of currency forward contracten sluiten ter afdekking van haar valutaposities, die in andere actief verhandelde valuta dan de euro luiden. Alle swaps worden uitgevoerd door de Europese Investeringsbank met een externe tegenpartij. De swaps vallen onder dezelfde Master Swap overeenkomsten en Credit Support bijlagen die tussen de Europese Investeringsbank en haar externe tegenpartijen zijn afgesloten.

3.2.5.2 Meting van de kredietrisico's voor derivaten

Alle door de Europese Investeringsbank uitgevoerde swaps die betrekking hebben op de faciliteit, worden behandeld binnen hetzelfde contractuele kader en volgens dezelfde methodiek die gelden voor de derivaten die door de Europese Investeringsbank voor eigen doeleinden zijn ingezet. Met name de geschiktheid van de tegenpartijen bij de swapovereenkomst wordt bepaald door de Europese Investeringsbank op basis van dezelfde geschiktheidsvoorwaarden die gelden voor de algemene swapdoeleinden.

Voor het meten van de blootstelling aan kredietrisico met betrekking tot transacties met swaps en derivaten maakt de Europese Investeringsbank gebruik van de Net Market Exposure (NME) en Potential Future Exposure (PFE) benadering voor verslaglegging en toezicht op de limieten. De derivaten van de faciliteit zijn volledig opgenomen in de NME en PFE.

- In de onderstaande tabel zijn de looptijden van de valutarenteswaps opgenomen, opgesplitst voor hun referentiewaarde en reële waarde:

Swapcontracten per 31.12.2016 (x 1000 EUR)	korter dan	1 jaar	5 jaar	langer dan	Totaal 2016
	1 jaar	tot 5 jaar	10 jaar	10 jaar	
Nominaal bedrag	-	7 430	-	-	7 430
Reële waarde (d.i. netto contante waarde)	-	-3 051	-	-	-3 051

Swapcontracten per 31.12.2015 (x 1000 EUR)	korter dan	1 jaar	5 jaar	langer dan	Totaal 2015
	1 jaar	tot 5 jaar	tot 10 jaar	tot 10 jaar	
Nominaal bedrag	-	9 589	-	-	9 589
Reële waarde (d.i. netto contante waarde)	-	-3 835	-	-	-3 835

- De faciliteit sluit valutawapcontracten op korte termijn ("FX swaps") af om het valutarisico af te dekken op uitkeringen van leningen in andere valuta dan de EUR. FX swaps hebben een looptijd van maximum drie maanden en worden regelmatig verlengd. Het nominaal bedrag van FX swaps bedroeg 1 611,0 miljoen EUR op 31 december 2016 ten opzichte van 1 400,0 miljoen EUR op 31 december 2015. De reële waarde van FX swaps bedroeg -15,3 miljoen EUR op 31 december 2016 ten opzichte van -3,7 miljoen EUR op 31 december 2015.
- De faciliteit sluit interest rate swap contracten af om het renterisico op uitbetaalde leningen af te dekken. Per 31 december 2016 zijn er twee niet-afgewikkelde renteswaps met een referentiebedrag van 41,2 miljoen EUR (2015: 44,9 miljoen EUR) en een reële waarde van 0,1 miljoen EUR (2015: -0,3 miljoen EUR).

3.2.6 Kredietrisico op tot einde looptijd aangehouden financiële activa

In de volgende tabel wordt de situatie toegelicht van de portefeuille van tot de vervaldatum aangehouden posities die volledig bestaan uit schatkistpapier van Italië, Portugal en Spanje met een resterende looptijd van minder dan drie maanden. De EU-lidstaten zijn in aanmerking komende emittenten. De maximaal toegestane limiet voor elke goedgekeurde emittent bedraagt momenteel 50 000 000 EUR (vijftig miljoen EUR). Investeringsrichtingen in obligaties op middellange en lange termijn kwamen ook in aanmerking, overeenkomstig de investeringsrichtsnoeren en afhankelijk van de liquiditeitsbehoeften.

Minimale korte-termijnrating (terminologie Moody's)	Minimale lange-termijnrating (terminologie Moody's)	31.12.2016		31.12.2015	
P-1	Aa2	18 012	10%	-	0%
P-1	A1	30 002	18%	10 000	4%
P-1	A2	-	0%	69 502	31%
P-2	Baa2	-	0%	50007	22%
P-2	Zonder rating	20 025	12%	-	0%
P-3	Baa3	-	0%	50 012	22%
NP	Ba1	50 005	30%	49 000	21%
Zonder rating	Baa2	51 354	30%	-	0%
Totaal		169 398	100%	228 521	100%

3.3 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico verwijst naar het vermogen van een entiteit om toename van activa te financieren en te voldoen aan haar verplichtingen wanneer deze vervallen, zonder onaanvaardbare verliezen op te lopen. Dit risico kan worden opgesplitst in een liquiditeitsfinancieringsrisico en een marktliquiditeitsrisico. Een liquiditeitsfinancieringsrisico is het risico dat een entiteit niet in staat zal zijn om op doeltreffende wijze gevolg te geven aan de verwachte en onverwachte huidige en toekomstige thesauriebehoeften, zonder afbreuk te doen aan haar dagelijkse verrichtingen of haar financiële positie. Een marktliquiditeitsrisico is het risico dat een entiteit een positie niet gemakkelijk kan compenseren of ongedaan kan maken tegen de marktprijs als gevolg van een ontoereikende marktdiepte of verstoring van de markten.

3.3.1 Beheer van het liquiditeitsrisico

De faciliteit wordt in eerste instantie gefinancierd met jaarlijkse bijdragen van de lidstaten alsook met terugbetalingen afkomstig van door de faciliteit uitgevoerde verrichtingen. Het liquiditeitsfinancieringsrisico wordt in eerste instantie door de faciliteit beheerd door het inventariseren van haar liquiditeitsbehoeften en de vereiste jaarlijkse bijdragen van de lidstaten.

Om de jaarlijkse bijdragen van de lidstaten te berekenen, worden de uitkeringspatronen van de bestaande en geplande portefeuille onderzocht en tijdens het jaar opgevolgd. Speciale gebeurtenissen, zoals vroegtijdige terugbetalingen, verkoop van aandelen of wanbetalingen worden in aanmerking genomen met het oog op een aanpassing van de jaarlijkse liquiditeitsvereisten.

Om het liquiditeitsrisico verder te beperken, beschikt de faciliteit over een liquiditeitsreserve die voldoende is om steeds de tijdig voorspelde uitbetalingen van contanten (op gezette tijden bekendgemaakt door de afdeling Kredietverlening van de EIB) te kunnen dekken. Middelen worden geïnvesteerd op de geldmarkt en de obligatiemarkten in de vorm van interbancaire deposito's en andere financiële instrumenten op korte termijn waarbij rekening wordt gehouden met de verplichtingen inzake uitbetalingen van contanten van de faciliteit. De liquide activa van de faciliteit worden beheerd door de dienst thesaurie van de bank om ervoor te zorgen dat de nodige kasmiddelen worden aangehouden om de faciliteit in staat te stellen haar verplichtingen na te komen.

Overeenkomstig het beginsel van scheiding van taken tussen front en back office vallen afwikkelingstransacties die betrekking hebben op de investering van deze activa onder de verantwoordelijkheid van de EIB-afdeling planning en afwikkeling van transacties. Daarnaast vallen de goedkeuring van tegenprestaties en de limieten voor investeringen in schatkistpapier, alsook het toezicht op deze limieten, onder de verantwoordelijkheid van het directoraat Risicobeheer van de bank.

3.3.2 Meting van het liquiditeitsrisico

In de deze afdeling opgenomen tabellen wordt een overzicht gegeven van de financiële verplichtingen van de faciliteit volgens looptijd op basis van de resterende periode tussen de balansdatum en de contractuele vervaldag (op basis van op niet-gedisconteerde kasstromen).

Wat betreft de niet-afgeleide financiële verplichtingen, heeft de faciliteit verbintenissen in de vorm van niet-uitbetaalde delen van het krediet uit hoofde van ondertekende kredietovereenkomsten, niet-uitbetaalde delen van ondertekende inschrijvingen op kapitaal/investeringsovereenkomsten, toegekende leninggaranties, of van toegezegde rentesubsidies en technische bijstand.

In het kader van de faciliteit afgesloten leningen hebben een uitbetalingstermijn. De uitbetalingen komen evenwel tot stand op momenten en in bedragen die een weerspiegeling zijn van de geboekte vooruitgang bij de desbetreffende investeringsprojecten. Bovendien zijn de leningen van de faciliteit transacties die tot stand komen in een relatief volatiele werkomgeving. Derhalve is het uitbetalingsschema onderworpen aan een aanzienlijke mate van onzekerheid.

Kapitaalinvesteringen worden opeisbaar wanneer en zodra uit hoofde van de fondsenbeheerders geldige opvragingen voor kapitaal tot stand komen, die een beeld geven van de geboekte vooruitgang bij hun investeringsactiviteiten. De trekkingsperiode is gewoonlijk 3 jaar en wordt vaak met een of twee jaar verlengd. Sommige uitbetalingsverbintenissen blijven gewoonlijk ook van kracht na afloop van de trekkingsperiode totdat de onderliggende investeringen van het fonds volledig beschikbaar zijn, aangezien de liquiditeiten van het fonds soms ontoereikend kunnen zijn om te voldoen aan de betalingsverplichtingen met betrekking tot vergoedingen en andere kosten.

Garanties gaan niet gepaard met specifieke uitbetalingsverplichtingen tenzij door de begunstigde van de lening een waarborg wordt afgeroepen. Het bedrag van uitstaande garanties wordt verlaagd volgens het aflossingsschema van gegarandeerde leningen.

Vastgelegde kasuitstromen van rentesubsidies vinden plaats bij gesubsidieerde leningen die met eigen middelen van de EIB worden gefinancierd. De gerapporteerde uitstromen zijn dus evenwel alleen vastleggingen die verband houden met deze leningen in plaats van het totaalbedrag vastgelegde niet-uitgekeerde rentesubsidies. Zoals bij de leningen, is hun uitbetalingsschema onzeker.

Vastgelegde technische bijstand "Bruto nominale uitstroom" in de tabel "Looptijdprofiel van niet-afgeleide financiële verplichtingen" verwijst naar het totale niet-uitbetaalde deel van de ondertekende contracten voor technische bijstand. Het uitkeringspatroon is in aanzienlijke mate

onzeker. Kasuitstromen die zijn ondergebracht in de categorie "drie maanden of minder" vertegenwoordigen het bedrag van uitstaande facturen dat tegen de verslagleggingsdatum wordt ontvangen.

Vastleggingen voor niet-afgeleide financiële verplichtingen zonder vastgestelde contractuele vervaldatum worden gerangschikt onder "Looptijd onbepaald". Vastleggingen met een vastgelegd verzoek voor uitbetalingen van contanten op de verslagleggingsdatum worden onder de desbetreffende termijn gerangschikt.

Bij afgeleide financiële verplichtingen vertegenwoordigt het looptijdprofiel de contractuele niet-gedisconteerde bruto kasstromen van swapovereenkomsten met inbegrip van cross currency swaps (CCS), cross currency renteswaps (CCIRS), currency swaps op korte termijn en renteswaps.

Looptijdprofiel van niet-afgeleide financiële verplichtingen	3 maanden of minder	Van 3 maanden tot 1 jaar	Van 1 jaar tot 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Looptijd niet bepaald	Bruto nominale uitstroom
x 1000 EUR per 31.12.2016						
Uitstroom voor vastgelegde maar niet-uitbetaalde leningen	82 405	-	-	-	819 494	901 899
Uitstroom voor vastgelegde investeringsmiddelen en inschrijving op aandelen	4 592	-	-	-	239 458	244 050
Andere (getekende niet-verstrekke garanties, verstrekke garanties)	-	-	-	-	43 964	43 964
Uitstroom voor vastgelegde rentesubsidies	-	-	-	-	275 917	275 917
Uitstroom voor vastgelegde technische bijstand	2 671	-	-	-	24 807	27 478
Totaal	89 668	-	-	-	1 403 640	1 493 308

Looptijdprofiel van niet-afgeleide financiële verplichtingen	3 maanden of minder	Van 3 maanden tot 1 jaar	Van 1 jaar tot 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Looptijd niet bepaald	Bruto nominale uitstroom
x 1000 EUR per 31.12.2015						
Uitstroom voor vastgelegde maar niet-uitbetaalde leningen	41 028	-	-	-	1 148 536	1 189 564
Uitstroom voor vastgelegde investeringsmiddelen en inschrijving op aandelen	23 371	-	-	-	274 984	298 355
Andere (getekende niet-verstrekke garanties, verstrekke garanties)	-	-	-	-	10 798	10 798
Uitstroom voor vastgelegde rentesubsidies	-	-	-	-	281 682	281 682
Uitstroom voor vastgelegde technische bijstand	811	-	-	-	28 072	28 883
Totaal	65 210	-	-	-	1 744 072	1 809 282

Looptijdprofiel van afgeleide financiële verplichtingen	3 maanden of minder	Van 3 maanden tot 1 jaar	Van 1 jaar tot 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Bruto nominale instroom of uitstroom
x 1000 EUR per 31.12.2016					
CCS en CCIRS – instroom	3	2 409	5 222	-	7 634
CCS en CCIRS — uitstroom	-	-3 688	-7 377	-	-11 065
Valutaswaps op korte termijn — instroom	1 611 000	-	-	-	1 611 000
Valutaswaps op korte termijn — uitstroom	-1 636 001	-	-	-	-1 636 001
Renteswaps — instroom	411	1 234	5 529	1 550	8 724
Renteswaps - uitstroom	-	-1 962	-5 316	-1 329	-8 607
Totaal	-24 587	-2 007	-1 942	221	-28 315

Looptijdprofiel van afgeleide financiële verplichtingen	3 maanden of minder	Van 3 maanden tot 1 jaar	Van 1 jaar tot 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Bruto nominale instroom of uitstroom
x 1000 EUR per 31.12.2015					
CCS en CCIRS – instroom	5	2 307	7 671	-	9 983
CCS en CCIRS — uitstroom	-	-3 571	-10 714	-	-14 285
Valutaswaps op korte termijn — instroom	1 400 000	-	-	-	1 400 000
Valutaswaps op korte termijn — uitstroom	-1 407 763	-	-	-	-1 407 763
Renteswaps — instroom	383	1 269	6 059	2 524	10 235
Renteswaps - uitstroom	-	-2 145	-6 127	-2 206	-10 478
Totaal	-7 375	-2 140	-3 111	318	-12 308

3.3.3 Financiële activa en passiva op lange termijn

In de onderstaande tabel zijn de boekwaarden opgenomen van de niet-afgeleide financiële activa en financiële verplichtingen die naar verwachting meer dan 12 maanden na de verslagleggingsdatum zullen worden geïnd of afgewikkeld.

(x 1000 EUR)	31.12.2016	31.12.2015
Financiële activa:		
Leningen en vorderingen	1 692 867	1 423 368
Voor verkoop beschikbare financiële activa	516 884	419 353
Overige activa	141	-
Totaal	2 209 892	1 842 721
Financiële passiva:		
Voorzieningen voor verstrekte garanties	497	-
Aan derden verschuldigde bedragen	69 960	57 346
Totaal	70 457	57 346

3.4 Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat wijzigingen in marktprijzen en koersen, zoals rentevoeten, aandelenkoersen, wisselkoersen de ontvangsten van de entiteit of de waarde van haar deelnemingen in financiële instrumenten beïnvloeden.

3.4.1 Renterisico

Het renterisico is de volatiliteit van de economische waarde van of van de baten afkomstig van de rentedragende posities als gevolg van ongunstige ontwikkelingen van de rentevoeten.

De fluctuatie van haar economische waarde of incongruenties op het vlak van prijszetting tussen verschillende activa, passiva en afdekkingsinstrumenten hebben geen rechtstreekse weerslag op de faciliteit omdat i) zij geen directe financieringskosten of rentedragende passiva heeft en ii) zij de weerslag aanvaardt van rentefluctuaties op de inkomsten uit haar investeringen.

De gevoeligheid van de kredietportefeuille en de micro hedging swaps van de faciliteit voor rentefluctuaties wordt gemeten op basis van een basispuntwaardeberekening.

In de BPV-berekening wordt de winst of het verlies gemeten van de netto contante waarde van de desbetreffende portfolio, ten opzichte een stijging met een 1 basispunt (0,01%) van rentevoettrends binnen een specifiek tijdsinterval "money market - tot en met 1 jaar", "very short - 2 tot 3 jaar", "short - 4 tot 6 jaar", "medium - 7 tot 11 jaar" "long - 12 tot 20 jaar" of "extra long - meer dan 21 jaar".

Voor het verkrijgen van de netto contante waarde (NPV) van de kasstromen van de leningen in EUR gebruikt de faciliteit de EUR-financieringscurve van de EIB (EUR-swapcurve bijgesteld met de globale financieringsspread van de EIB). De USD-financieringscurve van de EIB wordt gebruikt voor de berekening van de NPV van kasstromen van de leningen in USD. De netto contante waarde (NCW) van kasstromen van leningen in valuta waarvoor geen betrouwbare en voldoende volledige discontocurve beschikbaar is, wordt bepaald door de EUR-financieringscurve van de EIB als maatstaf te gebruiken.

Voor het berekenen van de netto contante waarde van micro hedging swaps gebruikt de faciliteit de EUR-swapcurve voor kasstromen in EUR en de USD-swapcurve voor kasstromen in USD.

Zoals blijkt uit de volgende tabel, zou de netto contante waarde van de leningenportefeuille inclusief de hieraan gerelateerde micro hedging swaps op 31 december 2016 dalen met 516 000 EUR (per 31.12.2015: daling met 532 000 EUR) als alle desbetreffende rentevoeten tegelijkertijd stijgen met 1 basispunt.

Basispuntwaarde (x 1000 EUR)	Geld Markt	Zeer kort	Kort	Gemiddeld	Lang	Extra lang	Totaal
Per 31.12.2016	1 jaar	2 tot 3 jaar	4 tot 6 jaar	7 tot 11 jaar	12 tot 20 jaar	21 jaar	
Totale gevoeligheid van leningen en micro hedging swaps	-46	-101	-164	-175	-30	-	-516

Basispuntwaarde (x 1000 EUR)	Geld Markt	Zeer kort	Kort	Gemiddeld	Lang	Extra lang	Totaal
Per 31.12.2015	1 jaar	2 tot 3 jaar	4 tot 6 jaar	7 tot 11 jaar	12 tot 20 jaar	21 jaar	
Totale gevoeligheid van leningen en micro hedging swaps	-37	-72	-252	-139	-32	-	-532

3.4.2 Valutarisico

Het valutarisico voor de faciliteit is het risico op het verlies van inkomsten of economische waarde als gevolg van ongunstige ontwikkelingen van de wisselkoersen.

Met een referentierekenvaluta (EUR voor de faciliteit) wordt de faciliteit blootgesteld aan een valutarisico zodra er een incongruentie optreedt tussen in niet-referentierekenvaluta luidende activa en passiva. Onder het valutarisico valt ook het effect van wijzigingen in de waarde van toekomstige in een niet-referentierekenvaluta luidende kasstromen, bv. interest en dividenduitkeringen, als gevolg van wisselkoersschommelingen.

3.4.2.1 Valutarisico en schatkistpapier

Het schatkistpapier van de faciliteit luidt in EUR of USD.

Het valutarisico wordt gedekt door contante of termijntransacties in vreemde valuta, valutaswaps of cross-currency swaps. De afdeling thesaurie van de bank kan, als zij dit nodig en passend acht, gebruik maken van een ander instrument, overeenkomstig het beleid van de bank, dat bescherming biedt tegen de marktrisico's met betrekking tot de financiële activiteiten van de faciliteit.

3.4.2.2 Valutarisico en door de faciliteit gefinancierde of gegarandeerde transacties.

De bijdragen van de lidstaat aan de faciliteit worden ontvangen in EUR. De door de faciliteit gefinancierde of gegarandeerde transacties alsook de rentesubsidies kunnen in EUR, USD of elke andere goedgekeurde valuta luiden.

Een blootstelling aan valutarisico (ten opzichte van de referentievaluatie EUR) doet zich voor wanneer transacties in andere valuta dan de EUR niet afgedekt worden. De richtsnoeren voor de afdekking van de wisselkoers van de faciliteit worden hierna toegelicht.

3.4.2.2.1 Afdekking van verrichtingen in USD

Het valutarisico dat ontstaat door transacties van de faciliteit in USD, wordt gedekt op geaggregeerde basis via het gebruik van USD/EUR valutaswaps, waarvan het bedrag periodiek wordt verlengd en aangepast. Het gebruik van valutaswaps heeft een dubbel doel. Enerzijds wordt de noodzakelijke liquiditeit voor nieuwe uitkeringen (leningen en vermogen) gegenereerd en anderzijds blijft een macro valutahedging gehandhaafd.

Bij de aanvang van elke periode worden de tijdens de volgende periode in USD te ontvangen of betalen kasstromen geraamd op basis van de geplande of verwachte terugbetalingen/uitkeringen. Vervolgens worden de verlopen valutaswaps verlengd, waarbij hun bedrag wordt aangepast om ten minste de voor de volgende periode geraamde liquiditeitsbehoeften in USD te dekken.

- Op maandelijkse basis wordt de deviezenpositie in USD afgeschermd, indien zij de desbetreffende limieten overschrijdt, door een contante of termijntransactie.
- Binnen een doorlooperperiode kunnen onverwachte tekorten aan liquiditeiten in USD worden gedekt door ad-hoc valutaswaptransacties, terwijl liquiditeitsoverschotten in schatkistpapier geïnvesteerd kunnen worden of in EUR kunnen worden omgezet, indien zij het gevolg zijn van een toename van de deviezenpositie.

3.4.2.2.2 Afdekking van transacties in andere valuta dan EUR of USD

- Transacties van de faciliteit in andere valuta dan EUR of USD worden afgedekt met cross-currency swap contracten met hetzelfde financiële profiel als de onderliggende lening, op voorwaarde dat er een operationele swapmarkt is.
- De faciliteit voert transacties uit in valuta waarvoor afdekkingsmogelijkheden hetzij niet op een efficiënte wijze beschikbaar zijn, hetzij tegen een hoge kostprijs beschikbaar zijn. Deze transacties luiden in lokale valuta, maar worden in EUR of USD afgewikkeld. Het kader voor financiële risico's van de faciliteit, dat op 22 januari 2015 door het comité van de faciliteit is goedgekeurd, biedt de mogelijkheid om de valutarisico's in lokale valuta met een significante positieve correlatie met de USD synthetisch af te dekken met in USD luidende derivaten. De met in USD luidende derivaten synthetisch afgedekte lokale valuta zijn opgenomen in de tabel in afdeling 3.4.2.2.3 onder de vermelding "Lokale valuta (onder synthetische dekking)", terwijl de niet met de USD synthetisch afgedekte lokale valuta in dezelfde tabel zijn weergegeven onder de vermelding "Lokale valuta (niet onder synthetische dekking)".

3.4.2.2.3 Deviezenpositie (x 1000 EUR)

In de tabellen bij deze toelichting wordt de deviezenpositie van de faciliteit weergegeven.

De in de onderstaande tabellen weergegeven deviezenpositie is in overeenstemming met het risicobeleid van de faciliteit (zoals beschreven in het kader voor financiële risico's van de faciliteit). De deviezenpositie per risicobeleid is gebaseerd op boekhoudkundige gegevens en wordt gedefinieerd als het saldo tussen geselecteerde activa en passiva. De activa en passiva in de deviezenpositie per risicobeleid worden geselecteerd om ervoor te zorgen dat de opbrengsten alleen bij ontvangst worden omgezet in de rapporteringsvaluta (EUR).

De niet-gerealiseerde winsten en verliezen en waardevermindering op voor verkoop beschikbare financiële activa worden opgenomen in de deviezenpositie per risicobeleid, alsook waardevermindering op leningen en vorderingen. In de deviezenpositie per risicobeleid opgenomen derivaten worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde in plaats van hun reële waarde, om in overeenstemming te worden gebracht met de ingehouden waarde van de activa, die ook worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde aangepast met de waardevermindering voor leningen.

In de onderstaande tabel is het resterende deel van de activa en passiva, dat grotendeels bestaat uit op leningen opgebouwde rente, derivaten en subsidies opgenomen als "deviezenpositie buiten risicobeleid".

Per 31 december 2016				Vastleggingen en voorwaardelijke verplichtingen
Valuta's	Activa en passiva			
	Deviezenpositie per risicobeleid	Deviezenpositie buiten risicobeleid	Balans deviezenpositie	
USD	-258 496	7 578	-250 918	282 991
<i>Lokale valuta (onder synthetische dekking)*</i>				
KES	117 881	3 869	121 751	-
TZS	97 116	1 931	99 046	-
DOP	52 553	2 013	54 566	-
UGX	36 776	1 077	37 854	-
RWF	22 258	194	22 452	-
<i>Lokale valuta (niet onder synthetische dekking)*</i>				
HTG, MUR, MZN, XOF, ZMW	22 534	252	22 786	246
Totaal niet-EUR valuta	90 622	16 914	107 537	283 237
EUR	-	2 591 845	2 591 845	1 241 229
TOTAAL EUR en niet-EUR	90 622	2 608 759	2 699 382	1 524 466

* Zie afdeling 3.4.2.2.2 voor toelichting bij synthetische dekking.

Per 31 december 2015	Activa en passiva			Vastleggingen en voorwaardelijke verplichtingen
Valuta's	Deviezenpositie per risicobeleid	Deviezenpositie buiten risicobeleid	Balans deviezenpositie	
USD	-207 050	5 023	-202 027	270 236
<i>Lokale valuta (onder synthetische dekking)*</i>				
KES	129 862	3 101	132 963	-
TZS	46 246	780	47 025	-
DOP	40 799	1 274	42 073	-
UGX	30 182	565	30 747	-
RWF	11 979	164	12 143	-
<i>Lokale valuta (niet onder synthetische dekking)*</i>				
HTG, MUR, MZN, XOF, ZMW	15 474	201	15 675	798
Totaal niet-EUR valuta	67 492	11 108	78 599	271 034
EUR	-	2 337 555	2 337 555	1 579 719
TOTAAL EUR en niet-EUR	67 492	2 348 663	2 416 154	1 850 753

3.4.2.3 Deviezen gevoeligheidsanalyse

Per 31 december 2016 zou een waardevermindering ten belope van 10% van de EUR ten opzichte van alle niet EUR-valuta resulteren in een stijging van de middelen van de contribuanten ten belope van 12,0 miljoen EUR (31 december 2015: 8,7 miljoen EUR). Een waardeverhoging ten belope van 10% van de EUR ten opzichte van alle niet EUR-valuta zou resulteren in een daling van de middelen van de contribuanten ten belope van 9,9 miljoen EUR (31 december 2015: 7,1 miljoen EUR).

3.4.2.4 Omrekeningskoers

De volgende omrekeningskoersen werden gebruikt voor de opstelling van de balans op 31 december 2016 en 31 december 2015:

	31 december 2016	31 December 2015
Andere dan EU-valuta		
Botswana Pula (BWP)	11,2657	11,9451
Dominicaanse Republiek pesos (DOP)	48,7476	49,0144
Haitiaanse gourde (HTG)	68,78	61,19
Keniaanse shillings (KES)	108,06	111,3
Mauritaanse ouguiya (MRO)	375,79	326,46
Mauritiaanse rupee (MUR)	37,85	38,85
Mozambikaanse Metical (MZN)	75,25	50,59
Rwandese frank (RWF)	856,8	806,36
Tanzaniaanse shillings (TZS)	2 296,99	2 344,42
Oegandese shillings (UGX)	3 805,00	3 665,00
US-dollars (USD)	1,0541	1,0887
CFA-franken (XAF/XOF)	655,957	655,957
Zuid-Afrikaanse rand (ZAR)	14,457	16,953
Zambiaanse Kvacha (ZMW)	10,4653	11,9571

3.4.3 Aandelenkoersrisico

Het aandelenkoersrisico is het risico dat de reële waarde van deelname in het aandelenkapitaal daalt als gevolg van de wijzigingen in het niveau van de aandelenkoersen en/de waarde van de aandeleninvesteringen.

De faciliteit is blootgesteld aan het aandelenkoersrisico via zijn investeringen in directe beleggingen in aandelen en risicokapitaalfondsen.

De waarde van niet-beursgenoteerde activa is niet gemakkelijk beschikbaar met het oog op een toezicht en controle op continue basis. Voor dergelijke posities omvatten de best beschikbare aanwijzingen prijzen van relevante waarderingstechnieken.

De effecten op de middelen van de contribuanten van de faciliteit (naar aanleiding van een verandering van de reële waarde van de voor verkoop beschikbare aandelenportfolio) als gevolg van een +/-10 % -verandering van de waarde van de individuele directe beleggingen in aandelen en risicokapitaalfondsen, waarbij alle andere variabelen constant blijven, komen neer op 51,7 miljoen EUR, respectievelijk -51,7 miljoen EUR per 31 december 2016 (41,9 miljoen EUR, respectievelijk -41,9 miljoen EUR per 31 december 2015).

4 Reële waarde van financiële instrumenten

4.1 Indeling van de rekeningen en reële waarde

In de volgende tabel zijn de boekwaarden en reële waarden van de financiële activa en verplichtingen opgenomen, inclusief hun niveau in de reëlewaardehiërarchie. In deze tabel zijn geen gegevens over de reële waarde opgenomen voor financiële activa en financiële verplichtingen die niet tegen reële waarde zijn geboekt als de boekwaarde een redelijke benadering is van de reële waarde.

Per 31 december 2016 (x 1000 EUR)	Boekwaarde					Totaal	Reële waarde			
	Voor handelsdoeleinden aangehouden	Beschikbaar voor verkoop	Geldmiddelen, leningen en vorderingen	Aangehouden tot einde looptijd	Overige financiële verplichtingen		Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Financiële activa geboekt tegen reële waarde:										
Afgeleide financiële instrumenten	6 920	-	-	-	-	6 920	-	6 920	-	6 920
Durfskapitaalfondsen	-	437 788	-	-	-	437 788	-	-	437 788	437 788
Directe aandeleninvesteringen	-	79 096	-	-	-	79 096	22 880	-	56 216	79 096
Totaal	6 920	516 884	-	-	-	523 804	22 880	6 920	494 004	523 804
Financiële activa niet geboekt tegen reële waarde:										
Geldmiddelen en kasequivalenten	-	-	360 817	-	-	360 817	-	-	-	-
Leningen en vorderingen	-	-	1 729 380	-	-	1 729 380	-	1 951 786	-	1 951 786
Door contribuanten te storten bedragen	-	-	86 395	-	-	86 395	-	-	-	-
Obligaties	-	-	-	169 398	-	169 398	120 123	48 031	-	168 154
Overige activa	-	-	345	-	-	345	-	-	-	-
Totaal	-	-	2 176 937	169 398	-	2 346 335	120 123	1 999 817	-	2 119 940
Totaal financiële activa	6 920	516 884	2 176 937	169 398	-	2 870 139				
Financiële activa geboekt tegen reële waarde:										
Afgeleide financiële instrumenten	-25 189	-	-	-	-	-25 189	-	-25 189	-	-25 189
Totaal	-25 189	-	-	-	-	-25 189	-	-25 189	-	-25 189
Financiële verplichtingen niet geboekt tegen reële waarde:										
Voorzieningen voor verstrekte garanties	-	-	-	-	-625	-625	-	-	-	-
Aan derde partijen verschuldigde bedragen	-	-	-	-	-116 114	-116 114	-	-	-	-
Overige verplichtingen	-	-	-	-	-2 546	-2 546	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-	-119 285	-119 285	-	-	-	-
Totaal financiële verplichtingen	-25 189	-	-	-	-119 285	-144 474				

4 Reële waarde van financiële instrumenten (vervolg)

4.1 Indeling van de rekeningen en reële waarde (vervolg)

Per 31 december 2015 (x 1000 EUR)	Boekwaarde						Reële waarde			
	Voor handelsdoel- einden aangehouden	Beschikbaar voor verkoop	Geldmiddelen, leningen en vorderingen	Aangehou- den tot einde looptijd	Overige financiële verplich- tingen	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Financiële activa geboekt tegen reële waarde:										
Afgeleide financiële instrumenten	311	-	-	-	-	311	-	311	-	311
Durfskapitaalfondsen	-	396 203	-	-	-	396 203	-	-	396 203	396 203
Directe aandeleninvesteringen	-	23 150	-	-	-	23 150	178	-	22 972	23 150
Totaal	311	419 353	-	-	-	419 664	178	311	419 175	419 664
Financiële activa niet geboekt tegen reële waarde:										
Geldmiddelen en kasequivalenten	-	-	448 995	-	-	448 995	-	-	-	-
Leningen en vorderingen	-	-	1 460 057	-	-	1 460 057	-	1 649 401	-	1 649 401
Obligaties	-	-	-	228 521	-	228 521	124 009	104 520	-	228 529
Overige activa	-	-	27	-	-	27	-	-	-	-
Totaal	-	-	1 909 079	228 521	-	2 137 600	124 009	1 753 921	-	1 877 930
Totaal financiële activa	311	419 353	1 909 079	228 521	-	2 557 264				
Financiële activa geboekt tegen reële waarde:										
Afgeleide financiële instrumenten	-8 219	-	-	-	-	-8 219	-	-8 219	-	-8 219
Totaal	-8 219	-	-	-	-	-8 219	-	-8 219	-	-8 219
Financiële verplichtingen niet geboekt tegen reële waarde:										
Voorzieningen voor verstrekte garanties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aan derde partijen verschuldigde bedragen	-	-	-	-	-101 202	-101 202	-	-	-	-
Overige verplichtingen	-	-	-	-	-2 364	-2 364	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-	-103 566	-103 566				
Totaal financiële verplichtingen	-8 219	-	-	-	-103 566	-111 785				

4.2 Waardering van reële waarden

4.2.1 Waarderingstechnieken en aanzienlijke niet-waarneembare inputs

In de onderstaande tabel zijn gegevens opgenomen over de waarderingstechnieken en de aanzienlijke niet-waarneembare inputs voor de waardering van financiële instrumenten, die zijn ingedeeld onder niveau 2 en 3 van de reëlewaardehiërarchie:

Waarderingstechniek	Aanzienlijke niet-waarneembare inputs	Verhouding tussen niet-waarneembare inputs en waardering van reële waarden
Financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde		
Afgeleide financiële instrumenten	Gedisconteerde kasstroom: Toekomstige kasstromen worden gewaardeerd op basis van termijakoersen/rentevoeten (uitgaande van waarneembare termijakoersen en rentencurven op het einde van de verslagperiode) en termijncontracten/rentevoeten, gediscoteerd tegen een percentage dat rekening houdt met het kredietrisico van verschillende tegenpartijen.	Niet van toepassing.
Risicokapitaal-fonds (VCF)	Methode op basis van de aangepaste intrinsieke waarde: De reële waarde wordt bepaald aan de hand van hetzij het percentage van het onderliggende instrument dat de faciliteit in handen heeft, zoals vastgesteld in het laatste voor kasstromen bijgewerkte rapport, hetzij, voor zover deze gegevens beschikbaar zijn, de waarde per aandeel op dezelfde datum, zoals meegedeeld door de desbetreffende fondsbeheerder. Om de kloof tussen de laatst beschikbare intrinsieke waarde en de rapportage op het jaareinde te overbruggen, wordt een daaropvolgende evaluatieprocedure uitgevoerd en indien nodig wordt de gerapporteerde intrinsieke waarde aangepast.	Aanpassing voor de verstreken tijd tussen de laatste rapporteringsdatum van het durfkapitaalfonds en de waardingsdatum, waarbij rekening wordt gehouden met de beleidsuitgaven en de beheerkosten, hierop volgende wijzigingen in de reële waarde van de onderliggende activa van de durfkapitaalfonds, opgelopen extra verplichtingen en marktwijzigingen of andere wijzigingen in de economische omstandigheden.
Directe investeringen in aandelen	Aangepaste intrinsieke waarde	Aanpassing voor de verstreken tijd tussen de laatste rapporteringsdatum van de vennootschap waarin is geïnvesteerd en de waardingsdatum, waarbij rekening wordt gehouden met de beleidsuitgaven, hierop volgende wijzigingen in de reële waarde van de onderliggende activa van de vennootschappen waarin is geïnvesteerd, opgelopen extra verplichtingen en marktwijzigingen of andere wijzigingen in de economische omstandigheden, kapitaalsverhoging, verkoop/wijziging van de controle.
		Hoe langer de periode tussen de datum van de waardering van reële waarden en de laatste rapporteringsdatum van de vennootschap waarin is geïnvesteerd, hoe hoger de aanpassing voor de verstreken tijd.
		Hoe hoger de korting voor verhandelbaarheid, hoe lager de reële waarde.
Financiële activa niet gewaardeerd tegen reële waarde		
Leningen en vorderingen	Gedisconteerde kasstromen Het waardingsmodel maakt gebruik van contractuele kasstromen die alleen worden uitgekeerd als de debiteur niet in gebreke blijft. Er wordt geen rekening gehouden met de waarde van de zekerheden of mogelijkheden voor vervroegde aflossing. Om de netto contante waarde (NCW) van de leningen te verkrijgen, worden in het gekozen model de contractuele kasstromen van elke lening verrekend waarbij gebruik wordt gemaakt van een aangepaste marktdiscountvoet. De NCW van elke afzonderlijke lening wordt vervolgens aangepast om rekening te kunnen houden met het desbetreffende hiermee samenhangende verwachte verlies. De resultaten worden vervolgens opgeteld om de reële waarde van de leningen en vorderingen te verkrijgen	Niet van toepassing.
Tot einde looptijd aangehouden activa	Gedisconteerde kasstromen	Niet van toepassing.

Bij de toepassing van de norm IFRS 13 worden waarderingsaanpassingen opgenomen in de reële waarde van de derivaten per 31 december 2016 en 2015. Hierbij gaat het om:

- aanpassingen van de kredietwaarderingen (CVA), waarbij het tegenpartijkredietrisico bij derivatentransacties in aanmerking wordt genomen, hetgeen resulteert in een daling met 76 400 EUR per 31 december 2016 en in een daling met 121 700 EUR per 31 december 2015.
- aanpassingen aan de debetwaarderingen (DVA), waarbij het eigen kredietrisico bij derivatentransacties in aanmerking wordt genomen, hetgeen resulteert in een stijging met 42 900 EUR per 31 december 2016 en 64 400 EUR per 31 december 2015.

4.2.2 Overdrachten tussen niveau 1 en 2

Het beleid van de faciliteit komt erop neer de overdrachten tussen niveaus te erkennen op de datum waarop zich de gebeurtenis of de gewijzigde omstandigheden hebben voorgedaan, die tot de overdracht hebben geleid.

In 2016 en 2015 vonden er binnen de faciliteit geen overdrachten plaats van het niveau 1 naar 2 of van het niveau 2 naar 1 van de reëlewaardehiërarchie.

4.2.3 Reële waarden niveau 3

Afstemming van reële waarden niveau 3

In de onderstaande tabellen zijn de wijzigingen opgenomen bij de instrumenten in niveau 3 voor de op 31 december 2016 en 31 december 2015 afgesloten jaren:

(× 1000 EUR)	Voor verkoop beschikbare financiële activa
Saldo per 1 januari 2016	419 175
Baten of verliezen opgenomen in winst of verlies:	
- netto gerealiseerde baten op voor verkoop beschikbare financiële activa	-6 504
- waardevermindering van voor verkoop beschikbare financiële activa	-2 493
Totaal	-8 997
Baten of verliezen opgenomen in andere niet-gerealiseerde resultaten:	
- nettowijziging in reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa	-24 628
Totaal	-24 628
Uitgekeerde bedragen	153 986
Terugbetalingen	-37 978
Afschrijvingen	-7 554
Saldo per 31 december 2016	494 004

(× 1000 EUR)	Voor verkoop beschikbare financiële activa
Saldo per 1 januari 2015	401 926
Baten of verliezen opgenomen in winst of verlies:	
- netto gerealiseerde baten op voor verkoop beschikbare financiële activa	-33 878
- waardevermindering van voor verkoop beschikbare financiële activa	-2 665
Totaal	-36 543
Baten of verliezen opgenomen in andere niet-gerealiseerde resultaten:	
- nettowijziging in reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa	52 365
Totaal	52 365
Uitgekeerde bedragen	67 449

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Terugbetalingen	-64 791
Afschrijvingen	-1 231
Saldo per 31 december 2015	419 175

Zowel in 2016 als 2015 vonden er binnen de faciliteit geen overdrachten plaats uit of naar het niveau 3 van de reëlewaardehiërarchie.

Gevoeligheidsanalyse

Een wijziging ten belope van +/- 10 pct op de verslagleggingsdatum met betrekking tot een van de aanzienlijke niet-waarneembare inputs die worden gebruikt om de reële waarden van de durfkapitaalfondsen en directe aandeleninvesteringen te bepalen — waarbij alle andere inputs constant blijven — zou de volgende gevolgen hebben op de andere niet-gerealiseerde resultaten:

Per 31 december 2016 (x 1000 EUR)	Stijging	Daling
Directe aandeleninvesteringen	10	-10
Totaal	10	-10

Per 31 december 2015 (x 1000 EUR)	Stijging	Daling
Directe aandeleninvesteringen	31	-31
Totaal	31	-31

5 Geldmiddelen en kasequivalenten (x 1000 EUR)

Geldmiddelen en kasequivalenten zijn samengesteld uit:

	31.12.2016	31.12.2015
Contanten	51 462	71 405
Termijndeposito's	259 337	290 573
Commercial paper	50 018	87 017
Geldmiddelen en kasequivalenten in het vermogensoverzicht	360 817	448 995
Opgebouwde rente	5	3
Geldmiddelen en kasequivalenten in het kasstroomoverzicht	360 822	448 998

6 Afgeleide financiële instrumenten (x 1000 EUR)

Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste onderdelen van de afgeleide financiële instrumenten die voor handelsdoeleinden worden aangehouden:

Per 31 december 2016	Reële waarde		Nominaal bedrag
	Vaste activa	Passiva	
Valutarenteswaps	-	-3 051	7 430
Renteswaps	388	-335	41 233
FX swaps	6 532	-21 803	1 611 000
Totaal afgeleide financiële instrumenten	6 920	-25 189	1 659 663

Per 31 december 2015	Reële waarde		Nominaal bedrag
	Vaste activa	Passiva	
Valutarenteswaps	-	-3 835	9 589
Renteswaps	311	-639	44 913
FX swaps	-	-3 745	1 400 000
Totaal afgeleide financiële instrumenten	311	-8 219	1 454 502

7 Leningen en vorderingen (x 1000 EUR)

Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste onderdelen van leningen en kortlopende vorderingen:

	Globale leningen (*)	Niet- achtergestelde leningen	Achtergestelde leningen	Totaal
Nominaal per 1 januari 2016	661 792	818 007	160 555	1 640 354
Uitgekeerde bedragen	476 685	51 691	-	528 376
Afschrijvingen	-	-109	-31 189	-31 298
Terugbetalingen	-178 282	-107 259	-65 927	-351 468
Gekapitaliseerde rente	-	-	7 183	7 183
Verschillen wisselkoersen	34 332	2 009	941	37 282
Nominaal per 31 december 2016	994 527	764 339	71 563	1 830 429
Waardevermindering per 1 januari 2016	-9 403	-22 445	-159 198	-191 046
Opgenomen waardevermindering in overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten	-8 794	-11 999	-	-20 793
Afschrijvingen	-	109	31 189	31 298
Terugboeking van waardeverminderingverliezen	360	6 100	58 698	65 158
Verschillen wisselkoersen	-348	-59	-1 850	-2 257
Waardevermindering per 31 december 2016	-18 185	-28 294	-71 161	-117 640
Geamortiseerde kosten	-3 906	-3 682	-	-7 588
Rente	14 807	9 371	1	24 179
Leningen en vorderingen per 31 december 2016	987 243	741 734	403	1 729 380

(*) inclusief agentuurovereenkomsten

	Globale leningen (*)	Niet- achtergestelde leningen	Achtergestelde leningen	Totaal
Nominaal per 1 januari 2015	542 506	782 563	146 643	1 471 712
Uitgekeerde bedragen	196 607	86 177	-	282 784
Terugbetalingen	-106 921	-96 147	-2 704	-205 772
Gekapitaliseerde rente	-	-	13 262	13 262
Verschillen wisselkoersen	29 600	45 414	3 354	78 368
Nominaal per 31 december 2015	661 792	818 007	160 555	1 640 354
Waardevermindering per 1 januari 2015	-5 751	-13 491	-132 895	-152 137
Opgenomen waardevermindering in overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten	-3 692	-7 576	-24 995	-36 263
Terugboeking van waardeverminderingverliezen	381	57	1 837	2 275
Verschillen wisselkoersen	-341	-1 435	-3 145	-4 921
Waardevermindering per 31 december 2015	-9 403	-22 445	-159 198	-191 046
Geamortiseerde kosten	-3 129	-5 781	284	-8 626
Rente	8 838	10 533	4	19 375

Leningen en vorderingen per 31 december 2015	658 098	800 314	1 645	1 460 057
---	----------------	----------------	--------------	------------------

(*) inclusief agentuurovereenkomsten

8 Voor verkoop beschikbare financiële activa (x 1000 EUR)

Hierna volgt een overzicht van de voornaamste onderdelen van de voor verkoop beschikbare activa:

	Durfskapitaal- fondsen	Directe aandeleninves- teringen	Totaal
Kosten per 1 januari 2016	267 331	22 979	290 310
Uitgekeerde bedragen	101 323	52 663	153 986
Terugbetalingen / verkoop	-37 948	-30	-37 978
Afschrijvingen	-4 594	-2 960	-7 554
Wisselkoerswijzigingen bij terugbetalingen/verkoop	5 141	-16	5 125
Kosten per 31 december 2016	331 253	72 636	403 889
Niet-gerealiseerde winsten en verliezen per 1 januari 2016	153 901	10 092	163 993
Nettowijziging niet-gerealiseerde winsten en verliezen	-24 474	3 365	-21 109
Niet-gerealiseerde winsten en verliezen per 31 december 2016	129 427	13 457	142 884
Waardevermindering per 1 januari 2016	-25 029	-9 921	-34 950
Opgenomen waardevermindering in overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten tijdens het jaar	-2 457	-36	-2 493
Afschrijvingen	4 594	2 960	7 554
Waardevermindering per 31 december 2016	-22 892	-6 997	-29 889
Voor verkoop beschikbare financiële activa per 31 december 2016	437 788	79 096	516 884
	Durfskapitaal- fondsen	Directe aandeleninves- teringen	Totaal
Kosten per 1 januari 2015	259 784	19 714	279 498
Uitgekeerde bedragen	63 574	3 875	67 449
Terugbetalingen / verkoop	-64 181	-610	-64 791
Afschrijvingen	-1 231	-	-1 231
Wisselkoerswijzigingen bij terugbetalingen/verkoop	9 385	-	9 385
Kosten per 31 december 2015	267 331	22 979	290 310
Niet-gerealiseerde winsten en verliezen per 1 januari 2015	149 995	6 127	156 122
Nettowijziging niet-gerealiseerde winsten en verliezen	3 906	3 965	7 871
Niet-gerealiseerde winsten en verliezen per 31 december 2015	153 901	10 092	163 993
Waardevermindering per 1 januari 2015	-24 534	-8 001	-32 535
Opgenomen waardevermindering in overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten tijdens het jaar	-1 726	-1 920	-3 646
Afschrijvingen	1 231	-	1 231
Waardevermindering per 31 december 2015	-25 029	-9 921	-34 950
Voor verkoop beschikbare financiële activa per 31 december 2015	396 203	23 150	419 353

9 Door contribuanten te storten bedragen (x 1000 EUR)

De door contribuanten te storten bedragen zijn volledig samengesteld uit afgeroepen, maar nog niet betaalde bijdragen van lidstaten.

10 Tot einde looptijd aangehouden financiële activa (x 1000 EUR)

De tot einde looptijd aangehouden portfolio bestaat uit beursgenoteerde obligaties met een resterende looptijd van minder dan drie maanden op de verslagleggingsdatum. In de onderstaande tabel worden de bewegingen weergegeven van de tot einde looptijd aangehouden portfolio:

Saldo per 1 januari 2016	228 521
Verwervingen	1 159 704
Looptijden	-1 219 953
Wijziging inzake afschrijvingen van agio/disagio	-87
Verandering in de opgelopen rente	1 213
Saldo per 31 december 2016	169 398
Saldo per 1 januari 2015	99 988
Verwervingen	1 545 550
Looptijden	-1 417 005
Wijziging inzake afschrijvingen van agio/disagio	-12
Saldo per 31 december 2015	228 521

11 Overige activa (x 1000 EUR)

Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste onderdelen van de overige activa:

	31.12.2016	31.12.2015
Door de EIB te betalen bedragen	1	1
Financiële waarborgen	344	26
Totaal overige activa	345	27

12 Uitgestelde baten (x 1000 EUR)

Hierna volgt een overzicht van de voornaamste onderdelen van uitgestelde baten:

	31.12.2016	31.12.2015
Uitgestelde rentesubsidies	25 884	28 683
Uitgestelde commissies op leningen en vorderingen	399	642
Totaal uitgestelde baten	26 283	29 325

13 Voorzieningen voor verstrekte garanties (× 1000 EUR)

Voor de boeking van het bedrag van de voorzieningen voor verstrekte garanties wordt gebruik gemaakt van de best mogelijke raming van de middelen die nodig zijn om te voldoen aan de financiële verplichtingen die uit de garantie voortvloeien. Het bedrag is de som van

- het oorspronkelijk opgenomen bedrag verminderd met, in voorkomend geval, de geaccumuleerde afschrijvingen die zijn opgenomen in overeenstemming met IAS 18 Opbrengsten en
- de overschrijding van de bovenvermelde bedragen, gewaardeerd overeenkomstig IAS 37 Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa.

	2016	2015
Saldo per 1 januari	-	-
Opgenomen toevoegingen in overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten	242	-
Benut	-	-
Overdracht van "Overige passiva", financiële waarborgen	383	-
Vrijgave van voorzieningen	-	-
Saldo per 31 december	625	-

14 Aan derden verschuldigde bedragen (x 1000 EUR)

Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste onderdelen van de aan derde partijen verschuldigde bedragen:

	31.12.2016	31.12.2015
Netto algemene administratiekosten aan EIB te betalen	43 483	43 045
Andere aan EIB te betalen bedragen	-	15
Nog niet uitgekeerde rentesubsidies en technische bijstand die aan lidstaten zijn verschuldigd	72 631	58 142
Totaal aan derde partijen verschuldigde bedragen	116 114	101 202

15 Overige verplichtingen (x 1000 EUR)

De voornaamste onderdelen van overige verplichtingen zijn:

	31.12.2016	31.12.2015
Voorschotten op terugbetalingen lening	2 081	1 826
Uitgestelde baten van rentesubsidies	458	512
Financiële waarborgen	7	26
Totaal overige verplichtingen	2 546	2 364

16 Afgeroepen bijdrage lidstaten (x 1000 EUR)

Lidstaten	Bijdrage aan de faciliteit	Bijdrage aan rentesubsidies en technische bijstand	Totaal bijgedragen	Afgeroepen en niet betaald
Oostenrijk	62 223	6 941	69 164	2 410
België	91 930	10 222	102 152	5 295
Bulgarije	448	182	630	140
Cyprus	288	117	405	90
Tsjechië	1 632	663	2 295	510
Denemarken	50 420	5 675	56 095	2 000
Estland	160	65	225	50
Finland	35 148	4 038	39 186	1 470
Frankrijk	562 411	60 332	622 743	19 550
Duitsland	546 115	60 216	606 331	20 500
Griekenland	30 417	3 707	34 124	1 470
Hongarije	1 760	715	2 475	-
Ierland	15 665	2 074	17 739	910
Italië	299 100	34 737	333 837	12 860
Letland	224	91	315	70
Litouwen	384	156	540	120
Luxemburg	6 829	768	7 597	270
Malta	96	39	135	30
Nederland	122 895	13 805	136 700	4 850
Polen	4 160	1 690	5 850	1 300
Portugal	23 633	2 889	26 522	1 150
Roemenië	1 184	481	1 665	370
Slowakije	672	273	945	210
Slovenië	576	234	810	180
Spanje	145 249	18 596	163 845	7 850
Zweden	64 924	7 485	72 409	2 740
Verenigd Koninkrijk	308 457	37 500	345 957	-
Totaal per 31 december 2016	2 377 000	273 691	2 650 691	86 395
Totaal per 31 december 2015	2 157 000	243 691	2 400 691	-

(*) Op 19 november 2016 heeft de Raad het bedrag vastgesteld van de financiële bijdragen die door elke lidstaat uiterlijk op 21 januari 2017 dienen te worden betaald. Per 31 december 2016 was een bedrag van 86 395 EUR nog niet uitbetaald.

17 Voorwaardelijke verplichtingen en vastleggingen (x 1000 EUR)

	31.12.2016	31.12.2015
Vastleggingen		
Niet-uitgekeerde leningen	901 899	1 189 564
Niet-uitbetaalde verbintenis met betrekking tot voor verkoop beschikbare financiële activa	244 050	298 355
Verstreckte garanties	8 627	798
Rentesubsidies en technische bijstand	334 553	352 036
Voorwaardelijke verplichtingen		
Getekende niet-verstreckte garanties	35 337	10 000
Totaal voorwaardelijke verplichtingen en vastleggingen	1 524 466	1 850 753

18 Rente en soortgelijke baten en lasten (x 1000 EUR)

De voornaamste onderdelen van rente en soortgelijke baten zijn als volgt:

	Vanaf 1.1.2016 tot 31.12.2016	Vanaf 1.1.2015 tot 31.12.2015
Tot einde looptijd aangehouden activa	-	4
Leningen en vorderingen	102 580	86 305
Rentesubsidies	4 118	4 076
Totale rente en soortgelijke baten	106 698	90 385

Opgenomen onder de post "Leningen en vorderingen" onder rentebaten voor het per 31 december 2016 afgesloten jaar is een totaal van +15 700 EUR met betrekking tot aan een waardevermindering onderhevige financiële activa (31 december 2015: + 15 869 EUR).

De voornaamste onderdelen van rente en soortgelijke uitgaven zijn als volgt:

	Vanaf 1.1.2016 tot 31.12.2016	Vanaf 1.1.2015 tot 31.12.2015
Afgeleide financiële instrumenten	-1 142	-1 525
Geldmiddelen en kasequivalenten	-752	-31
Tot einde looptijd aangehouden activa	-413	-
Totale rente en soortgelijke uitgaven	-2 307	-1 556

19 Baten en lasten van vergoedingen en provisies (x 1000 EUR)

De voornaamste onderdelen van baten uit hoofde van vergoedingen en provisies zijn als volgt:

	Vanaf 1.1.2016 tot 31.12.2016	Vanaf 1.1.2015 tot 31.12.2015
Vergoedingen en provisies op leningen en vorderingen	515	890
Vergoedingen en provisies op financiële garanties	183	42
Overige	1	-
Totaal baten uit vergoedingen en provisies	699	932

De voornaamste onderdelen lasten uit hoofde van vergoedingen en provisies zijn als volgt:

	Vanaf 1.1.2016 tot 31.12.2016	Vanaf 1.1.2015 tot 31.12.2015
Provisies betaald aan derde partijen met betrekking tot voor verkoop beschikbare financiële activa	-48	-63
Totaal uitgaven uit vergoedingen en provisies	-48	-63

20 Netto gerealiseerde baten op voor verkoop beschikbare financiële activa (x 1000 EUR)

Hierna volgt een overzicht van de voornaamste onderdelen van de netto gerealiseerde baten op voor verkoop beschikbare financiële activa:

	Vanaf 1.1.2016 tot 31.12.2016	Vanaf 1.1.2015 tot 31.12.2015
Netto-opbrengsten van voor verkoop beschikbare financiële activa	2 159	834
Baten uit dividenden	4 345	33 044
Netto gerealiseerde baten op voor verkoop beschikbare financiële activa	6 504	33 878

21 Algemene administratiekosten (x 1000 EUR)

De algemene administratiekosten zijn de werkelijke kosten die door de EIB worden gemaakt bij het beheer van de faciliteit minus de baten uit standaard taxatievergoedingen die direct door de EIB aan de cliënten van de faciliteit in rekening worden gebracht.

	Vanaf 1.1.2016 tot 31.12.2016	Vanaf 1.1.2015 tot 31.12.2015
De daadwerkelijke kosten die door de EIB zijn gemaakt	-45 858	-45 506
Baten van taxatievergoedingen die rechtstreeks bij de cliënten van de faciliteit in rekening worden gebracht	2 375	2 461
Totaal algemene administratiekosten	-43 483	-43 045

22 Betrokkenheid bij ongeconsolideerde gestructureerde entiteiten (x 1000 EUR)

Definitie van een gestructureerde entiteit

Een gestructureerde entiteit is zodanig opgezet dat stemrechten of vergelijkbare rechten niet de dominante factor zijn bij het uitmaken wie zeggenschap over de entiteit uitoefent. Volgens IFRS 12 heeft een gestructureerde entiteit veelal sommige of alle volgende kenmerken of eigenschappen:

- beperkte activiteiten;
- een beperkte en duidelijk omlinjende doelstelling, zoals het uitvoeren van een fiscaal interessante lease, het verrichten van onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten, het verstrekken aan een entiteit van een bron van kapitaal of financiering, of het bieden van investeringsmogelijkheden aan investeerders door aan de activa van de gestructureerde entiteit verbonden risico's en voordelen aan investeerders over te dragen;
- ontoereikend eigen vermogen om de gestructureerde entiteit in staat te stellen haar activiteiten te financieren zonder achtergestelde financiële steun;
- financiering in de vorm van diverse contractueel verbonden instrumenten ten behoeve van investeerders welke tot kredietconcentraties of andere risico's aanleiding geven (tranches).

Niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten.

Met "niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten" wordt verwezen naar alle gestructureerde entiteiten die niet door de faciliteit worden gecontroleerd. Hieronder vallen onder meer belangen in gestructureerde entiteiten die niet geconsolideerd zijn.

Definitie van belangen in gestructureerde entiteiten:

In IFRS 12 wordt "belang" breed gedefinieerd als een contractuele of niet-contractuele betrokkenheid die de verslaggevende entiteit blootstelt aan veranderlijkheid van opbrengsten uit de prestaties van de andere entiteit. Voorbeelden van dergelijke belangen zijn onder meer het aanhouden van deelnemingen en andere vormen van betrokkenheid, zoals het verstrekken van financiering, liquiditeitssteun, kredietverbetering, verbintenissen en garanties aan de andere entiteit. IFRS 12 bepaalt dat een entiteit niet noodzakelijkerwijze een belang heeft in een andere entiteit enkel en alleen omdat er een typische klanten-leveranciersrelatie bestaat.

In de onderstaande tabel worden de types gestructureerde entiteiten vermeld die door de faciliteit niet zijn geconsolideerd maar waarin zij een belang heeft.

Type gestructureerde entiteit	Aard en oogmerk	Door de faciliteit aangehouden belang
Projectfinanciering - leningen aan voor een bijzonder doel opgerichte entiteiten ("SPV")	Projectfinancieringstransacties zijn transacties waarbij de faciliteit voor haar schuldaflossing een beroep doet op een kredietnemer wiens enige of belangrijkste inkomstenbron tot stand komt door een activum of een beperkt aantal activa die met een dergelijke schuld worden gefinancierd of andere reeds bestaande activa die contractueel aan het project zijn gerelateerd. Projectfinancieringstransacties worden vaak gefinancierd met SPV's.	Netto uitgekeerde bedragen; Rentebaten.
Risicokapitaaltransacties	De faciliteit financiert risicokapitaal en beleggingsfondsen. Risicokapitaal en beleggingsfondsen voorzien in het samenvoegen en beheren van middelen van investeerders die op zoek zijn naar deelnemingen in kleine en middelgrote ondernemingen met sterk groeipotentieel en die infrastructuurprojecten willen financieren.	Investeringen in participaties/aandelen die zijn uitgegeven door de durfkapitaalenteit; Dividenden ontvangen als baten uit dividenden.

De boekwaarden van de niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten waarin de faciliteit een belang heeft op de verslagleggingsdatum, alsook de maximale blootstelling van de faciliteit aan verlies met betrekking tot deze entiteiten zijn opgenomen in de onderstaande tabel. De maximale blootstelling aan verlies omvat de boekwaarde en de hieraan gerelateerde niet-uitbetaalde vastleggingen.

Type gestructureerde entiteit	Opschrift	Boekwaarde op 31.12.2016	Boekwaarde op 31.12.2015	Maximale blootstelling aan verlies op 31.12.2016	Maximale blootstelling aan verlies op 31.12.2015
Risicokapitaalfondsen	Voor verkoop beschikbare financiële activa	437 788	396 203	672 222	645 833
Totaal		437 788	396 203	672 222	645 833

23 Impactfinancieringsenveloppe (× 1000 EUR)

In juni 2013 heeft de gezamenlijke ACS-EU ministerraad het nieuwe financiële protocol voor het 11e EOF goedgekeurd, dat betrekking heeft op de periode 2014-2020.

Een nieuw dotatiekapitaal ten belope van 500 miljoen EUR werd goedgekeurd voor de investeringsfaciliteit, de zogenaamde "impactfinancieringsenveloppe" (hierna "IFE" genoemd), die de faciliteit in staat moet stellen projecten te ondersteunen met een bijzonder veelbelovend ontwikkelingspotentieel en de grotere risico's waarmee dergelijke investeringen gepaard gaan, op zich te nemen. De enveloppe biedt nieuwe mogelijkheden voor de versterking van de kredietverlening van de faciliteit aan de particuliere sector via investeringen in de volgende instrumenten:

Sociale impact equity-fondsen — worden gepromoot door een opkomende groep beheerders van private equity-fondsen voor wie de verlichting van sociale of ecologische problemen de kern uitmaakt van de investeringsstrategie van hun fondsen, maar die eveneens nog streven naar houdbaarheid op niveau van het fonds alsook de vennootschappen waarin is belegd.

Leningen aan financiële intermediairs — (bv. microfinancieringsinstellingen, lokale banken en kredietcoöperaties) die in ACS-landen actief zijn waarin de EIB geen financiering kan overwegen — in het bijzonder in lokale valuta — onder de bestaande richtsnoeren voor kredietrisico, bv. wegens aanzienlijke landenrisico's, valutavolatiliteit of een gebrek aan benchmarks voor prijsstelling. De belangrijkste doelstelling van dergelijke leningen is het financieren van projecten met een significant ontwikkelingspotentieel, in het bijzonder op het vlak van steun aan micro- en kleine ondernemingen en landbouw, die doorgaans niet in aanmerking komen voor financiering uit de faciliteit.

Risicodelingsinstrumenten — in de vorm van garanties voor eerste verliezen die risicodelingsoperaties van de EIB met lokale financiële intermediairs (hoofdzakelijk commerciële banken) zullen bevorderen ten voordele van onderbediende KMO's en kleinschalige projecten die voldoen aan de impactfinancieringscriteria in situaties waar een marktfalen is vastgesteld met betrekking tot de toegang tot financiering voor KMO's/kleinschalige projecten. Deze garanties voor eerste verliezen zouden worden gestructureerd als een tegengarantie ten voordele van door de EIB — in het kader van de Investeringsfaciliteit — en door andere internationale financiële instellingen/instellingen voor ontwikkelingsfinanciering gefinancierde tranches met een waarborg van hogere rang, waardoor een aanzienlijk hefboomeffect tot stand zou komen.

Directe financiering — door middel van schuld- of eigenvermogeninstrumenten in projecten met solide en ervaren initiatiefnemers en aanzienlijk ontwikkelingspotentieel, maar met evenwel ook hogere te verwachten verliezen en moeilijkheden om de investering terug te krijgen (aandelenrisico met hogere verliesverwachtingen dan gebruikelijk). De EIB zal strikte selectie- en subsidiabiliteitscriteria voor dit instrument toepassen, aangezien deze projecten, niettegenstaande hun aanzienlijk ontwikkelingspotentieel, niet in staat zouden zijn te voldoen aan aanvaardbare financieringscriteria (bv. lage verwachting inzake het terugkrijgen van de investering of het compenseren van verliezen door rente/vermogensrendement).

De IFE zal het ook mogelijk maken te diversifiëren in nieuwe sectoren, zoals gezondheidszorg en onderwijs, landbouw en voedselzekerheid en nieuwe en innovatieve risicodelingsinstrumenten te ontwikkelen.

Vanuit financieel en boekhoudkundig oogpunt is de IFE een onderdeel van de portfolio van de faciliteit en maakt zij deel uit van de overkoepelende jaarrekening van de faciliteit.

In de onderstaande tabel zijn de boekwaarden en de vastgelegde, maar niet-uitgekeerde bedragen opgenomen, per soort activa:

Soort IFE-investering:	Opschrift	Boekwaarde op 31.12.2016	Boekwaarde op 31.12.2015	Niet-uitbetaald bedrag op 31.12.2016	Niet-uitbetaald bedrag op 31.12.2015
Sociale impact equity-fondsen	Voor verkoop beschikbare financiële activa	5 021	2 257	19 567	16 927
Leningen aan financiële intermediairs	Leningen en vorderingen	23 702	-	46 958	10 000
Risicodelingsinstrumenten	Verstreckte garanties	-288	-	33 719	-

Jaarrekening van het Europees Ontwikkelingsfonds 2016

Directe financiering — deelnemingen in aandelenkapitaal	Voor verkoop beschikbare financiële activa	39 986	-	14	40 000
Totaal		68 421	2 257	100 258	66 927

24 Latere gebeurtenissen

Er hebben zich na de balansdatum geen materiële gebeurtenissen voorgedaan die aanleiding zouden geven tot bekendmaking of wijziging van de financiële staten per 31 december 2016.